

SÉNAT DE BELGIQUE

RÉUNION DU 29 MAI 1946

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1946.

Rapport de la Commission de la Santé Publique et de la Famille chargée d'examiner les projets de loi contenant les Budgets du Ministère de la Santé Publique pour les exercices 1945 et 1946.

BELGISCHE SENAAT

COMMISSIEVERGADERING VAN 29 MEI 1946.

BUITENGEWONE ZITTING 1946.

Verslag uit naam van de Commissie van Volksgezondheid en Gezin belast met het onderzoek van de wetsontwerpen houdende de begrotingen van het Ministerie van Volksgezondheid voor de dienstjaren 1945 en 1946.

Présents : Mlle BAERS, présidente; MM. BALTUS, BOUWERAERTS, Mme CISELET, Bonne DELLA FAILLE D'HUYSE, MM. DEPAGE, JACOBS, JAUNIAUX, LAGAE, MATAGNE, PINCÉ, Mme SPAAK, MM. VAN EYNDONCK, VANHONSEBROUCK, VAN PETEGHEM et MOULIN, rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

Au moment de la dissolution des Chambres, le projet de budget pour 1945 du Ministère de la Santé Publique était déposé au Sénat.

Votre Commission n'a pas eu le loisir ni de le discuter, ni de désigner son rapporteur.

Dans un but louable, l'alternance entre les deux Chambres pour le dépôt des projets de budgets n'a pas été observée cette fois. C'est ainsi que le projet de budget pour 1946 a également été déposé au Sénat.

Votre Commission a estimé qu'il n'y aurait pas lieu de procéder à une double discussion et qu'il y aurait un seul rapport fait en son nom, englobant les deux projets de budgets : 1945 et 1946.

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Op het oogenblik van de ontbinding der Kamers was het ontwerp van begroting van het Ministerie van Volksgezondheid voor 1945 bij den Senaat ingediend.

Uw Commissie was niet in de gelegenheid dit ontwerp te bespreken noch om den verslaggever aan te wijzen.

Met een loffelijke bedoeling werd de afwisseling tusschen beide Kamers voor het indienen der ontwerpen van begrotingen ditmaal niet in acht genomen. Aldus werd het ontwerp van begroting voor 1946 eveneens bij den Senaat ingediend.

Uw Commissie heeft geoordeeld dat er geen aanleiding toe bestond over te gaan tot een dubbele bespreking en dat het volstond een enkel verslag over de twee ontwerpen van begrotingen voor 1945 en 1946 in te dienen.

Au reste, les idées générales valent aussi bien pour l'un que pour l'autre projet, de sorte que la procédure suivie a permis de ne pas tomber dans des redites qui auraient été inévitables en procédant à des discussions séparées.

Quant aux crédits, ceux afférents à l'exercice 1945 sont absorbés depuis plusieurs mois déjà. Nous ne pouvons donc que les entériner.

Rappelons néanmoins que le projet de budget pour l'exercice 1945 s'établit comme suit :

Pour les dépenses ordinaires, à la somme de . . . fr. 225,612,548

Pour les dépenses exceptionnelles, à la somme de 9,200,000

Soit ensemble . . fr. 234,812,548

En outre, il est ouvert pour les dépenses résultant de la guerre, afférentes à l'exercice 1945, des crédits s'élevant à la somme de 2,102,553,250 francs.

Le projet de budget pour 1946 se situe comme suit :

Pour les dépenses ordinaires, à la somme de . . . fr. 260,922,565

Pour les dépenses exceptionnelles, à la somme de 8,130,000

Soit un total de . fr. 269,052,565

Enfin, il est ouvert pour les dépenses résultant de la guerre, pour l'exercice 1946, des crédits s'élevant à la somme de 568,802,750 francs.

D'un projet de budget à l'autre, nous constatons :

1° en dépenses ordinaires, une augmentation en 1946 sur 1945, de 34,310,017 francs;

2° en dépenses exceptionnelles, une diminution de 1,070,000 francs.

Trouwens, de algemeene begrippen gelden evenzeer voor het een als voor het ander ontwerp, zoodat de gevolgde procedure heeft toegelaten niet in herhalingen te vallen, die onvermijdelijk waren geweest indien werd overgegaan tot afzonderlijke besprekingen.

Wat de kredieten betreft, zijn die van het dienstjaar 1945 reeds sedert ettelijke maanden uitgeput. Wij kunnen er dus enkel akte van nemen.

Brengen wij niettemin in herinnering dat het ontwerp van begrooting voor het dienstjaar 1945 er uitziet als volgt :

Voor de gewone uitgaven, de som van fr. 225,612,548

Voor de buitengewone uitgaven de som van . . . 9,200,000

Zijnde te samen . fr. 234,812,548

Bovendien werden er voor de uitgaven, voortvloeiende uit den oorlog en loopende over het dienstjaar 1945, kredieten geopend ten bedrage van 2,102,553,250 frank.

Het ontwerp van begrooting voor 1946 bedraagt :

Voor de gewone uitgaven, de som van fr. 260,922,565

Voor de buitengewone uitgaven de som van . . . 8,130,000

Zijnde in totaal . fr. 269,052,565

Ten slotte werden er voor de uitgaven, voortvloeiende uit den oorlog en loopende over het dienstjaar 1946, kredieten uitgetrokken ten bedrage van 568,802,750 frank.

Van het een ontwerp van begrooting tot het ander stellen wij vast :

1° voor de gewone uitgaven, een verhooging voor 1946 tegenover 1945, van 34,310,017 frank;

2° voor de buitengewone uitgaven, een vermindering van 1,070,000 frank.

A titre purement documentaire, rap-
pelons que les budgets d'avant-guerre
s'élevaient :

pour 1937 : à 57,570,000 francs;
pour 1938 : à 61,547,000 francs;
pour 1939 : à 71,743,000 francs;
pour 1940 : à 67,794,866 francs.

Il va de soi que ces chiffres ne sont
cités qu'à titre tout à fait documen-
taire, répétons-le, car il ne peut être
question d'établir une comparaison
entre les budgets d'avant-guerre et les
projets soumis à nos délibérations
après les épreuves que notre pays
vient de traverser.

Complétons cette note préliminaire
en signalant que le Ministère de la
Santé Publique s'est enrichi d'une
dénomination complémentaire grâce
à l'adjonction de services nouveaux et
que la définition du Département est
actuellement « Ministère de la Santé
Publique et de la Famille ».

Présentation du Budget.

Nous négligerons les données du
projet de budget pour 1945 pour nous
arrêter quelques instants aux chiffres
prévus pour 1946.

Si nous établissons une comparaison
entre les dépenses de deux périodes :
1939 et 1946, une constatation s'im-
pose. L'augmentation des crédits solli-
cités se situe aux environs du coeffi-
cient 3.8.

Mais ainsi que nous le disons plus
haut, nous croyons inopportun de
tenir compte de semblable compa-
raison. C'est donc à titre tout à fait
documentaire que nous citons ces
chiffres.

Il doit être bien entendu que n'in-
terviennent dans la comparaison que
les dépenses ordinaires et les dépenses
exceptionnelles, à l'exclusion des som-
mes prévues à l'article 2 du projet de
budget.

Brengen wij ten documentairen titel
in herinnering dat de vooroorlogsche
begrotingen bedroegen :

voor 1937 : 57,570,000 frank;
voor 1938 : 61,547,000 »
voor 1939 : 71,743,000 »
voor 1940 : 67,794,866 »

Het spreekt vanzelf dat deze cijfers
enkel ten documentairen titel worden
aangehaald, omdat er geen spraak kan
van zijn een vergelijking te trekken
tusschen de vooroorlogsche begrootin-
gen en de aan onze beraadslagingen
onderworpen ontwerpen na de beproe-
vingen die ons land heeft doorstaan.

Laten wij deze inleidende nota aan-
vullen door er op te wijzen dat het
Ministerie van Volksgezondheid werd
verrijkt met een nieuwe benaming,
dank zij de toevoeging van nieuwe
diensten en dat de titel van het Depar-
tement thans luidt « Ministerie van
Volksgezondheid en van het Gezins-
leven ».

Inrichting van de Begrooting.

Wij laten de gegevens van het ont-
werp der begrooting voor 1945 terzijde,
om enkele oogenblikken stil te staan
bij de cijfers voor 1946.

Bij een vergelijking tusschen de uit-
gaven voor de twee tijdvakken, 1939
en 1946, blijkt, dat de toeneming van
de gevraagde kredieten rond het coëffi-
cient 3.8 gelegen is.

Maar, zooals gezegd, wij achten het
ongewenscht, met een dergelijke verge-
lijking rekening te houden. Deze cijfers
worden dus alleen ter voorlichting
vermeld.

Wel te verstaan worden alleen de
gewone uitgaven en de uitzonderlijke
uitgaven vergeleken en de in artikel 2
van het ontwerp-begrooting vermelde
sommen uitgesloten.

Nous devons considérer, en recherchant les causes de l'accroissement des dépenses, que tous les crédits ont été majorés par d'inéluctables nécessités.

Les notes justificatives insérées au projet de budget indiquent d'ailleurs de façon assez nette leur caractère ainsi que l'opportunité.

Constatons toutefois avec un certain plaisir une sérieuse diminution des dépenses au chapitre VIII dans la partie relative aux « Dépenses résultant de la guerre ».

En effet, pour 1945, les crédits demandés sont de l'ordre de 2 milliards 102,553,250 francs.

Pour 1946, sous la même rubrique, nous trouvons une demande de crédits de 568,802,750 francs.

La diminution est donc de 1 milliard 533,750,500 francs.

Cette réduction massive provient, en ordre principal, d'une diminution importante du crédit pour le secours civil, grâce à l'intervention de plus en plus large de l'O.N.S.S., ainsi que de l'amélioration progressive de la situation économique générale et d'une partie des dépenses mises à charge des pouvoirs subordonnés.

D'autre part, l'Œuvre Nationale de Secours, en liquidation, permet également une sérieuse réduction.

La disparition progressive de ces œuvres nées de la guerre indique nettement le retour à une vie publique et administrative normales.

L'examen des projets de budget pour 1945 et 1946 amène naturellement un certain nombre de remarques et comporte certaines considérations tant en ce qui concerne certains postes de ces budgets que par la comparaison des deux exercices.

Wij moeten bij het onderzoek naar de oorzaken van de toeneming der uitgaven in overweging nemen, dat alle kredieten op een onontkoombare noodzakelijkheid berusten.

De bewijsstukken in het ontwerp-begroting toonen trouwens duidelijk hun karakter en gepastheid aan.

Met genoeg merken wij evenwel de vermindering van de uitgaven in het hoofdstuk VIII, in het gedeelte betreffende de « Uitgaven voortvloeiende uit den oorlog ».

Immers, voor 1945 bedroegen de gevraagde kredieten zoowat 2 milliard 102,553,250 frank.

Voor 1946 vinden wij onder dezelfde rubriek een kredietaanvraag van 568,802,750 frank.

Er is dus een vermindering van 1,533,750,500 frank.

Deze massale afneming is in de eerste plaats het gevolg van de belangrijke verlaging van het krediet voor den burgerlijken steun, dank zij de steeds ruimere en ruimere tusschenkomst van den N.D.M.Z., de geleidelijke verbetering van den algemeenen economischen toestand en van het feit dat een deel van de uitgaven ten laste is gebracht van de ondergeschikte besturen.

Aan den anderen kant is ook een belangrijke vermindering mogelijk door de ontbinding van het Nationaal Werk voor Hulpverlening.

De geleidelijke verdwijning van die uit den oorlog ontstane werken wijst duidelijk op een terugkeer naar een normaal, openbaar en administratief leven.

Het onderzoek van de ontwerpen van begroting voor 1945 en 1946 geeft natuurlijkerwijze aanleiding tot een aantal bemerkingsen en tot zekere overwegingen, zoowel wat betreft zekere posten van deze begrotingen als door onderlinge vergelijking van beide dienstjaren.

Réduction de crédits.

Au point de vue des crédits pour l'Assistance publique, le budget de 1946 comporte de sérieuses diminutions de dépenses comparativement à 1945. Les crédits prévus pour la liquidation du Secours d'Hiver sont loin d'avoir été utilisés pour 1945 et n'ont plus fait l'objet d'une prévision en 1946.

L'œuvre de secours entreprise par l'organisme supprimé et qui, au vœu de la loi doit être poursuivie, l'a été jusqu'en décembre 1945 au moyen des ressources produites par la liquidation.

Ont été également réduits de 4 millions les crédits prévus à l'article 60 du chef des frais d'entretien d'indigents étrangers hébergés ou hospitalisés en Belgique à la suite de faits de guerre, ainsi que les crédits relatifs au secours civil.

Le 16 octobre 1945, après discussion avec l'Inspection des Finances et tenant compte d'une certaine diminution des dépenses-secours, le département a marqué son accord au sujet d'un crédit de 600,000,000 de francs à inscrire à charge de l'article 39 du B. O. 46 à condition que le crédit soit exclusivement réservé au paiement des dépenses-secours.

L'arrêté du 24 janvier 1946 allait, toutefois, bouleverser toutes les prévisions antérieures. En effet, si, d'une part, il fixe un nouveau barème d'environ 25 % supérieur à l'ancien, il consacre d'autre part le principe de l'intervention locale, fixée provisoirement à 25 % mais devant augmenter progressivement pour aboutir, ainsi qu'il est dit dans le Rapport au Régent, au retour pour le 31 décembre 1946, aux principes de la loi organique de 1925.

Verminderings van kredieten.

Wat de kredieten voor den Openbaren Onderstand betreft, komen in de begroting 1946 aanzienlijke uitgaven-verminderingen voor t.o.v. 1945. De kredieten voorzien voor de liquidatie van Winterhulp werden op verre na niet opgebruikt voor 1945, en werden niet meer ingeschreven in de begroting 1946.

Het werk van steunverleening ondernomen door het afgeschafte organisme, en dat, naar den wensch van de wet, moet behouden blijven, werd tot in December 1945 voortgezet door middel van de door de liquidatie opgeleverde gelden.

Werden eveneens verminderd met 4 miljoen, de kredieten voorzien bij artikel 60 wegens kosten van onderhoud van ingevolge oorlogsfeiten in België gehuisveste en gehospitaliseerde buitenlandsche behoeftigen, zoomede de kredieten betreffende de burgerlijke steunverleening.

Op 16 October 1945 heeft het departement, na bespreking met de Inspectie van Financiën, en rekening houdend met een zekere vermindering van de steunuitgaven, zich accoord verklaard over het krediet van 600,000,000 fr., uit te trekken op artikel 39 van de G. B. 46, op voorwaarde dat het krediet uitsluitend voorbehouden wordt voor de betaling der steunuitgaven.

Het besluit van 24 Januari 1946 zou evenwel alle vroegere ramingen komen overhoop gooien. Immers, zoo dit besluit eensdeels een nieuw barema vaststelt, ongeveer 25 % hooger dan het oude, huldigt het anderdeels het principe van de plaatselijke tusschenkomst, die voorloopig vastgesteld is op 25 %, doch geleidelijk moet toenemen om, zooals gezegd wordt in het Verslag aan den Regent, te leiden tot een terugkeer, tegen 31 December 1946, tot de principes van de organieke wet van 1925.

Si aléatoire que pouvait paraître la possibilité d'atteindre ce but dans un temps aussi court, c'est en raison des dispositions de l'arrêté du 24 janvier 1946 et des intentions dont fait état le rapport au Régent que le crédit fut finalement réduit à 350,000,000 de francs seulement. Encore ce chiffre comporte-t-il une prévision de 50 millions de francs en vue de continuer l'œuvre du Comité National de Secours, de sorte qu'il ne reste que 300,000,000 de francs pour couvrir la part de l'Etat dans les dépenses-secours.

Tel était l'état des choses quand l'arrêté du 15 décembre 1945, en matière d'aide aux évacués, est venu grever d'un montant difficile à évaluer, mais que l'on peut provisoirement estimer à 25,000,000 de francs le crédit en question.

En définitive, les 350,000,000 de francs inscrits au budget ne comportent donc que 275,000,000 de francs destinés au financement des secours civils dont la distribution devrait, en principe, être supprimée à partir du 1er janvier 1947.

Par contre, quelques augmentations de crédit ont dû être demandées, pour secours aux œuvres d'assistance, subsides aux offices d'identification; à l'Œuvre Nationale des Orphelins de la Guerre, dont les frais de personnel et de matériel ont augmenté.

Rééquipement médico-social.

La question de l'équipement médico-social du pays est un problème d'une extrême complexité que l'on espère pouvoir résoudre, soit par une judicieuse répartition des assurés sociaux dans les établissements où ils peuvent recevoir les soins nécessaires, soit en provoquant la création, là où c'est possible, d'hôpitaux intercommunaux dotés d'un équipement complet.

Hoe onzeker de mogelijkheid moge blijken om dit doel in een zoo korten tijd te bereiken, het is uit oorzaak van de bepalingen van het besluit van 24 Januari 1946 en van de bedoelingen uiteengezet in het Verslag aan den Regent, dat het krediet uiteindelijk werd verminderd tot slechts 350 miljoen frank. Dit cijfer omvat dan nog een raming van 50 miljoen frank, ten einde het werk van het Nationaal Steuncomité voort te zetten, zoodat er slechts 300 miljoen overblijven om het aandeel van den Staat in de steunuitgaven te dekken.

Aldus was de stand van zaken wanneer het besluit van 15 December 1945, inzake voorthelping van de vluchtelingen, bedoeld krediet is komen bezwaren met een bedrag dat moeilijk te schatten is, doch dat voorloopig op 25 miljoen frank kan geraamd worden.

Ten slotte omvat de op de begroting uitgetrokken som van 350,000,000 dus slechts 275 miljoen frank voor de financiering der burgerlijke steunverlening die, in principe, van 1 Januari 1947 af zou moeten afgeschaft worden.

Daarentegen dienden eenige kredietverhoogen aangevraagd voor hulp aan onderstandswerken, subsidies aan de Identificatiediensten, aan het Nationaal Werk voor Oorlogsweezen, waarvan de uitgaven voor personeel en voor materieel zijn toegenomen.

Medisch-sociale wederuitrusting.

De kwestie van de medisch-sociale wederuitrusting van het land is een uiterst ingewikkeld probleem dat men hoopt te kunnen oplossen, hetzij door een oordeelkundige indeeling van de maatschappelijk verzekerden over de inrichtingen waar zij de noodige zorgen kunnen ontvangen, hetzij door de oprichting, waar het mogelijk is, van volledig uitgeruste intercommunale hospitalen uit te lokken.

Jusqu'à présent, les Commissions d'assistance publique ont toujours opéré en ordre dispersé, en s'inspirant uniquement de contingences locales ou d'intérêts particuliers, sans se soucier de la situation existante dans les communes limitrophes ou voisines.

Un mouvement se dessine déjà auquel s'intéresse le département qui, lorsqu'il sera réalisé, aura doté le pays de l'équipement qui lui est nécessaire pour sa mission médico-sociale.

C'est la constitution des grandes intercommunales — ou plutôt des grands hôpitaux intercommunaux — qui s'amorce un peu partout.

Retenons-en l'essentiel — et jetons en même temps un coup d'œil sur la situation dans chaque province.

Dans le Brabant, où Bruxelles et Louvain sont le siège de nos deux universités libres, la situation se présente comme suit.

A Bruxelles, les travaux préparatoires à la constitution d'une association intercommunale d'hôpitaux en vertu de la loi du 10 mars 1925 et du 8 juin 1945, sont activement poussés.

A Louvain, l'hôpital universitaire, qui, en vingt-cinq années de temps, a subi les affres des deux guerres, devra être complètement réorganisé.

La Commission d'assistance publique de cette ville étudie la question.

Dans la province d'Anvers, les hôpitaux de notre métropole s'avèrent insuffisants pour recueillir les malades et blessés, qui sont le tribut d'installations portuaires en continuel développement : un projet d'hôpital intercommunal, groupant tous les faubourgs de la métropole, est à l'étude.

La Commission d'assistance publi-

Tot dusverre hebben de Commissies van Openbaren Onderstand steeds een verspreide actie gevoerd, waarbij zij zich alleen lieten beïnvloeden door plaatselijke omstandigheden of particuliere belangen, zonder zich om den toestand in de aanpalende of naburige gemeenten te bekommeren.

Reeds teekent zich een beweging af, waarin het Departement belang stelt en die, als zij zal verwezenlijkt zijn, het land zal voorzien hebben van de uitrusting die het noodig heeft voor zijn medisch-sociale zending.

Het gaat om de oprichting van groote intercommunales of liever van groote intercommunale hospitalen, waarmede zoowat overal wordt begonnen.

Onthouden wij er het essentieele van en werpen wij terzelfder tijd een oogslag op den toestand in elke provincie.

In Brabant, waarin Brussel en Leuven de zetel zijn van onze twee vrije universiteiten, is de toestand als volgt.

Te Brussel worden de voorbereidende werken voor de oprichting van een intercommunale vereeniging van hospitalen krachtens de wet van 10 Maart 1925 en 8 Juni 1945, actief doorgezet.

Te Leuven zal het Hospitaal van de Universiteit, dat in vijf en twintig jaar tijds door twee oorlogen werd geteisterd, volledig moeten gereorganiseerd worden.

De Commissie van Openbaren Onderstand in deze stad bestudeert de kwestie.

In de provincie Antwerpen blijken de hospitalen van onze metropool ontoereikend om de zieken en gekwetsten op te nemen, die de zich voortdurend uitbreidende haveninstallaties meebrengen : een ontwerp van intercommunaal hospitaal, dat al de voorsteden van de metropool zou groepeeren, is ter studie.

De Commissie van openbaren on-

que de Namur veut jeter les bases d'un hôpital ultra-moderne. Dans une région particulièrement dépourvue d'hôpitaux modernes (provinces de Luxembourg et de Namur), un armement médical est nettement souhaitable.

Dans la province de Liège, les hôpitaux universitaires de la ville de Liège exercent leur activité sur tout le bassin industriel de la contrée. La Commission d'assistance publique de Verviers met sur pied un projet d'intercommunale, qui grouperait les localités situées sur la rive droite de la Meuse.

La province de Limbourg est desservie par l'hôpital de Genk. Celui-ci devrait pouvoir s'étendre, en raison de l'activité croissante de l'industrie charbonnière dans cette région. Un membre a néanmoins suggéré de s'intéresser surtout à l'hôpital de Hasselt.

Dans la Flandre Orientale, le nouvel hôpital universitaire de Gand est en voie d'achèvement : il y aura lieu d'étudier le rôle que cet établissement pourra remplir dans toute la province, dont la partie Nord est particulièrement pauvre en établissements hospitaliers.

La Flandre Occidentale est desservie par l'hôpital de Bruges (qui peut être assimilé à un hôpital universitaire) et celui d'Ypres.

Enfin, dans le Hainaut, des intercommunales d'hôpitaux sont à l'étude pour les régions du Borinage et du Centre. L'hôpital de Tournai devrait acquérir le même caractère.

Dans un ordre plus local, les Commissions d'assistance publique d'Ath et de Lessines sont disposées à se grouper dans une intercommunale des communes qui leur sont voisines.

Il va sans dire que ce vaste programme est tout entier dominé par la question des subsides.

L'intercommunalisation des Commissions d'assistance publique, comme

derstand van Namen wil een ultra modern hospitaal opbouwen. In een streek waar moderne hospitalen bijzonder zeldzaam zijn (provinciën Luxemburg en Namen), is een medische uitrusting bepaald wenschelijk.

In de provincie Luik oefenen de universitaire hospitalen der stad Luik hun werking uit over de geheele omgevende nijverheidstreek. De Commissie van openbaren onderstand van Verviers bereidt een ontwerp van intercommunale voor, dat de gemeenten op den rechteroever van de Maas, zou omvatten.

De provincie Limburg wordt bediend door het hospitaal te Genk. Dit zou moeten kunnen uitgebreid worden, wegens de toenemende bedrijvigheid van de steenkoolnijverheid in deze streek. Een lid heeft niettemin den wenk gegeven om vooral aandacht te besteden aan het ziekenhuis te Hasselt.

In Oost-Vlaanderen is het nieuw universitair hospitaal bijna voltooid : men zal de rol moeten bestudeeren welke deze inrichting in de geheele provincie, waarvan dit Noordelijk gedeelte bijzonder arm is aan hospitaal-inrichtingen, kan vervullen.

West-Vlaanderen wordt bediend door het hospitaal te Brugge dat kan worden gelijkgesteld met een universiteitshospitaal en door dat van Ieper.

Ten slotte, in Henegouwen liggen intercommunale hospitalen ter studie voor de streken van de Borinage en van het Centrum. Het hospitaal van Doornik zou hetzelfde kenmerk moeten dragen.

Op meer plaatselijk gebied zijn de Commissiën van openbaren onderstand van Ath en Lessen bereid zich te groepeeren in een intercommunale van de omliggende gemeenten.

Het spreekt vanzelf dat dit uitgebreid programma volledig wordt beheerscht door het vraagstuk van de toelagen.

Zooals men ziet, zal de intercommunalisatie van de Commissiën van open-

on le voit, amènera une sorte de rationalisation de nos services hospitaliers.

La question d'un rééquipement ne pourrait être examinée utilement et dans son ensemble que lorsque cette rationalisation sera un fait accompli.

Logement et habitation.

Le problème du logement et de l'habitation se pose d'une façon aiguë.

La Société Nationale des Habitations à bon marché est sous le contrôle du Département. Un Commissaire du Gouvernement, désigné par le Ministre de la Santé Publique, contrôle également la Société Nationale de la Petite Propriété Terrienne.

Les Comités de patronage des Habitations ouvrières ont été réorganisés. Des instructions leur ont été données au cours de réunions régionales par un inspecteur du Département. Ils sont maintenant en mesure de rendre les services que l'on attend d'eux.

Un arrêté du Régent du 30 mars 1946 a institué un Conseil Supérieur du Logement et de l'Habitation. Le rapport au Régent qui précède le texte de l'arrêté expose les grandes lignes d'une politique du logement. Il souligne notamment que la Société Nationale des Habitations et Logements à bon marché, moyennant quelques modifications, pourrait devenir l'institution régulatrice du marché immobilier et des loyers.

Questionné au sujet du programme immédiat du département, l'honorable Ministre a déclaré que dans le cadre de la déclaration ministérielle, l'on peut envisager la construction rapide de 10,000 habitations ouvrières en

baren onderstand aanleiding geven tot een soort rationalisatie van onze hospitaaldiensten.

Het vraagstuk van de wederuitrusting zou niet nuttig en in zijn geheel kunnen worden onderzocht dan wanneer deze rationalisatie een voldongen feit zal zijn.

Huisvesting en woning.

Het vraagstuk van de huisvesting en van de woning stelt zich op scherpe wijze.

De Nationale Maatschappij voor Goedkoope Woningen staat onder de controle van het Departement. Een Commissaris van de Regeering, aangeduid door den Minister van Volksgezondheid, controleert eveneens de Nationale Maatschappij van den Kleinen Landeigendom.

De Beschermcomité's voor Arbeiderswoningen werden heringericht. Tijdens hun gewestelijke vergaderingen werden hun onderrichtingen verstrekt door een inspecteur van het Departement. Zij zijn thans in staat de diensten te bewijzen die men van hen verwacht.

Bij besluit van den Regent, dd. 30 Maart 1946, werd een hogere raad van de huisvesting en de woning ingesteld. Het verslag aan den Regent, dat aan den tekst van het besluit voorafgaat, zet de groote trekken van een huisvestingspolitiek uiteen. Het legt, onder meer, nadruk op het feit dat de Nationale Maatschappij voor Goedkoope Woningen en Woonvertrekken, mits enkele wijzigingen, de instelling zou kunnen worden, die de markt van de onroerende goederen en van de huishuur regelt.

Ondervraagd over het onmiddellijk programma van het Departement, heeft de geachte Minister verklaard, dat men binnen het kader der Regeeringsverklaring mag rekenen met den spoedigen bouw van 10,000 arbeiders-

ordre principal dans les bassins miniers.

Les difficultés ne sont pas d'ordre financier mais surtout dans la rareté des matériaux et aussi de la main-d'œuvre.

Il va de soi que le programme esquissé par M. le Ministre trouvera sa réalisation par le truchement des quelques 250 sociétés locales pour la construction de maisons ouvrières.

La reconstruction d'immeubles sinistrés incombe au département des Réparations, et dépasse le cadre dévolu au Ministère de la Santé Publique et de la Famille.

Un membre a néanmoins demandé que le Département veuille bien s'intéresser au sort des sinistrés qui étaient propriétaires de leur maison construite avec le concours de sociétés d'habitations ouvrières.

(Euvre Nationale de l'Enfance.

Le budget de 1946 comporte, par rapport à celui de 1945, une augmentation de 43,153,500 francs. Cette augmentation est sollicitée pour permettre à l'O.N.E. de faire face :

1° aux dépenses provenant de l'augmentation des charges sociales;

2° au paiement des subsides alloués anciennement par le Comité National de Secours aux colonies subsidiées permanentes, subsides dont l'O.N.E. a repris la charge;

3° à la majoration du subside alloué aux crèches de jour et de nuit, subside porté de 6 à 8 francs.

D'autre part, à l'article 46, le crédit demandé pour 1946 est en réduction sur celui de 1945 de 22,500,000 francs. La diminution proposée résulte du fait

woningen, hoofdzakelijk in de mijnbekkens.

De moeilijkheden zijn niet van financiële aard, doch vooral te wijten aan de schaarschte aan materialen en ook aan werkkrachten.

Het spreekt vanzelf dat het door den Minister geschetste programma zal verwezenlijkt worden door bemiddeling van de zoowat 250 plaatselijke maatschappijen voor het bouwen van arbeiderswoningen.

De wederopbouw van geteisterde gebouwen valt ten laste van het Departement voor Wederopbouw en gaat het kader van het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin ruim te buiten.

Een lid heeft niettemin gevraagd dat het Departement gelieve belang te stellen in het lot der geteisterden, die eigenaar waren van hun huis, gebouwd met de medewerking van maatschappijen voor arbeiderswoningen.

Nationaal Werk voor Kinderwelzijn.

De begroting van 1946 bedraagt, tegenover die van 1945, een verhooging van 43,153,500 frank. Deze verhooging wordt gevraagd om aan het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn toe te laten het hoofd te bieden aan :

1° de uitgaven voortvloeiende uit de stijging der sociale lasten;

2° de betaling der toelagen, vroeger verleend door het Nationaal Comité voor Hulpverlening aan de vaste gesubsidieerde kolonies, van welke toelage het N.W.K. den last heeft overgenomen;

3° de verhooging van de toelage, verleend aan de dag- en nachtkribben, welke toelage werd opgevoerd van 6 tot 8 frank.

Aan den anderen kant ondergaat het krediet, bij artikel 46 aangevraagd voor 1946, een vermindering met 22,500,000 frank tegenover dat van

que le placement temporaire d'enfants sinistrés dans les colonies privées n'est pas envisagé pour l'exercice 1946.

L'attention du Parlement est particulièrement attirée sur l'extrême importance que présente actuellement la protection sanitaire de l'enfance. Notre mortalité infantile est remontée en 1945 à un taux supérieur à 9 % et cette mortalité n'est guère en réduction — au contraire — pendant les premiers mois de 1946. La cause en a été repérée. Elle réside essentiellement dans l'extension alarmante d'une maladie intestinale atteignant les nouveau-nés et exerçant ses mortels ravages presque exclusivement chez les enfants privés d'alimentation maternelle.

Le Département de la Santé Publique et de la Famille, en accord avec la Croix-Rouge de Belgique et l'Œuvre Nationale de l'Enfance, va prochainement entamer une vigoureuse campagne en faveur de l'allaitement maternel, seul moyen radicalement efficace pour combattre cette affection nouvelle en Belgique.

Un renforcement de l'inspection des maternités, crèches et autres établissements qui réunissent les petits enfants, est en voie de réalisation, mais il apparaît comme évident qu'un des éléments essentiels de succès en matière d'hygiène de l'enfance est de disposer d'un nombre suffisant d'infirmières spécialisées.

Il est donc indispensable de doter aussi vite que possible notre équipement sanitaire du moyen de former et de recruter des jeunes filles spécialement préparées dans le domaine de la puériculture.

Si l'on admet volontiers que l'O.N.E. joue un rôle important au point de vue sanitaire de l'enfance, cela ne signifie nullement que son organisation ac-

1945. De voorgestelde vermindering vloeit voort uit het feit dat de tijdelijke uitbesteding van geteisterde kinderen in private kolonies niet wordt overwogen voor het dienstjaar 1946.

De aandacht van het Parlement wordt bijzonder gevestigd op het groot belang dat de bescherming der gezondheid van de kinderen thans biedt. Onze kindersterfte is in 1945 gestegen tot meer dan 9 t. h. en dit sterftcijfer is geenszins afgenomen — wel integendeel — gedurende de eerste maanden van 1946. De oorzaak er van werd opgespoord. Zij berust hoofdzakelijk op de onrustwekkende uitbreiding van een ziekte der ingewanden, die de pas geboren treft en haar doodelijke verwoesting bijna uitsluitend doet gevoelen bij de kinderen, beroofd van moedermelk.

Het Departement van Volksgezondheid en van het Gezinsleven, in overleg met het Roode-Kruis van België en met het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, zal eerlang een krachtdadige campagne ondernemen ten bate van de voeding door de moeder, die het eenige werkelijk doeltreffend middel is om deze nieuwe kwaal in België te bestrijden.

Een versterking van de inspectie der tehuizen voor moeders, kribben en andere instellingen, waar de kleine kinderen bijeenkomen, wordt thans verwezenlijkt, maar het schijnt klaarblijkelijk dat een der hoofdzakelijke voorwaarden van welslagen op gebied van hygiëne der kinderen er in bestaat te beschikken over een voldoende aantal gespecialiseerde verpleegsters.

Het is dus onontbeerlijk, onze gezondheidsuitrusting zoo spoedig mogelijk te voorzien van het middel om jonge meisjes op te leiden en aan te werven die bijzonder zijn voorbereid op gebied van kinderzorg.

Wanneer men graag aanneemt dat N.W.K. een belangrijke rol speelt op gebied der gezondheid van de kinderen, beteekent zulks geenszins dat zijn hui-

tuelle rend au maximum ce que l'on est en droit d'attendre d'elle.

Les subventions que reçoit l'O.N.E. du Département de la Santé Publique atteint presque 100 millions.

C'est donc très important et il nous appartient de voir si ces crédits sont toujours judicieusement répartis.

Nous n'oserions répondre par l'affirmative quand nous constatons l'éparpillement des efforts qui existe un peu partout dans le pays.

Aussi une partie de la Commission estime que l'heure a sonné où l'on doit sérieusement songer à des réformes dans l'organisation de la loi qui régit l'O.N.E.

Nous demandons, par conséquent, au Gouvernement en général, à l'honorable Ministre de la Santé Publique et de la Famille en particulier, de prendre l'initiative de déposer un projet de loi répondant aux vœux de l'immense majorité de ceux qui se penchent sur les problèmes de l'enfance.

Inspection du commerce des viandes.

Un problème se présente avec une acuité que les circonstances de la guerre et l'extension du marché clandestin ont rendu singulièrement grave: c'est celui de l'inspection du commerce des viandes. Ce service doit veiller à la salubrité des viandes de boucherie destinées à la consommation publique.

Avant guerre, l'obstacle le plus sérieux à l'accomplissement de cette tâche était constitué par l'exploitation de trop nombreuses tueries privées

Depuis 1940, il a été remédié à cette situation par diverses réglementations du Département du Ravitaillement, interdisant notamment l'abatage dans les tueries et abattoirs non agréés par ses services. De plus,

dige inrichting het maximum rendeert van hetgeen men terecht daarvan mag verwachten.

De toelagen die het N.W.K. ontvangt van het Departement van Volksgezondheid bereiken ongeveer 100 miljoen frank.

Het is dus zeer belangrijk en het behoort ons, na te gaan of deze kredieten steeds oordeelkundig worden verdeeld.

Wij zouden niet bevestigend durven antwoorden wanneer wij de versnippering der inspanningen vaststellen die zoowat overal in het land bestaat.

Een deel van de Commissie is dan ook van meening, dat de tijd gekomen is om eens ernstig te gaan denken aan hervormingen in de organisatie van de wet op het N.W.K.

Wij vragen derhalve aan de Regeering in het algemeen en aan den geachten Minister van Volksgezondheid en van het Gezinsleven in het bijzonder, het initiatief te nemen om een wetsontwerp in te dienen dat beantwoordt aan de wenschen van de overgrootste meerderheid van diegenen die zich toeleggen op de vraagstukken betreffende het kindergeweld.

Inspectie van den vleeschhandel.

Hier wordt een probleem gesteld dat de oorlogsomstandigheden en de uitbreiding van den sluikhandel bijzonder ernstig hebben gemaakt, n.l. de inspectie van den vleeschhandel. Die dienst moet waken voor de gezondheid van het vleesch dat bestemd is voor het openbaar verbruik.

Vóór den oorlog was de grootste hindernis voor de uitoefening van deze taak gelegen in het te groote aantal private slachterijen.

Sedert 1940 is die toestand verholpen door verschillende reglementeeringen van het Departement van Ravitailleering, waarbij het slachten in slachthuizen, die niet erkend zijn door zijn diensten, verboden wordt. Boven-

la pénurie de bétail a eu pour conséquence directe la non exploitation des tueries privées.

Toutefois, comme d'ici peu de temps le pays disposera des quantités de viande indispensables à son alimentation, le Département du Ravitaillement devra nécessairement abandonner cette matière et, de ce fait, l'abatage du bétail deviendra libre. En conséquence, les tueries privées seront mises à nouveau en exploitation; ce qui doit être évité à tout prix.

En ordre principal, la politique du Département doit tendre à la suppression des tueries privées qui constituent de véritables centres de fraude, tant au point de vue de l'hygiène que de celui de la perception de la taxe de transmission. Les pertes supportées de ce chef par le Trésor étaient annuellement de l'ordre de plusieurs millions de francs.

Le Département ne pourra atteindre le but poursuivi que lorsqu'un texte légal aura maintenu la centralisation des abatages et établi une réglementation sévère concernant l'exploitation des abattoirs et tueries reconnus.

Il convient d'ajouter que la surveillance des tueries privées est rendue illusoire par suite de leur éparpillement dans tout le pays.

D'autre part, pour éviter que l'exploitation de tueries particulières ne s'impose plus encore dans l'avenir, en raison de l'insuffisance des abattoirs publics, le Département doit favoriser la construction de nouveaux abattoirs communaux et la modernisation des établissements existants.

Etant donné les difficultés financières dans lesquelles les communes se débattent, il faut envisager l'octroi de subsides alloués par le Département aux communes désireuses de construire

dien heeft de veeschaarschte tot rechtstreeksch gevolg gehad, dat de private slachterijen niet verder geëxploiteerd werden.

Daar het land evenwel binnen korten tijd over de noodige hoeveelheden vleesch voor zijn voeding zal beschikken, zal het Departement van Ravitailleering noodzakelijkerwijs dezen sector moeten loslaten, waardoor het slachten van vee vrij zal worden. Dienengevolge zullen wederom private slachthuizen in bedrijf genomen worden, wat te allen koste moet vermeden worden.

De politiek van het Departement moet in de eerste plaats gericht zijn op de afschaffing van private slachterijen, die waarlijke centums van bedrog vormen, zoowel uit het oogpunt van de hygiëne als van de inning der overdrachtsbelasting. De verliezen die uit dien hoofde door de Schatkist geleden worden, bedroegen jaarlijks verscheidene millioenen frank.

Het Departement kan het gestelde doel niet bereiken, voordat een wettekst de centralisatie van de slachterijen zal gehandhaafd hebben en een strenge reglementeering omtrent de exploitatie van de erkende slachthuizen en slachterijen zal vastgesteld zijn.

Hieraan dient nog te worden toegevoegd dat het toezicht op de private slachterijen onmogelijk gemaakt wordt door hun verspreiding over het geheele land.

Voorts moet het Departement den bouw van nieuwe gemeentelijke slachthuizen en de moderniseering van de bestaande inrichtingen bevorderen ten einde te voorkomen dat de exploitatie van private slachterijen, wegens de ontoereikendheid van de openbare slachthuizen, nog noodzakelijker wordt in de toekomst.

Ten aanzien van de financieele moeilijkheden, waarmede de gemeenten te kampen hebben, moet de toekenning van subsidies door het Departement aan de gemeenten, die een nieuw slacht-

un nouvel abattoir. Un crédit important devrait à cette fin être inscrit au budget du Ministère de la Santé Publique et de la Famille.

Il va sans dire que des subsides ne seraient accordés aux communes que si les plans de l'abattoir proposé ont été approuvés par le Comité technique des Abattoirs. De plus, la construction projetée devra se justifier en raison des besoins de la région.

Le Département doit également, dès à présent, appuyer et faciliter les initiatives des particuliers disposés à construire un abattoir là où les communes, pour des raisons financières, ne peuvent l'entreprendre. Ces établissements seraient mis sur le même pied que les abattoirs publics et soumis aux règlements communaux. Leur construction et leur exploitation seraient soumises au contrôle du Département.

Il est également indispensable que le Département élabore, dans le plus bref délai, une nouvelle législation concernant le commerce et la fabrication des conserves de viande.

De nouvelles mesures doivent être prises en vue de combattre plus efficacement les fraudes de tous genres qui se pratiquent dans les établissements réservés au commerce de la viande. L'examen des animaux avant et après l'abatage doit être rendu obligatoire dans tous les abattoirs.

Pour contrôler l'application des règlements relatifs au commerce des viandes, le Service disposera incessamment de quatre docteurs en médecine vétérinaire, inspecteurs du commerce des viandes.

Cet effectif sera manifestement insuffisant et devra, dès que les possibilités budgétaires le permettront, être

huit willen bouwen, in overweging worden genomen. Te dien einde zou een belangrijk krediet in de begroting van het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin moeten worden opgenomen.

Het spreekt vanzelf dat alleen dan kredieten aan de gemeenten zouden worden verleend, indien de plannen van het slachthuis door het Technisch Comité der slachthuizen is goedgekeurd. Bovendien moet de ontworpen bouw gegrond zijn op de behoeften van de streek.

Het Departement moet ook nu reeds het initiatief van particulieren, die een slachthuis willen bouwen, steunen en vergemakkelijken, daar waar de gemeenten, om financieele redenen, zulks niet kunnen ondernemen. Die inrichtingen zouden op denzelfden voet behandeld worden als de openbare slachthuizen en aan de gemeentelijke reglementen onderworpen zijn. De bouw en de exploitatie zouden onderworpen zijn aan de controle van het Departement.

Ook is het absoluut noodzakelijk dat het Departement binnen den kortst mogelijken tijd een nieuwe wetgeving opmaakt in verband met den handel in en de bereiding van vleeschconserven.

Nieuwe maatregelen moeten genomen worden om alle soort van bedrog, dat in de inrichtingen voor den vleeschhandel gepleegd wordt, doeltreffender te bestrijden. Het onderzoek van de dieren vóór en na het slachten moet in alle slachthuizen verplicht worden gesteld.

Om de toepassing van de reglementen betreffende den vleeschhandel te controleeren, zal de Dienst eerlang beschikken over vier doctors in de veeartsenijkunde als inspecteurs van den handel in vleeschwaren.

Hun aantal is klaarblijkelijk onvoldoende en moet, zoodra de budgetaire mogelijkheden het toelaten, op negen

porté à neuf inspecteurs, détenteurs du diplôme précité, et de dix contrôleurs profanes au moins.

La réalisation du programme, ci-dessus exposé, permettra de donner à la population la sécurité qu'elle est en droit d'exiger, du point de vue de l'hygiène, de la part du Département de la Santé Publique et de la Famille.

Commerce du lait.

La qualité du lait a fortement diminué au cours de l'occupation ennemie, de 1940 à 1944.

En 1945, la falsification par mouillage a fortement décru; l'écémage a été moins pratiqué qu'antérieurement.

L'état hygiénique du lait ne s'est, par contre, pas sensiblement amélioré.

Parmi les causes de cette regrettable situation, il faut signaler l'insouciance, voire la négligence et la malpropreté de certains producteurs qui n'apportent pas à la production, à la manutention et au logement du lait les soins indispensables.

A part quelques exceptions où des efforts ont été faits, soulignons la faiblesse des directeurs de laiteries qui, soucieux avant tout d'obtenir du lait, ferment les yeux sur la qualité du produit qui leur est livré;

la remise, encore fréquente, aux producteurs, de cruches non lavées par la laiterie;

le manque d'hygiène de certaines laiteries;

l'insuffisance de la stérilisation par chauffage du lait avant sa consommation (attribuée fréquemment par les intéressés, au manque de charbon nécessaire pour les opérations de pasteurisation ou de stérilisation);

la défectuosité du matériel des laiteries;

inspecteurs, in het bezit van bovengenoemd diploma, en ten minste 10 profane controleurs gebracht worden.

Door de verwezenlijking van het hierboven uiteengezette programma zal het mogelijk worden om aan de bevolking de veiligheid te verschaffen die zij, uit hygiënisch oogpunt, vanwege het Departement van Volksgezondheid en het Gezin mag vorderen.

Melkhandel.

De kwaliteit van de melk is tijdens de vijandelijke bezetting van 1940 tot 1944 sterk afgenomen.

In 1945 is de vervalsching door het doopen van de melk sterk verminderd, er is minder ontroomd dan vroeger.

De hygiënische toestand van de melk is daarentegen niet merkkelijk verbeterd.

Onder de oorzaken van dezen betreurenswaardigen toestand dient gewezen op de zorgeloosheid, zelfs de nalatigheid en het gemis aan reinheid bij sommige producenten, die niet de onontbeerlijke zorg besteden aan de voortbrengst, het behandelen en het bewaren van de melk.

Behalve eenige uitzonderingen, waarin krachtsinspanningen werden gedaan, wijzen wij op de zwakheid der melkerijbestuurders die in de eerste plaats bezorgd zijn om melk te bekomen en de oogen sluiten voor de hoedanigheid van het hun geleverde product;

het nog veelvuldig afleveren door de melkerij aan de producenten van niet gereinigde kruiken;

het gemis van hygiëne in sommige melkerijen;

de ontoereikende sterilisatie door verwarming van de melk vóór haar verbruik (dit wordt door de betrokkenen vaak toegeschreven aan het gebrek aan de noodige steenkool voor de pasteurisatie of sterilisatie);

het onvolmaakt materieel van de melkerijen;

la longueur de l'intervalle qui sépare le moment de la production du lait de celui de sa distribution au consommateur.

En collaboration avec l'Office du lait et par l'action constante de ses inspecteurs et contrôleurs des denrées alimentaires aux divers stadès de la route suivie par le lait, le Ministère de la Santé Publique et de la Famille s'efforce de son mieux, de remédier aux inconvénients signalés ci-dessus et de redresser la situation.

La coordination de ces opérations en un large programme touchant à la production, la récolte, la concentration et la distribution du lait, s'avère indispensable et urgente. Il appartient au Département de la Santé Publique d'en prendre l'initiative.

Travaux d'hygiène : Distributions d'eau, égouts, épuration des eaux usées.

Le Département de la Santé Publique intervient par voie de subventions à fonds perdus dans la dépense afférente à l'établissement, l'extension ou l'amélioration de distributions d'eau, égouts, stations d'épuration des eaux d'égouts, installations de traitement des immondices, salles publiques de bains et de douches, puits avec pompes publiques (si pour des raisons d'ordre technique ou économique l'organisation d'un service de distribution d'eau ne peut être envisagée).

Le taux de la subvention a été fixé par arrêté du 27 janvier 1942, rendu temporairement valable, à 60 % de la dépense occasionnée pour les travaux exécutés sur le domaine public; toutefois, ce taux a été réduit à 30 % pour l'établissement de cimetières.

het lange tijdsverloop tusschen het oogenblik van de voortbrengst der melk en het oogenblik van de be-deeling aan den verbruiker.

In samenwerking met den Dienst van de melk en door de gestadige actie van zijn inspecteurs en van de controleurs der eetwaren in de verschillende stadia van den weg afgelegd door de melk, tracht het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezinsleven zoo goed mogelijk de boven vermelde bezwaren te verhelpen en den toestand te verbeteren.

De samenordening van deze verrichtingen in een ruim programma dat raakt aan de voortbrengst, de inzameling, de concentratie en de bedeeeling van de melk, lijkt onontbeerlijk en dringend. Het behoort aan het departement van Volksgezondheid daartoe het initiatief te nemen.

Hygiënische werken : Watervoorzieningen, rioleeringen, zuivering van het afvalwater.

Het departement van Volksgezondheid komt, door middel van toelagen met verloren kapitaal tusschenbeide in de uitgave voor het aanleggen, uitbreiden of verbeteren van watervoorzieningen, rioleeringen, stations voor zuivering der rioolwateren, installaties voor behandeling van vuilnis, openbare zalen voor baden en stortbaden, putten met openbare pompen (indien wegens redenen van technische of economischen aard de inrichting van een dienst van watervoorziening niet kan in aanmerking worden genomen).

Het bedrag der toelage werd vastgesteld bij besluit van 27 Januari 1942 dat tijdelijk geldig werd verklaard, naar rata van 60 % van de uitgave veroorzaakt door de werken uitgevoerd op het openbaar domein; nochtans werd dit bedrag verminderd tot 30 % voor het aanleggen van kerkhoven.

L'initiative de l'exécution de travaux d'hygiène est confiée par la législation au pouvoir communal; ce sont les administrations communales qui décident de l'établissement d'un réseau d'égouts ou de distribution d'eau et ce n'est guère que depuis la promulgation de la loi sanitaire que le pouvoir central est autorisé à imposer aux administrations subordonnées tous travaux et toutes mesures indispensables à la sauvegarde de la santé publique.

Déjà avant l'existence de cette loi, le Service du Département (Inspection générale des travaux d'hygiène) ne se contentait pas d'entériner purement et simplement les solutions qui lui étaient présentées par les administrations subordonnées. Pour tous les problèmes qui requièrent une solution d'ensemble, qu'il s'agisse des réseaux d'égouts des grandes agglomérations ou des distributions d'eau régionales pour un ensemble de communes ne disposant pas de réserves d'eau locales, le Département se soucie de faire dresser un plan général ou tout au moins de faire adopter des solutions locales telles qu'elles puissent s'intégrer harmonieusement dans la solution générale. Grâce à la loi sanitaire, ce programme d'ensemble pourra, plus aisément que jadis, se développer et être appliqué.

Le Département de la Santé Publique disposait pour les quatre années précédant la guerre, des crédits suivants :

1936 : 49,200,000 de francs;
1937 : 100,000,000 de francs;
1938 : 85,000,000 de francs;
1939 : 50,000,000 de francs.

Il est à remarquer que le taux d'intervention du Département était fixé à ce moment au tiers de la dépense; une subvention extraordinaire était accordée pour les services de l'OREC, dépendant du Département

Het initiatief voor de uitvoering van hygiënische werken wordt door de wetgeving toevertrouwd aan de gemeentelijke overheid; het zijn de gemeentebesturen die beslissen over het aanleggen van een rioleeringsnet of van een watervoorziening en het is pas sedert de afkondiging der gezondheidswet dat het centraal bestuur gemachtigd is, aan de ondergeschikte besturen alle werken en alle maatregelen op te leggen die onontbeerlijk zijn voor de vrijwaring van de volksgezondheid.

Reeds vóór het bestaan van deze wet vergenoegde de dienst van het departement (Algemeene Inspectie der Gezondheidswerken) er zich niet mede de oplossingen voorgesteld door de ondergeschikte besturen eenvoudig goed te keuren. Vooral de vraagstukken die een globale oplossing vergen, het gelde rioleeringsnetten van de groote agglomeraties of gewestelijke watervoorzieningen voor een complex gemeenten die niet beschikken over plaatselijke waterreserves, is het departement er om bezorgd een algemeen plan te doen opmaken of althans dusdanige plaatselijke oplossingen te doen goedkeuren die harmonisch strooken met de algemeene oplossing. Dank zij de gezondheidswet zal dit algemeen programma gemakkelijker dan vroeger kunnen worden uitgebreid en toegepast.

Het Departement van Volksgezondheid beschikte voor de vier jaren vóór den oorlog over de volgende kredieten:

1936 : 49,200,000 frank;
1937 : 100,000,000 »
1938 : 85,000,000 »
1939 : 50,000,000 »

Er valt op te merken dat het bedrag der tusschenkomst van het Departement op dat oogenblik was beperkt tot een derde van de uitgave; een buitengewone toelage werd verleend voor de diensten van den Dienst voor Econo-

des Travaux Publics; le taux de cette dernière intervention oscillait entre 25 % et 10 % du coût des travaux.

Depuis 1940, l'exécution de travaux d'hygiène a été d'abord fortement freinée puis pratiquement arrêtée; au début de l'occupation, quelques chantiers ont continué leur activité, mais dès 1943, un arrêté de la « Zivilverwaltung » a définitivement mis fin à toute réalisation. De ce fait, bon nombre de projets qui ont été approuvés par le Département depuis de nombreuses années attendent toujours leur exécution; d'autres ont été dressés dans l'intervalle et sont actuellement introduits auprès du pouvoir central ou le seront à bref délai. Il est certain que bon nombre d'administrations subordonnées n'attendent qu'une amélioration des circonstances économiques dans l'industrie de la construction pour introduire des projets d'assainissement. D'autre part, le taux d'intervention unique du pouvoir central a été porté à 60 %; comme par ailleurs, le coefficient d'augmentation à appliquer aux travaux publics oscille entre 2.5 et 3, le crédit mis à la disposition du Département doit être établi en fonction de ces deux facteurs d'augmentation. Afin de permettre le même rythme de travaux qu'avant guerre, le coefficient d'augmentation du crédit doit être de six au minimum.

Les tableaux annexés à la présente note donnent un aperçu complet de la situation en matière de financement des travaux d'hygiène.

Ils résument, par catégorie, les résultats d'un relevé des travaux dont les projets ou les dossiers d'adjudication ont été approuvés par le Département. Les éléments qui ont servi de base à leur élaboration y sont annexés.

misch Herstel, afhangende van het Departement van Openbare Werken; het bedrag van deze laatste toelage schommelde tusschen 25 % en 10 % van de kosten der werken.

Sedert 1940 werd de uitvoering van hygiënische werken vooreerst sterk geremd en vervolgens praktisch stopgezet; bij het begin van de bezetting hebben enkele werven hun bedrijvigheid voortgezet, maar reeds in 1943 heeft een besluit van de Zivilverwaltung definitief een einde gemaakt aan alle werken. Uit dien hoofde wachten tal van ontwerpen, die sedert jaren door het Departement werden goedgekeurd, nog steeds op uitvoering; andere werden intusschen opgemaakt en zijn thans ingediend bij het hoofdbestuur of zullen het eerlang worden. Het is zeker dat een groot aantal ondergeschikte besturen enkel wachten op een verbetering van de economische omstandigheden in het bouwbedrijf om ontwerpen van gezondmaking in te dienen. Aan den anderen kant werd het bedrag der eenige tusschenkomst van het hoofdbestuur opgevoerd tot 60 %; daar verder de coëfficiënt van verhooging, toe te passen op de openbare werken, tusschen 2.5 en 3 schommelt, moet het krediet dat ter beschikking van het Departement wordt gesteld, worden opgemaakt in verhouding tot deze twee factoren van verhooging. Ten einde hetzelfde rythme van werken mogelijk te maken als vóór den oorlog, moet de coëfficiënt der verhooging van het krediet minstens 6 bedragen.

De tabellen gehecht aan deze nota geven een volledig overzicht van den toestand in zake financiering der hygiënische werken.

Zij vatten, per categorie, de uitslagen samen van een staat der werken waarvan de ontwerpen of de dossiers van aanbesteding werden goedgekeurd door het Departement. De gegevens die tot grondslag voor het opmaken daarvan hebben gediend, zijn daaraan gehecht.

Un premier tableau a trait aux travaux dont le projet avait été approuvé avant le 10 mai 1940. Le montant global y afférent s'élève à 522,046,700 francs.

Un second tableau se rapporte aux travaux approuvés pendant la période allant du 10 mai 1940 au 1er août 1944. Le montant global correspondant est de 116,795,000 francs.

Les chiffres reproduits dans ces deux premiers tableaux constituent des estimations basées sur les prix en vigueur au début de l'année 1940.

Le troisième document donne la liste des projets approuvés depuis le mois de septembre 1944. La réalisation de ceux-ci exigerait une dépense de 124,642,000 francs. Pour ces travaux, une subvention a été promise en principe aux pouvoirs subordonnés intéressés.

Les travaux dont l'adjudication a été approuvée par le Département depuis le mois de septembre 1944 et pour lesquels une promesse ferme de subvention a été faite aux pouvoirs subordonnés, sont repris dans une liste séparée, numérotée IV, ne faisant pas double emploi avec la précédente. Le coût total des travaux y mentionnés s'élève à 49,756,665 francs. Il y a lieu d'ajouter à cette somme 9,275,755 francs pour les travaux adjugés par la Société Nationale des Distributions d'eau.

Les chiffres figurant dans ces deux dernières listes sont des estimations aux prix actuels.

Enfin, la réalisation des travaux dont les projets ou les dossiers d'adjudication sont à l'examen, donnerait lieu à une dépense d'environ 50 millions de francs.

Een eerste tabel heeft betrekking op de werken waarvan het ontwerp werd goedgekeurd vóór 10 Mei 1940. Het globaal overeenstemmend bedrag beloopt 522,046,700 fr.

Een tweede tabel slaat op de werken goedgekeurd gedurende het tijdperk gaande van 10 Mei 1940 tot 1 Augustus 1944. Het globaal overeenstemmend bedrag beloopt 116,795,000 frank.

De cijfers weergegeven in deze eerste twee tabellen zijn ramingen gesteund op de prijzen in zwang bij het begin van het jaar 1940.

Het derde document geeft de lijst der ontwerpen goedgekeurd sedert September 1944. De verwezenlijking van deze ontwerpen zou een uitgave van 124,642,000 frank vergen. Voor deze werken werd er in beginsel een toelage beloofd aan de betrokken ondergeschikte besturen.

De werken, waarvan de aanbesteding sedert de maand September 1944 door het Departement is goedgekeurd en waarvoor aan de ondergeschikte besturen een subsidie vast werd toegezegd, zijn opgenomen in een afzonderlijke lijst, n° IV, die geen tweede exemplaar vormt van de vorige. De totale bouwsom, daarin vermeld, bedraagt 49,756,665 frank. Aan die som moet nog 9,275,755 frank worden toegevoegd voor de werken die werden aanbesteed door de Nationale Drinkwatermaatschappij.

De cijfers die voorkomen in de twee laatste lijsten, zijn ramingen volgens de huidige prijzen.

Ten slotte zou de verwezenlijking van de werken, waarvan de ontwerpen of de aanbestedingsdossiers in behandeling zijn, een uitgave van ongeveer 50 miljoen frank vereischen.

PROGRAMME.

DISTRIBUTIONS D'EAU.

Situation actuelle.

D'après les dernières statistiques dressées par l'Inspection générale des travaux d'hygiène, la fraction de la population belge habitant des communes pourvues d'une distribution d'eau publique se montait, en 1940, à quelque 5,230,000 habitants.

Cette statistique appelle toutefois quelques commentaires.

Il y a lieu de remarquer que les chiffres indiqués se rapportent à l'année 1940. En effet, depuis cette date, les prérogatives du Département de la Santé Publique en matière de travaux d'hygiène ont été reprises, soit totalement par l'ex-Commissariat Général à la Restauration, soit partiellement depuis la libération par le Service des Travaux communaux, qui a repris la succession de cet organisme. Jusqu'à ce jour et ce, malgré des instances répétées, le Département n'est pas parvenu à obtenir de ce dernier service les renseignements statistiques concernant les travaux réalisés depuis 1940.

D'autre part, le fait que 5,230,000 personnes résident dans des localités disposant d'un service central de distribution d'eau n'implique pas que réellement tous ces habitants disposent d'un robinet dans leur maison. En effet, bon nombre de sections isolées ne sont pas raccordées au réseau, soit que les conditions topographiques ne le permettent pas, soit encore parce que les extensions à établir exigent des sacrifices financiers exorbitants; par ailleurs, le débit des captages établis peut être insuffisant pour assurer l'alimentation de toute la localité.

Il en résulte que le chiffre de 5,230,000 habitants doit être corrigé par l'application d'un coefficient de réduction dont il est impossible de

PROGRAMMA.

WATERVOORZIENING.

Huidige toestand.

Volgens de jongste statistieken, opgemaakt bij de Algemeene Inspectie der gezondheidswerken, bedroeg het gedeelte van de Belgische bevolking, dat woont in gemeenten met een openbare drinkwatervoorziening, in 1940, zowat 5,230,000 inwoners.

Deze statistiek behoeft evenwel eenige toelichting.

Er zij opgemerkt, dat de vermelde cijfers betrekking hebben op het jaar 1940. Immers, sedert dien datum zijn de bevoegdheden van het Departement van Volksgezondheid ter zake van gezondheidswerken overgegaan, eerst geheel op het gewezen Commissariaat-Generaal voor den Wederopbouw, daarna gedeeltelijk, sedert de bevrijding, op den Dienst der Gemeentewerken, die in de plaats van dat organisme gekomen is. Tot dusver is het Departement, in weerwil van herhaald aandringen, er niet in geslaagd om van dezen laatsten Dienst statistische gegevens te verkrijgen omtrent de werken, die sedert 1940 verwezenlijkt zijn.

Verder brengt het feit, dat 5,230,000 inwoners van plaatsen, die een centraal watervoorzieningsdienst hebben, niet mede, dat werkelijk al die inwoners een kraantje in huis hebben. Immers, een groot aantal afgelegen secties zijn niet aangesloten op het net, hetzij dat de plaatsgesteldheid zulks niet gedooft, of omdat de aan te leggen uitbreidingen al te zware financieele offers vergen; overigens kan het debiet van de bestaande waterwinningen ontoereikend zijn voor de voorziening van de geheele plaats.

Daaruit volgt dat het cijfer 5 miljoen 230,000 moet verbeterd worden door de toepassing van een verminderingcoëfficiënt, die kan bepaald worden met inachtneming van het aantal

déterminer l'importance, eu égard au nombre de facteurs qui composent ce coefficient.

Les services d'eau potable ne se répartissent pas uniformément sur tout le territoire. Les localités importantes de Wallonie sont toutes desservies, alors que la plupart de celles du pays flamand le sont également; par contre, la plupart des communes rurales flamandes sont dépourvues de distribution d'eau, alors que de nombreuses communes de Wallonie sont alimentées, pour certaines depuis longtemps. Les causes qui sont à la base de cette situation, d'apparence anormale, sont d'ordre technique, financier et psychologique.

La situation relativement privilégiée de la partie sud du pays doit être attribuée surtout à des causes topographiques et hydro-géologiques. Dans ces régions, le sous-sol souvent rocheux ne permet pas l'établissement de multiples puits particuliers; de plus, nombre de sources donnant une eau pure pouvaient, par des travaux relativement peu coûteux, être facilement captées et assurer bien souvent l'alimentation des communes par la seule gravité. Ajoutons à cela que plusieurs de ces communes sont, ou bien des centres de villégiatures et de tourisme, ou bien encore des localités industrielles; dans les deux cas, le besoin d'une distribution d'eau se fait sentir de façon plus pressante.

Depuis quelque trente années, l'électrification graduelle du pays a permis l'établissement de stations élévatoires électro-mécaniques, d'établissement peu onéreux, de fonctionnement sûr, de commande très simple, de sorte que de nombreuses communes ont vu la possibilité d'établir des services d'eau en distribuant les eaux des sources situées à un niveau tel que leur utilisation n'avait pas été envisagée antérieurement.

factoren, waaruit deze coëfficiënt bestaat.

De drinkwaterdiensten zijn niet gelijkelijk over het geheele grondgebied verdeeld. Alle groote plaatsen in Wallonië hebben een net, en eveneens de meeste groote plaatsen in het Vlaamsche land; daarentegen is het meerendeel van de landelijke gemeenten in Vlaanderen van een watervoorziening verstoken, terwijl een groot aantal gemeenten in Wallonië voorzien zijn, sommige reeds sedert lang. De oorzaken waaraan die schijnbaar abnormale toestand moet worden toegeschreven, zijn van technischen, financieelen en psychologischen aard.

De betrekkelijk gunstige toestand in het zuidelijke landsgedeelte moet vooral worden toegeschreven aan topografische en hydro-geologische oorzaken. In die streken is het wegens den vaak rotsachtigen ondergrond niet mogelijk vele particuliere putten te boren; bovendien konden vele bronnen die zuiver water geven, door betrekkelijk goedkoope werken, gemakkelijk opgevangen worden en aldus dikwijls de watervoorziening van de gemeenten alleen door de zwaartekracht verzekeren. Wij voegen hier aan toe, dat verscheidene van die gemeenten ofwel centra van toerisme zijn ofwel nijverheidsplaatsen; in beide gevallen is de behoefte aan een watervoorziening dringender geboden.

Sedert een dertigtal jaren is het door de geleidelijke electrificatie van het land mogelijk geworden electromechanische hijschstations te bouwen, die wat het bouwen betreft weinig kosten, die veilig werken en gemakkelijk te bedienen zijn, zoodat talrijke gemeenten de mogelijkheid gehad hebben om waterdiensten op te richten door de verdeling van het water uit de bronnen, die zoo laag gelegen waren, dat het gebruik ervan voorheen niet in aanmerking was genomen.

Dans la partie basse du pays, au contraire, la nappe souterraine s'établit presque partout à quelques mètres à peine sous le niveau du sol et chaque habitation peut, moyennant des frais minimes, être dotée d'un puits particulier.

Pour la partie nord du pays, par suite des conditions hydrogéologiques, des solutions d'ensemble, avec amenée lointaine de l'eau à distribuer, peuvent seules être envisagées, et nous trouvons là la cause du décalage existant en ce domaine entre la Flandre et la Wallonie.

D'autre part, un grand nombre de communes du pays flamand sont d'essence purement agricole; les habitations sont éparpillées dans la campagne et le prix de revient de la distribution d'eau s'en trouve fortement augmenté; au surplus, les finances communales, ne disposant pas de revenus provenant de l'industrie, ne sont pas à même de supporter la dépense exigée.

Ajoutons enfin que, jusqu'à une date toute récente au moins, les administrations communales de certaines régions tout comme la population d'ailleurs, ne semblaient pas accorder au problème de l'alimentation en eau potable toute l'attention qu'il mérite.

PROGRAMME D'EXECUTION.

a) *Société Nationale des distributions d'eau.*

Cet organisme a dressé, à côté de multiples projets de services locaux, plusieurs projets d'envergure englobant des parties importantes du territoire, surtout en Basse et Moyenne Belgique, et prévoyant une réalisation logique et graduelle.

Ces projets sont :

l'alimentation en eau potable de la Flandre Occidentale, à l'exception du

In het lage gedeelte van het land daarentegen, is het ondergrondse water bijna overal nauwelijks op enkele meter onder den bodem gelegen en kan iedere inwoner tegen geringe kosten een eigen put laten maken.

In het noorden van het land kunnen alleen algemeene oplossingen met aanvoer van het te verdeelen water uit afgelegen gebieden overwogen worden, op grond van de hydrogeologische omstandigheden, en daarin ligt de oorzaak van het verschil dat op dat gebied bestaat tusschen Vlaanderen en Wallonië.

Voorts is een groot aantal gemeenten van het Vlaamsche land uiteraard zuiver landbouwgebied; de woningen liggen verspreid in de velden en de kostprijs van een watervoorzieningsinstallatie is dan ook veel hoger; bovendien zijn de gemeentefinanciën niet in staat de gevorderde uitgaven te dragen omdat ze niet beschikken over inkomsten uit de industrie.

Ten slotte zij er aan toegevoegd dat tot voor korten tijd nog de gemeentebesturen uit zekere streken, evenals trouwens de bevolking aan het probleem van de voorziening met drinkwater niet zooveel aandacht besteden als het verdient.

UITVOERINGSPROGRAMMA.

a) *Nationale Drinkwatermaatschappij.*

Dit organisme heeft, naast vele ontwerpen van lokale beteekenis, verschillende grootscheepsche ontwerpen opgesteld waarin belangrijke gedeelten van het grondgebied zijn opgenomen; dit vooral in Laag- en Midden-België, en waarin een logische en geleidelijke verwezenlijking wordt voorzien.

Deze ontwerpen zijn :

de drinkwatervoorziening van West-Vlaanderen, met uitzondering van het

nord et de la zone côtière, au moyen des eaux captées dans le calcaire carbonifère du Tournaisis : une carrière désaffectée dans le voisinage de la petite ville d'Antoing, peut fournir une eau abondante et très pure.

L'expropriation de cette carrière devrait se réaliser de toute urgence.

L'alimentation du nord de la province de Brabant et du sud de la province d'Anvers par les eaux prélevées dans les sables bruxelliens;

L'alimentation de la province du Limbourg, où 70 communes se sont affiliées à cet organisme.

b) *Associations intercommunales.*

Le « Tusschengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Waterbedeeling » continue l'achèvement des installations importantes qu'elle a réalisées en vue de l'acheminement de 50,000 mètres cubes d'eau par jour, provenant du crétacé du bassin de la Haine, vers les centres de consommation. Elle prévoit l'établissement de tout un réseau de feeders, assurant l'alimentation de la plus grande partie de la Flandre Orientale et la partie de la côte entre l'estuaire de l'Yser et Knokke.

La Compagnie intercommunale bruxelloise des eaux prévoit l'établissement de captages importants dans le nord de la province de Namur et le dédoublement de ses ouvrages d'amenée vers la capitale.

La « Provinciale en Intercommunale Drinkwatermaatschappij der provincie Antwerpen » a effectué des prospections hydrogéologiques dans toute la province et elle dresse actuellement un plan d'ensemble en vue d'assurer l'alimentation de toutes les communes de la province.

Les régies de Jumet, assurant en ordre principal l'alimentation de la région de Charleroi, ont dressé un programme étendu dont les premiers

Noorden en van de kuststreek, door middel van water uit de koolkalkstreek van het Doorniksche ; een verlaten steengroeve in de nabijheid van het stadje Antoing kan overvloedig en zeer zuiver water opleveren.

de onteigening van die groeve zou ten spoedigste moeten tot stand komen.

voorziening van het noordelijk gedeelte van de provincie Brabant en van het zuidelijk gedeelte van de provincie Antwerpen met water uit de Brusseljaansche zandgronden;

de voorziening van de provincie Limburg, waar 70 gemeenten tot dat organisme zijn toegetreden.

b) *Intercommunale vereenigingen.*

De « Tusschengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Waterbedeeling » is de belangrijke installatie aan het afwerken, die zij met het oog op den aanvoer van 50,000 kubieke meter per dag uit de krijtgronden van het Hainegebied naar de verbruikcentra heeft verwezenlijkt. Zij heeft een geheel net feeders ontworpen, waardoor zij water kan verschaffen aan het grootste gedeelte van Oost-Vlaanderen en aan het gedeelte van de kust tusschen de monding van den IJzer en Knokke.

De Intercommunale Drinkwatermaatschappij van Brussel ontwerpt belangrijke waterwinningsinstallaties in het noorden van de provincie Namen en de splitsing van haar aanvoeren naar de stad.

De Provinciale en Intercommunale Drinkwatermaatschappij der provincie Antwerpen heeft hydrogeologische prospecties gedaan over de geheele provincie en zij maakt thans een algemeen plan op ten einde de watervoorziening van al de gemeenten der provincie te verzekeren.

De overheidsbedrijven van Jumet, die in hoofdzaak de voorziening van de streek van Charleroi verzekeren, hebben een uitgebreid programma op-

travaux sont actuellement à l'exécution.

Il n'est pratiquement pas possible à l'Inspection générale des travaux d'hygiène de chiffrer la dépense qui résultera de l'exécution de tous ces travaux. Par ailleurs, bon nombre de communes font dresser des projets, dont l'importance ne sera connue que lorsque les dossiers seront soumis au Département. Le montant des travaux restant à exécuter se chiffrera certainement, aux conditions économiques actuelles, par une dépense de plusieurs milliards.

Il est évident qu'une dépense de cet ordre doit être répartie sur de nombreuses années; le rythme de la réalisation dépend essentiellement des possibilités financières du pays.

Egouts.

Une étude faite en 1938 et dont les résultats sont groupés dans le tableau-annexe V ci-joint, reflète la situation d'avant-guerre de l'équipement du pays en matière d'évacuation des eaux résiduaires.

Il ressort de l'examen des chiffres qui y figurent que plus de la moitié de la population belge n'était pas desservie à ce moment par des canalisations d'égouts. Eu égard, d'autre part, au fait que bon nombre des réseaux existants sont fort anciens et, par conséquent, soit vétustes, soit insuffisants, mais ne perdant toutefois pas de vue que dans certaines communes agricoles la nécessité d'établir des égouts ne se fait pas sentir, l'on peut dire que les réalisations dans les plus prochaines années devront intéresser une partie notable de la population.

La mobilisation d'abord, les hostilités ensuite, ont empêché jusqu'à présent de remédier sensiblement à cette situation. Cependant, de nombreuses

gemaakt waarvan de eerste werken thans in uitvoering zijn.

Praktisch is het aan de Algemeene Inspectie der gezondheidswerken niet mogelijk de uitgave te berekenen die zal voortvloeien uit de uitvoering van al deze werken. Trouwens, een groot aantal gemeenten doen ontwerpen opmaken waarvan de omvang enkel zal bekend zijn wanneer de dossiers zullen voorgelegd zijn aan het Departement. Het bedrag der nog uit te voeren werken zal, in de huidige economische voorwaarden, stellig neerkomen op een uitgave van ettelijke milliarden.

Het spreekt vanzelf dat een uitgave van dit bedrag moet worden verdeeld over talrijke jaren; het tempo van de verwezenlijking hangt hoofdzakelijk af van 's lands financiële mogelijkheden.

Rioleeringen.

Een studie gedaan in 1938 en waarvan de uitslagen gegroepeerd zijn in bijgaande tabel — bijlage V — geeft den vooroorlogischen toestand weer van 's lands uitrusting op gebied van afvoer der afvalwateren.

Uit het onderzoek der daarin voorkomende cijfers blijkt dat meer dan de helft van de Belgische bevolking op dat oogenblik niet beschikte over rioleeringen. Gezien aan den anderen kant een groot aantal van de bestaande rioleeringen zeer oud en derhalve hetzij vervallen, hetzij ontoereikend zijn, maar echter niet uit het oog verliezende dat in sommige landbouwgemeenten de noodzakelijkheid van den aanleg van rioleeringen zich niet doet gevoelen, mag worden gezegd dat de verwezenlijkingen in de eerstkomende jaren een merkkelijk gedeelte van de bevolking zullen moeten aanbelangen.

De mobilisatie vooreerst, en vervolgens de vijandelijkheden, hebben tot nog toe belet dezen toestand merkkelijk te verhelpen. Nochtans wensch-

communes étaient désireuses d'entreprendre des travaux de cette nature comme le prouvent les annexes aux tableaux I et II. Depuis la libération, l'intention des pouvoirs subordonnés à cet égard s'est marquée d'une façon toute aussi nette, ainsi que l'indiquent les listes III et IV et qu'il ressort par ailleurs du nombre de demandes dont est saisi le Département.

Toutes ces initiatives doivent être soutenues par le pouvoir central. D'autre part, l'Etat doit continuer son appui financier aux réalisations en cours intéressant les agglomérations les plus denses du pays.

Dans cet ordre d'idées, les travaux de détournement et du voûtement de la Senne dans la traversée de l'agglomération bruxelloise, ceux relatifs à la construction du collecteur de la Woluwe ainsi que ceux en vue du démergement des communes en amont de Liège, méritent de retenir toute l'attention.

Les travaux de détournement et de voûtement de la Senne ont pour but de remédier aux inondations qui ravagent périodiquement la vallée. Le débit de crue maxima de cette rivière est de 150 mètres cubes seconde. Le collecteur en voie de construction sera capable d'évacuer un débit de 60 mètres cubes seconde, l'excédent étant déversé dans le canal de Charleroi dont le plan d'eau est abaissé. A l'aval de l'agglomération bruxelloise, le volume excédent sera restitué à la Senne. Les travaux de détournement permettront, en outre, de supprimer la situation insalubre créée par l'écoulement à ciel ouvert de la Senne en aval du boulevard Baudouin; ils faciliteront de plus l'urbanisation du quartier intéressé, urbanisation qui est intimement liée à l'établissement de la nouvelle gare du Nord.

ten talrijke gemeenten werken van dien aard uit te voeren, zooals blijkt uit de bijlagen van de tabellen I en II. Sedert de bevrijding is de bedoeling der ondergeschikte besturen in dit opzicht even duidelijk tot uiting gekomen zooals blijkt uit de lijsten III en IV, alsmede uit het aantal vragen die bij het Departement zijn ingekomen.

Al deze initiatieven moeten door het hoofdbestuur worden aangemoedigd. Aan den anderen kant moet de Staat verder zijn financieelen steun verleen en aan de aan den gang zijnde verwezenlijkingen in de dichtst bevolkte agglomeraties van het land.

In dezen gedachtengang verdienen de volle aandacht de werkzaamheden voor de afleiding en de overwelving van de Zenne in den doortocht van de Brusselsche agglomeratie, de werken betreffende het bouwen van de moerriool van de Woluwe alsmede de werken van indijking der gemeenten stroomopwaarts Luik.

De werken voor de afleiding en de overwelving van de Zenne hebben ten doel de overstromingen te verhelpen die geregeld de vallei teisteren. De maximumafvoer van deze rivier bij hoogen waterstand bedraagt 150 kubieke meter per seconde. De moerriool die thans gebouwd wordt, zal in staat zijn een afvoer van 60 kubieke meter per seconde te verzekeren, terwijl het overschot wordt uitgestort in de vaart van Charleroi waarvan het waterpeil werd verlaagd. Stroomafwaarts de Brusselsche agglomeratie zal het overtollig water worden teruggestort in de Zenne. De werken van afleiding zullen bovendien toelaten een einde te maken aan den ongezonden toestand geschapen door den waterafvoer in de open lucht van de Zenne stroomafwaarts de Boudewijnlaan; bovendien, zullen zij de urbanisatie van de betrokken wijk vergemakkelijken, welke urbanisatie nauw verband houdt met het aanleggen van het nieuwe Noordstation.

Le collecteur de la Woluwe drainera un bassin hydrographique qui englobe le territoire de plusieurs communes qui sont en plein développement; il constituera l'épine dorsale du système d'assainissement de l'ensemble du bassin.

Le problème du démergement des communes en amont de Liège intéresse une région fort importante et par le nombre de ses habitants et par la présence de ses industries-clés. Il s'est posé en conséquence des affaissements miniers fort étendus et sa solution est indispensable pour mettre à l'abri des inondations les communes riveraines de la Meuse en évacuant, par temps de crue, à la fois les eaux météoriques et les eaux résiduaires du bassin intéressé.

D'autre part, le Département s'occupe actuellement de l'assainissement des communes en aval de Liège.

En ce qui concerne les réalisations futures du même genre, signalons les études en cours en vue de la constitution notamment de deux intercommunales, l'une ayant pour but l'établissement d'un nouveau collecteur évacuant les eaux du Maelbeek, l'autre tendant à assainir les vallées du Molenbeek et du Pontbeek sur le territoire de Bruxelles 2e district. Il est à remarquer que la construction du nouveau collecteur du Maelbeek doit remédier à une situation on ne peut plus déplorable, voire catastrophique, qui résulte de l'insuffisance et du mauvais état des collecteurs existants.

Plusieurs autres agglomérations importantes du pays auraient avantage à améliorer ou à étendre leur réseau d'égouts existant. Il serait même souhaitable que certaines d'entre-elles songent au remplacement partiel ou

De moerriool van de Woluwe zal een hydrografische kom draineeren, die het grondgebied van verschillende gemeenten in volle ontwikkeling omvat; zij zal de ruggegraat zijn van het stelsel tot gezondmaking van geheel de kom.

Het vraagstuk der indijking van de gemeenten stroomopwaarts Luik is van belang voor een streek die zeer belangrijk is en door het aantal inwoners en door de aanwezigheid van haar sleutelbedrijven. Dit vraagstuk werd gesteld ten gevolge van de zeer uitgebreide grondverschuivingen en de oplossing ervan is onontbeerlijk om de gemeenten langsheen de oevers van de Maas te beschutten voor overstromingen door ten tijde van het wassen van het water, het neerslagwater en tevens het afvalwater van de betrokken kom af te voeren.

Aan den anderen kant houdt het Departement zich thans bezig met de gezondmaking der gemeenten stroomafwaarts Luik.

Wat betreft de toekomstige verwezenlijking van denzelfden aard, wijzen wij op de aan den gang zijnde studiën met het oog op de oprichting onder meer van twee intercommunales waarvan de eene ten doel heeft het aanleggen van een nieuwe moerriool voor den afvoer der wateren van de Maalbeek en de andere, strekkende tot gezondmaking der valleien van de Molenbeek en de Pontbeek op het grondgebied van Brussel, 2^e district. Er valt op te merken dat het bouwen van de nieuwe moerriool van de Maalbeek een zeer betreurenswaardigen en zelfs katastrofalen toestand moet verhelpen, die voortspuit uit de ontoereikendheid en den slechten toestand van de bestaande moerriolen.

Verschillende andere belangrijke agglomeraties van het land zouden er belang bij hebben hun bestaande rioleeringsnet te verbeteren of uit te breiden. Het ware zelfs wenschelijk dat sommige onder haar zouden denken

total de leurs émissaires par un réseau nouveau répondant aux exigences actuelles.

L'agglomération anversoise, les villes de Gand, de Bruges et d'Ostende notamment sont dans le cas. Pour cette dernière ville, notons qu'une étude générale est en cours; des délégués du Département font partie d'un comité technique chargé de l'examen de cette étude.

Finalement, pour les communes du littoral, le problème de l'évacuation des eaux résiduaires est intimement lié à celui de leur épuration. Il importe, en effet, d'éviter les inconvénients résultant pour les plages du déversement des eaux résiduaires en mer, sans épuration préalable.

Dès 1938, le Département s'est intéressé à cet aspect de l'assainissement. Une intercommunale pour l'épuration des eaux résiduaires de la côte sud-ouest s'est constituée à la demande du Département. Les communes de La Panne, Coxyde et Oostduinkerke sont affiliées à cet organisme. A ce jour, l'avant-projet général des travaux envisagés est approuvé et un projet définitif partiel est en voie d'élaboration. L'étude d'ensemble prévoit la construction des collecteurs, stations de pompage et conduites de refoulement nécessaires à la réunion en une seule station d'épuration des eaux usées provenant des trois communes; la station proprement dite serait établie le long du canal de Nieuport et déverserait ses eaux épurées dans le dit canal.

Les communes de la côte Nord-Est, depuis Nieuport jusque et y compris Heyst, sous l'impulsion du Département, envisagent la création d'une intercommunale du même genre et ayant des objectifs analogues. Les pourparlers tendant à l'établissement

aan de gedeeltelijke of geheele vervanging van hun afvoersloten door een nieuw net dat beantwoordt aan de huidige eischen.

De Antwerpsche agglomeratie, de steden Gent, Brugge en Oostende zijn onder meer in dit geval. Voor deze laatste stad merken wij op dat een algemeene studie aan den gang is; afgevaardigden van het Departement maken deel uit van een technisch comité belast met het onderzoek van deze studie.

Ten slotte, voor de gemeenten van de kust houdt het vraagstuk van den afvoer der afvalwateren nauw verband met dit der zuivering. Het is inderdaad van belang de bezwaren te vermijden, die voor de badplaatsen voortspruiten uit de uitstorting van de afvalwateren in zee zonder voorafgaande zuivering.

Reeds in 1938 heeft het Departement zich beziggehouden met dit aspect van de gezondmaking. Een intercommunale voor de zuivering der afvalwateren van de Zuidwest-kust werd opgericht op verzoek van het Departement. De gemeenten De Panne, Koksijde en Oost-Duinkerke zijn aangesloten bij deze inrichting. Op heden is het voorontwerp der overwogen werken goedgekeurd en wordt er een gedeeltelijk definitief ontwerp opge maakt. De algemeene studie voorziet het bouwen van moerriolen, pompstations en afvoerleidingen, die noodig zijn voor het verzamelen in een enkel zuiveringsstation van de afvalwateren voortkomende van de drie gemeenten; het eigenlijk station zou worden opgericht langsheen de vaart van Nieuwpoort en zou zijn gezuiverde wateren in bewuste vaart uitstorten.

De gemeenten van de noordoostelijke kust, van Nieuwpoort tot en met Heist, overwogen, onder den impuls van het Departement, de op-richting van een intercommunale van dezelfde soort en met gelijkaardige objectieven. De onderhandelingen

de cette nouvelle intercommunale sont en voie d'aboutissement.

Ordures ménagères.

Une catégorie de travaux dont aucun projet n'a été soumis au Département, au cours de ces dernières années, est celle des travaux que seront amenées à faire exécuter les administrations qui, à juste titre, se préoccupent du problème de la destruction des ordures ménagères.

Les décharges publiques ont de multiples inconvénients sur lesquels il est inutile d'insister; aussi les administrations communales de diverses grosses agglomérations : Bruxelles, Anvers, Liège et Charleroi, notamment, recherchent des solutions nouvelles. Fort probablement, elles demanderont dans un avenir très prochain une aide technique et financière de l'Etat pour moderniser leurs méthodes d'évacuation et de traitement des déchets urbains.

Il ne faut pas se dissimuler que les réalisations envisagées mèneront à des dépenses de premier établissement fort élevées. Une intervention financière du Département paraît indispensable. Les sommes qu'il y aurait lieu de consacrer à cette intervention dépendront beaucoup du choix des méthodes à appliquer mais se chiffreront en toute hypothèse par millions.

Epuration des eaux usées.

1. *But final.* — D'une manière synthétique, on peut dire que le but final de l'activité de l'Office d'Epuration des eaux usées est la protection des milieux naturels aquatiques appartenant au domaine public.

2. *Etude et documentation.* — Pour assurer cette protection, il faut que l'Office d'Epuration des eaux usées

streckende tot het tot stand brengen van deze nieuwe intercommunale zullen weldra tot een goed einde komen.

Huishoudvuil.

Een categorie van werken waarvoor tijdens de laatste jaren geen enkel ontwerp aan het departement werd overgemaakt, is deze van de werken die de besturen, welke zich terecht bezighouden met het vraagstuk van de vernietiging van het huishoudvuil, zullen moeten doen uitvoeren.

De openbare stortplaatsen bieden tal van bezwaren, waarop het nutteloos is den nadruk te leggen; de gemeentebesturen van verschillende groote agglomeraties, Brussel, Antwerpen, Luik en Charleroi, inzonderheid, zoeken dan ook naar nieuwe oplossingen. Heel waarschijnlijk zullen zij in een zeer nabije toekomst een technische en financieele hulp van den Staat vragen voor de moderniseering van hun methodes van wegruiming en behandeling van het stadsvuil.

Men moet zich niet ontveinzen dat de overwogen verwezenlijkingen aanleiding zullen geven tot zeer hoge kosten van eersten aanleg. De financieele tusschenkomst van het Departement blijkt onontbeerlijk. De sommen die aan deze tusschenkomst zullen dienen besteed te worden, zullen sterk afhangen van de keus der toe te passen methodes, maar zij zullen in elke veronderstelling miljoenen beloopten.

Zuivering van het afvalwater.

1. *Einddoel.* — Synthetisch beschouwd, kan men zeggen dat het einddoel van de bedrijvigheid van den Dienst voor Zuivering van de Afvalwateren is : de bescherming van de natuurlijke wateren behorende tot het publiek domein.

2. *Studie en documentatie.* — Om deze bescherming te verzekeren, moet de Dienst voor Zuivering van de af-

réunisse une documentation générale et accroisse celle-ci au fur et à mesure des progrès réalisés dans ce domaine essentiellement évolutif. L'expérience acquise de la sorte doit permettre à l'Office de répondre aux autorités détenant les pouvoirs de police lorsque celles-ci le consultent au sujet des eaux soumises à leur juridiction, ainsi qu'aux administrations des communes, aux groupements et particuliers qui le consulteraient.

3. *Enquêtes, prélèvements d'échantillons.* — Il faut aussi que le service soit constamment averti de l'état actuel des eaux de l'ensemble du système hydrographique du pays. Ceci implique, entre autres, la connaissance du pouvoir auto-épurateur du système aquatique récepteur et éventuellement la physionomie biologique de celui-ci et les travaux et recherches qu'elle nécessite.

4. *Programme d'action et réalisation.* — Le service doit pouvoir établir un programme d'action curatif ou préventif suivant les cas, et mettre tout en œuvre en vue de sa réalisation. Dans certains cas, ce programme d'action peut indiquer l'opportunité de promouvoir la constitution d'organismes (groupement de communes ou groupements mixtes, par bassins hydrographiques ou partie de bassin) subsideés par le Ministère de la Santé Publique et ayant pour but l'assainissement des eaux appartenant au réseau hydrographique.

Dans ce domaine, parmi les principaux objectifs, citons notamment : la Haute-Senne, le Grand-Bruxelles, la Côte, le Schijn, la Dendre, la Haine, le Piéton, la Vesdre.

5. *Lois, arrêtés, statuts de sociétés.* — L'activité de l'Office doit se porter

valwatern een algemeene documentatie aanleggen en deze uitbreiden naargelang van den vooruitgang die in dit bij uitstek veranderlijk domein wordt verwezenlijkt. De aldus verworven ondervinding moet den Dienst in de mogelijkheid stellen van antwoord te dienen aan de overheden die de politiemacht bezitten, wanneer deze laatsten hem raadplegen betreffende de wateren die onder hun rechtsmacht vallen, zoomede aan de gemeentebesturen, aan de groepeerings en particulieren die hem zouden raadplegen.

3. *Opzoekingen, afneming van monsters.* — De Dienst moet eveneens bestendig op de hoogte gehouden worden van den huidige staat van de wateren van het geheele hydrografisch systeem van het land. Dit brengt onder andere mede, de kennis van de zelfzuiverende kracht van het opnemend watersysteem en, in voorkomend geval, het biologisch voorkomen daarvan en de werken en opzoekingen die zij noodzakelijk maakt.

4. *Werkingsprogram en verwezenlijking.* — De Dienst moet een, naargelang het geval, cureerend of preventief werkingsprogram kunnen opstellen en dient alles in het werk te stellen om dit uit te voeren. In zekere gevallen kan dit actieprogramma de gepastheid aanduiden van de oprichting van zekere organismen (groepeering van gemeenten of gemengde groepeerings per hydrografische kom of gedeelte van kom), gesubsidieerd door het Ministerie van Volksgezondheid en die tot doel hebben de gezondmaking van de wateren behorende tot het hydrografisch net.

Vermelden wij onder meer op dit gebied tusschen de voornaamste objectieven : de Opper-Zenne, Groot-Brussel, de kust, het Schijn, de Dender, de Haine, de Piéton, de Vesder.

5. *Wetten, besluiten, statuten van maatschappijen.* — De bedrijvigheid

également sur l'aspect juridique et législatif de sa mission. Il doit, en effet, élaborer les projets de loi et arrêtés royaux éventuels en matière d'épuration des eaux usées et établir les projets de statuts des sociétés à créer. Dans ce domaine, il devra collaborer avec le Service juridique du Département.

Cette activité dépend de l'établissement du programme général d'action prévu au 3°.

6. *Eaux d'égouts.* — L'Office doit continuer à inciter les communes responsables de la pollution des cours d'eau à établir des installations d'épuration, par exemple Braine-le-Comte, Soignies, Waremme, Fleurus, Enghien, Landen, Bouillon, Arlon, Hasselt, etc. et à leur apporter son concours technique spécialisé lors de l'élaboration des avant-projets et cahiers des charges.

Il exercera un contrôle au cours de la construction des stations, suivra attentivement la mise en exploitation des installations par le personnel communal et surveillera cette exploitation dans la suite en donnant éventuellement les conseils requis par les circonstances.

7. *Eaux résiduaires industrielles.* — Mais la matière est bien plus complexe dans le cas des eaux usées industrielles. La nature extrêmement variée du caractère de celles-ci nécessite la recherche du remède approprié au genre d'industrie.

8. *Enquêtes et études.* — Il est d'abord nécessaire de s'imprégner du fonctionnement de chaque espèce d'industrie, afin de réunir tous les renseignements concernant les eaux résiduaires. La solution du problème peut d'ailleurs aussi bien consister en une modification ou une adaptation de la fabrication et non seulement dans un traitement approprié de ces eaux.

van den Dienst moet ook afgestemd zijn op de juridische en wetgevende zijde van zijn zending. Hij moet, inderdaad, de eventuele ontwerpen van wet en koninklijke besluiten inzake de zuivering der afvalwateren opmaken en de ontwerpen van statuten voor de op te richten maatschappijen aanleggen. Op dit gebied zal hij moeten samenwerken met den Juridischen Dienst van het Departement.

Deze bedrijvigheid hangt af van het opmaken van het afgemeen werkings-program voorzien onder 3°.

6. *Rioolwater.* — De Dienst moet voortgaan met de gemeenten die verantwoordelijk zijn voor de bezoedeling der waterlopen, aan te zetten zuiveringsinstallaties op te richten, b. v. 's Gravenbrakel, Zinnik, Borgworm, Fleurus, Edingen, Landen, Bouillon, Aarlen, Hasselt, enz., en hun zijn gespecialiseerde technische medewerking verleen en bij het opmaken van voorontwerpen en lastenkohieren.

Hij zal contrôle oefenen bij den bouw van de stations, aandachtig de inbedrijfneming van de installaties door het gemeentepersoneel nagaan en later toezien op die exploitatie, door eventueel, naar omstandigheden, raad te geven.

7. *Industrieel afvalwater.* — De zaak is echter nog veel moeilijker waar het gaat over industrieel afvalwater. Daar de aard hiervan uiterst verschillend is, moet naar het geschikte middel voor ieder soort industrie gezocht worden.

8. *Onderzoekingen en studies.* — Het is in de eerste plaats noodig zich te doordringen van de werking van iedere soort van industrie ten einde alle gegevens omtrent het afvalwater te verzamelen. De oplossing van het vraagstuk kan trouwens even goed bestaan in een wijziging of een aanpassing van de fabricage, en niet alleen in de geschikte behandeling van het afvalwater.

9. *Documentation.* — Il y a lieu ensuite de s'inquiéter de la façon dont le problème est traité à l'étranger, afin de s'assurer qu'il en existe une solution, avant d'exiger d'une industrie l'épuration de ses eaux résiduaires.

10. *Stations d'essai.* — La confirmation de la possibilité d'adaptation à notre pays devra, dans certains cas, être obtenue par la réalisation de stations d'essai. Dans le même ordre d'idées, des stations d'essai devraient d'ailleurs être réalisées dans d'autres cas n'ayant pas reçu de solution définitive à l'heure actuelle. L'Office d'Épuration des eaux usées a à l'étude un projet de station d'essai pour les eaux résiduaires de laiterie. L'établissement de nombreuses laiteries industrielles réparties dans tout le pays crée de graves inconvénients pour les cours d'eau où leurs eaux résiduaires sont déversées. La solution de ce problème apportera déjà une sérieuse amélioration à l'état de nombreux cours d'eau.

D'autres industries doivent être l'objet de pareilles études. Les eaux résiduaires de tanneries constituent l'objectif immédiat après les eaux de laiterie.

En terminant, signalons que le programme d'activité, tel qu'il est décrit ci-dessus, est conforme à la conception de la mission de l'Office telle qu'elle a été fixée par l'arrêté royal du 22 mars 1934 créant l'Office d'Épuration des eaux usées.

Cette activité serait avantageusement accrue, à l'avenir, par d'autres dispositions légales.

D'autre part, le but poursuivi ne sera atteint que si les moyens en sont donnés à l'Office d'Épuration des eaux usées; notamment en personnel et en crédits.

9. *Documentatie.* — Vervolgens dient aandacht te worden besteed aan de wijze waarop het vraagstuk behandeld wordt in het buitenland, ten einde zich te vergewissen of er een oplossing voor bestaat, alvorens van een bedrijf te verlangen dat het zijn afvalwater zuivert.

10. *Proefstations.* — De bevestiging van de mogelijkheid van een aanpassing in ons land moet in sommige gevallen verkregen worden door de oprichting van proefstations. In hetzelfde verband zouden proefstations moeten opgericht worden in andere gevallen, die nog geen vaste oplossing gekregen hebben. De Dienst voor Zuivering der Afvalwateren heeft een proefstation voor afvalwater van zuivelfabrieken in studie genomen. De oprichting van talrijke industriële zuivelfabrieken over het geheele land leidt tot ernstige bezwaren voor de waterlopen, waarin hun afvalwater wordt uitgestort. De oplossing van dat probleem zal reeds aanzienlijke verbetering brengen in den toestand van vele waterlopen.

Ook voor andere bedrijven moeten zulke studies worden gemaakt. Het afvalwater van looierijen is het eerste doel na het afvalwater van de zuivelfabrieken.

Ten slotte willen wij er op wijzen dat het boven omschreven werkprogramma overeenstemt met de opdracht van den Zuiveringsdienst, zooals die werd bepaald in het koninklijk besluit dd. 22 Maart 1934, tot oprichting van een Dienst voor Zuivering der Afvalwateren.

Deze werking zou in de toekomst liefst worden aangevuld door andere wetsbepalingen.

Aan den anderen kant zal het gestelde doel alleen dan bereikt worden als de middelen daartoe aan den Dienst voor Zuivering der Afvalwateren ter beschikking worden gesteld, onder meer, wat betreft het personeel en de kredieten.

En terminant ce chapitre, nous attirons à nouveau l'attention sur le fait que le volume important des travaux repris ci-dessus justifierait pleinement le rétablissement de la situation d'avant-guerre, par l'inscription au budget propre du Département de la Santé Publique, des crédits nécessaires à la liquidation des subventions promises à son intervention.

Actuellement, ces crédits sont inscrits au budget du Département des Travaux Publics, en vertu de l'arrêté du 27 janvier 1942 portant unification de l'intervention de l'Etat en matière de subsides accordés aux pouvoirs subordonnés, arrêté remis en vigueur par décision du Régent en date du 29 novembre 1944.

Education physique, sports et œuvres de plein air.

A diverses reprises, le Gouvernement a manifesté son intention de promouvoir l'éducation physique et les sports.

L'opinion publique a favorablement accueilli ces déclarations.

La création de la Direction générale de l'Education physique, des Sports et des Œuvres de plein air a marqué le point de départ des réalisations dans ce domaine.

Rappelons brièvement que le pays doit être doté d'un réseau de plaines de jeux, d'auberges de jeunesse, d'aires de camping, et qu'il importe de multiplier d'autre part les piscines, de créer des parcs de délassement, ainsi que des centres de cures d'air et de repos à l'intention des travailleurs, dont il sera possible de cette manière d'organiser rationnellement les loisirs.

Un nombre considérable de projets sont à l'étude au Département de la Santé Publique.

Bij het slot van dit hoofdstuk vestigen wij nogmaals de aandacht op het feit, dat de groote omvang van de bovenvermelde werken een volle rechtvaardiging is voor den terugkeer tot den vooroorlogischen toestand, door op de eigen begrooting van het Departement van Volksgezondheid de noodige kredieten uit te trekken voor de uitbetaling van de door zijn bemiddeling toegezegde subsidies.

Thans worden deze kredieten uitgetrokken op de begrooting van het Departement van Openbare Werken, krachtens het besluit van 27 Januari 1942, houdende eenmaking van de Staatstusschenkomst bij het verleen van subsidies aan ondergeschikte besturen, welk besluit bij beslissing van den Regent, dd. 29 November 1944, wederom in werking is getreden.

Lichamelijke opvoeding, sport en openluchtwerken.

Herhaaldelijk heeft de Regeering doen blijken van haar voornemen om de lichamelijke opvoeding en de sport te bevorderen.

De openbare meening heeft die verklaringen gunstig onthaald.

De instelling van de Algemeene Directie der Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtwerken is het uitgangspunt voor de verwezenlijkingen op dat gebied.

In het kort herinneren wij er aan, dat het land moet voorzien worden van een net van speelpleinen, jeugdherbergen, campinggebieden, en dat het van belang is verder zweminrichtingen, ontspanningsparken, alsmede centra voor lucht- en rustkuren aan te leggen ten behoeve van de arbeiders, wier vrije tijd aldus doelmatig zal kunnen worden ingericht.

Een groot aantal ontwerpen zijn op het Departement van Volksgezondheid in studie genomen.

Il est prévu au budget extraordinaire de 1946 un crédit de 150 millions pour la réalisation de ce programme, qui aura le plus grand retentissement sur l'avenir de notre population. Celle-ci comprend l'importance du problème, qui soulève des questions qui lui sont tangibles. Il s'agit de ne pas décevoir son attente. Les 50 millions prévus en 1945 n'ont finalement pas été inscrits à ce budget, les dépenses n'ayant pu être engagées, vu la mise en marche tardive du service compétent.

* *

A l'origine, le budget pour 1945 reproduisait purement et simplement les crédits inscrits au budget de 1939, année de compression des dépenses, en raison du fait que le Service de l'Education physique, dissous le 10 mai 1940, n'avait pas encore été reconstitué.

Lors de la création de la Direction Générale de l'Education physique, des Sports et des Oeuvres de plein air, ce budget a dû être par conséquent revu.

Pour 1946, les divers postes du budget ont été portés à :

Littera 1 : 10,000,000 de francs.

L'augmentation prévue est la résultante de l'augmentation du coût de toutes choses.

Littera 2 : 10,000,000 de francs.

L'augmentation prévue résulte d'une part de l'augmentation du prix de toutes choses, d'autre part de la multiplication des établissements qui doivent être subsidiés.

Littera 3 : 500,000 francs.

L'augmentation prévue porte ce crédit au taux de celui qui était inscrit au budget de 1938. En fait, ce poste est donc diminué. Il faut le

In de buitengewone begrooting voor 1946 is een krediet van 150,000,000 fr. voorzien ter verwezenlijking van dat programma, hetwelk een zeer grooten terugslag zal hebben op de toekomst van onze bevolking. Deze begrijpt de beteekenis van het vraagstuk, hetwelk kwesties opwerpt waarvoor zij gevoelig is. Zij mag in haar verwachtingen niet bedrogen worden. De 50 miljoen, die in 1945 voorzien waren, werden ten slotte niet opgenomen in de begrooting, omdat de uitgaven niet konden worden vastgelegd, doordat de bevoegde dienst te laat aan den gang werd gebracht.

* *

Aanvankelijk gaf de begrooting voor 1945 eenvoudig de kredieten van de begrooting voor 1939 weer, een jaar waarin de uitgaven werden samenge-drukt op grond van het feit dat de Dienst voor Lichamelijke Opvoeding op 10 Mei 1940 ontbonden werd en nog niet weer samengesteld was.

Bij de oprichting van de Algemeene Directie voor de Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtwerken, moest die begrooting dan ook worden herzien.

Voor 1946 zijn de onderscheiden posten van de begrooting gebracht op :

Cijfer 1 : 10,000,000 frank.

De voorziene verhooging is het gevolg van de prijsverhooging van alle dingen.

Cijfer 2 : 10,000,000 frank.

De voorziene verhooging komt eens-deels voort uit de prijsverhooging van alle dingen, en anderdeels uit het feit dat een grooter aantal inrichtingen moet gesteund worden.

Cijfer 3 : 500,000 frank.

De voorziene verhooging brengt het krediet op het bedrag dat uitgetrokken was op de begrooting voor 1938. Feitelijk is die post dus verminderd.

déplorer parce que cette diminution constituera une entrave à la propagande.

Il serait souhaitable qu'à l'avenir, ce poste soit notablement augmenté en vue d'assurer notamment une participation digne de nos athlètes aux compétitions internationales se déroulant à l'étranger. Il importe, d'autre part, pour le bon renom de notre pays que nous soyons en mesure de recevoir décemment les athlètes étrangers participant aux compétitions internationales organisées en Belgique.

Nous ne pouvons rien négliger pour augmenter notre prestige aux yeux de l'étranger.

Littera 4 : 1,500,000 francs.

L'augmentation prévue est la résultante de l'augmentation du coût de toutes choses et, d'autre part, il convient de mettre le Département en mesure d'organiser lui-même des cours normaux pour la formation de moniteurs compétents, qui exerceront la plus heureuse influence sur la vie des groupements sportifs.

Littera 5 : 10,000 francs.

Ce poste n'est, en fait, prévu que pour mémoire.

Dans la situation actuelle, il ne semble pas souhaitable, en effet, de consacrer des sommes trop considérables à cette forme de propagande. Celle-ci pourra être envisagée, lorsqu'il aura été pourvu aux besoins les plus urgents des groupements d'éducation physique.

Il est à peine nécessaire d'insister sur la modicité de ces crédits apparemment importants.

Le pays se trouve devant la nécessité de combler un retard important. Il se doit de mettre progressivement les Sociétés sportives en mesure de s'organiser sur des bases rationnelles.

Dat is te betreuren, want die vermindering zal de propaganda hinderen.

Het is wenschelijk, dat die post in de toekomst merkelijk verhoogd wordt, ten einde te kunnen zorgen onder meer voor een waardige deelneming van onze atleten aan de internationale competities in het buitenland. Het is voorts van belang voor den goeden naam van ons land, dat wij in staat zouden wezen om de buitenlandsche atleten, die deelnemen aan de internationale competities in België, fatsoenlijk te ontvangen.

Wij mogen niets verwaarloozen om ons prestige ten overstaan van het buitenland te verhoogen.

Cijfer 4 : 1,500,000 frank.

De voorziene verhooging is het gevolg van de prijsverhooging van alle dingen, en anderdeels dient het Departement in staat te worden gesteld om normaalcursussen in te richten voor de vorming van bevoegde monitoren, die op de sportgroepeerings een wel-doenden invloed zullen uitoefenen.

Cijfer 5 : 10,000 frank.

Deze post is feitelijk slechts pro memorie voorzien.

In de tegenwoordige omstandigheden schijnt het inderdaad niet wenschelijk al te groote sommen te besteden aan dien vorm van propaganda. Deze kan in overweging genomen worden wanneer aan de dringendste eischen van de groepeerings voor lichamelijke opvoeding is voldaan.

Het is nauwelijks noodzakelijk op de geringheid van die schijnbaar belangrijke kredieten den nadruk te leggen.

Het land staat voor de noodzakelijkheid een grooten achterstand in te halen. Het behoort de sportverenigingen steeds meer in staat te stellen om zich op doelmatige grondslagen te

Nous songeons surtout à l'impérieuse nécessité d'un contrôle médical efficace.

Ne perdons pas de vue que, pour la mise en train de son activité, la Direction Générale de l'Education physique des Sports et des Oeuvres de plein air a été dotée d'un cadre provisoire extrêmement réduit, et dont tous les postes ne sont même pas encore pourvus.

Cette situation, qui devait durer deux ou trois mois, se prolonge depuis un an et paralyse l'action de ce secteur extrêmement sollicité et dont les tâches se multiplient à un rythme qu'il ne peut suivre.

Il est indispensable d'étoffer sans délai le cadre de cette Direction générale. Il lui sera alors possible de régulariser et d'accélérer ses activités. Elle pourra mieux étudier les projets qui lui sont soumis et en surveiller l'exécution.

Il importe, d'autre part, qu'elle puisse soumettre à un contrôle plus vigilant l'emploi des subsides accordés, tant à des pouvoirs subordonnés qu'à des œuvres privées, et prendre les initiatives que le pays attend d'elle.

*Programme en faveur de la famille
communiqué par le Département.*

Lors de la constitution du Gouvernement actuel, il a été convenu que le Ministère de la Santé Publique s'intitulerait désormais : *Ministère de la Santé Publique et de la Famille*, ce qui implique pour ce département la nécessité d'envisager la mise en application d'une politique de la famille et d'un programme adéquat.

Si nous nous plaçons au point de vue de l'Etat et dans l'esprit démocratique et politique de la Belgique actuelle, ce plan d'action devrait comprendre l'exa-

organiser. Wij denken vooral aan de dwingende noodzaak van een doeltreffende medische controle.

Laten wij niet uit het oog verliezen, dat de Algemeene Directie voor Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtwerken voor het aan den gang brengen een voorloopig kader heeft gekregen, dat uiterst beperkt is en waarvan alle posten zelfs nog niet bekleed zijn.

Deze toestand, die twee of drie maanden zou duren, duurt nu na een jaar nog voort en verlamt de actie van dezen uiterst drukken sector, wiens taken veelvuldiger worden in een tempo dat hij niet kan bijhouden.

Het is allernoodzakelijkst dat het kader van die Algemeene Directie zonder verwijl wordt aangevuld. Dan zal het mogelijk zijn om zijn werkzaamheden te regelen en te bespoedigen. Dan zal zij de ontwerpen die haar worden voorgelegd, beter kunnen bestudeeren en op de uitvoering ervan toezien.

Verder is het van belang dat zij een waakzamer controle kan uitoefenen op de aanwending van de verleende toelagen, zoowel bij de ondergeschikte besturen als bij de private werken, en de initiatieven kan nemen die het land van haar verwacht.

Programma ten behoeve van het gezinsleven, medegedeeld door het Departement.

Bij de samenstelling van de huidige regeering werd overeengekomen dat het Ministerie van Volksgezondheid voortaan zou heeten *Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin*, hetgeen voor dat departement de noodzakelijkheid meebrengt om een gezinspolitiek te gaan voeren en een geschikt programma in toepassing te brengen.

Als wij ons op het standpunt van den Staat plaatsen en dat programma beschouwen in den democratischen en politieken geest van het huidige

men des problèmes et l'apport progressif de réalisation dans six secteurs bien distincts.

1. *Section sociale et médico-sociale :*

a) Octroi aux familles, dans une mesure normale et suffisante, des avantages prévus par *la loi de sécurité sociale*;

b) Octroi de facilités de logement selon les règles *d'hygiène de l'habitation* et de *l'urbanisme* et en fonction de la population familiale;

c) Organisation *de garderies des petits enfants* pendant le travail, les vacances ou la maladie de la mère;

d) Octroi de *facilités* pour *l'éducation* et *l'instruction* des enfants;

e) Protection de la femme enceinte;

f) Extension des consultations prénatales;

g) Protection des orphelins.

2. *Section économique :*

a) Octroi d'encouragements matériels au mariage, tels par exemple : *prêts* aux jeunes ménages et *dégrèvements fiscaux* de diverses natures;

b) Organisation d'une *répartition des allocations familiales* selon les *fluctuations* des nécessités familiales (salaires, charges familiales, etc.);

c) Amélioration du régime des pensions de veuves et orphelins.

3. *Section démographique :*

a) Etude de la *natalité optima* en fonction des besoins du pays et adaptation à ce chiffre des avantages divers prévus pour la famille;

b) Etude médicale et légale des problèmes de *l'avortement*, de la *stérili-*

België, dan moet dat werkplan het onderzoek van de problemen en de geleidelijke verwezenlijking in zes onderscheiden sectoren omvatten.

1. *Sociale en medisch-sociale afdeling :*

a) Toekenning aan de familiën, in een normale en voldoende mate, van de voordeelen voorzien bij de *wet op de maatschappelijke zekerheid*;

b) Toekenning van faciliteiten van huisvesting volgens de regels van de *hygiëne der woning* en van het *urbanisme* en in functie van de gezinsbevolking;

c) *Organisatie van kinderbewaarplaatsen* gedurende het werk, het verlof of de ziekte van de moeder;

d) Toekenning van *faciliteiten* voor de *opvoeding* en het *onderricht* der kinderen;

e) Bescherming van de zwangere vrouw;

f) Uitbreiding van de kraamvrouwenconsultaties;

g) Bescherming der weezen.

2. *Economische afdeling :*

a) Toekenning van materiele aanmoedigingen tot het huwelijk als b.v. : *leeningen* aan de jonge gezinnen en *fiscale ontlastingen* van verschillenden aard;

b) Organisatie van een *verdeeling der gezinstoelagen* volgens de *schommelingen* in de behoeften van het gezin (wedden, gezinslasten, enz.);

c) Verbetering van het stelsel der weduwen- en weezenpensioenen.

3. *Demografische afdeling :*

a) Studie van de *optimum-nataliteit* in functie van de behoeften van het land en aanpassing aan dit cijfer van de verschillende voor het gezin voorziene voordeelen;

b) Medische en wettelijke studie van de vraagstukken van de *vruchtaf-*

sation et de la castration, de l'eugénique ;

c) Etude des *fluctuations régionales* et *locales* de la natalité dans le pays.

4. Section de l'éducation :

a) Organisation d'un *enseignement ménager pratique postscolaire* à l'usage des jeunes filles en âge de mariage et des jeunes épouses ;

b) Organisation d'un *enseignement de puériculture pratique* pour les mêmes personnes ;

c) Lutte contre l'*alcoolisme* et les *maladies vénériennes* et autres *fléaux sociaux*.

5. Section des loisirs et vacances :

a) *Institution de centres de loisirs et vacances* à l'usage des familles peu aisées (du type de l'Œuvre de Wégimont) ;

b) *Facilités d'accès à la pratique des sports et de l'éducation physique*.

6. Section juridique :

Examen du statut légal de la famille (statut de la femme mariée, de l'autorité paternelle, du régime successoral, du droit de l'enfant, de la prostitution, etc.)

* * *

Il semble que l'ensemble de ces sections serait de nature à constituer le canevas d'un Conseil Supérieur de la Famille. Pour chacune des sections, trois ou quatre personnes choisies en raison de leur compétence, de leur autorité administrative, de leur responsabilité politique, seraient désignées.

Il appartient à l'Administration du Département, sous l'autorité supérieure du Ministre, de régler le travail de chaque section. A côté du Ministre-

drijving, de *sterilisatie* en de *castratie*, de *eugenetiek* ;

c) Studie van de *gewestelijke* en *plaatselijke schommelingen* in de *nataliteit in het land*.

4. Afdeeling voor de opvoeding :

a) Organisatie van een *practisch naschoolsch huishoudonderwijs* ten behoeve van de meisjes op huwelijksleeftijd en de jonggehuwde vrouwen ;

b) Organisatie van een *practisch onderricht in de kinderverzorging* voor dezelfde personen ;

c) Bestrijding van het *alcoholisme* en de *geslachtsziekten* en andere *sociale kwalen*.

5. Afdeeling vrije tijd en verlof :

a) *Inrichting van centra voor vrijen tijd en verlof* ten behoeve van weinig bemiddelde gezinnen (naar het type van het Werk van Wégimont) ;

b) *Vergemakkelijking van den toegang tot de beoefening van de sport en de lichamelijke opvoeding*.

6. Juridische afdeeling :

Onderzoek van het wettelijk statuut van het gezin (statuut van de gehuwde vrouw, van het vaderlijk gezag, van het successiestelsel, van het recht van het kind, van de prostitutie, enz.).

* * *

Het schijnt dat het complex van deze afdeelingen van dien aard zou zijn dat het een schema zou vormen voor een Hooger Raad van het Gezin. Voor elk van de afdeelingen zouden drie of vier personen, gekozen wegens hun bevoegdheid, hun administratief gezag, hun politieke verantwoordelijkheid, aangeduid worden.

Het behoort aan de Administratie van het Departement, onder het hooger gezag van den Minister, het werk van elke afdeeling te regelen. Naast

Président et de deux Vice-Présidents, l'un choisi au sein du Département, l'autre choisi parmi les autorités parlementaires, siégerait un Secrétariat permanent chargé de centraliser et de coordonner le travail des sections.

Cette solution permettrait de mettre rapidement au point un programme d'action en faveur de la famille, sans créer une administration nouvelle nécessitant un personnel nombreux.

* * *

Extension envisagée des attributions du Ministère de la Santé Publique et de la Famille.

L'ensemble de ces considérations montre à suffisance que la tâche qui attend le Ministère de la Santé Publique et de la Famille est encore en plein développement. Il y va de l'intérêt primordial de la population, au sortir des épreuves physiques exceptionnellement lourdes que la guerre lui a imposées, de trouver auprès des pouvoirs publics l'aide nécessaire pour que chacun puisse jouir pleinement de son droit à la vie.

Or, il faut bien le constater, le Ministère de la Santé Publique et de la Famille, tel qu'il est matériellement organisé pour le moment, ne pourrait pas suffire à ces besoins; d'une part, son cadre est manifestement trop restreint; d'autre part, ses attributions se heurtent encore trop à la dispersion des services sanitaires parmi les départements ministériels.

Rien n'est plus coûteux et plus stérilisant que cette superposition d'efforts disparates. Il importe, à cet égard, de compléter l'œuvre entamée avant la guerre.

Le 19 novembre 1937, M. le Haut-Commissaire royal à la Réforme administrative signalait, dans une lettre

den Minister Voorzitter en twee Onder-voorzitters, de eene gekozen uit het Departement, de andere gekozen onder de parlementaire overheidspersonen, zou er een Vast Secretariaat zetelen, belast met decentralisatie en de samen-ordering van het werk der afdeelingen.

Deze oplossing zou het mogelijk maken vlug een werkprogramma ten voordeele van het Gezin klaar te krijgen, zonder een nieuwe administratie met een talrijk personeel in het leven te roepen.

* * *

Overwogen uitbreiding van de bevoegdheden van het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin.

Uit al deze overwegingen blijkt voldoende dat de taak die voor het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin is weggelegd, nog in volle ontwikkeling is. Het gaat er om het primordiaal belang, dat de bevolking heeft na de uitzonderlijk zware fysieke beproeving haar door den oorlog opgelegd, bij de openbare machten de noodige hulp te vinden opdat elkeen volledig kunne genieten van zijn recht op het leven.

Welnu, het dient wel geconstateerd, het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin, zooals het thans materieel is ingericht, zou aan deze behoeften niet kunnen voldoen; eensdeels is zijn kader kennelijk te beperkt, anderdeels komen zijn bevoegdheden nog te zeer in botsing met de verspreiding der gezondheidsdiensten over de ministerieele departementen.

Niets is kostelijker, niets belet meer uitslagen te bereiken dan deze bovenelkaarplaatsing van onderling strijdige krachtinspanningen. Het is van belang, in dit verband, het voor den oorlog begonnen werk aan te vullen.

Op 19 November 1937, in een brief gericht tot den toenmaligen Eerste-Minister, wees de Koninklijke Hoog-

adressée à M. le Premier Ministre de l'époque, concernant les cadres de la Santé Publique :

« Le Ministère du Travail et de la Prévoyance Sociale devrait céder le *Service des Estropiés*, le *Service médical du Travail*, les *Mutualités* et l'*Assurance en vue de la maladie et de l'invalidité*; le Ministère de la Justice devrait transférer le *Service des Aliénés*, le *Conseil des Ecoles de Service social*, ainsi que le service qui s'occupe des *aveugles, sourds-muets et enfants anormaux*. »

Le 17 décembre 1937, le Premier Ministre subordonnait son approbation des cadres primitifs du nouveau Département de la Santé Publique, à la condition que le titulaire de ce Département (M. Arthur Wauters) entamât « d'urgence » des négociations avec les Ministres intéressés, en vue des transferts nécessaires.

Les Ministres du Travail et de la Santé Publique de l'époque marquèrent leur accord sur le transfert des services, ressortissant au Département du premier d'entre eux, par une lettre collective adressée au Premier Ministre. Ce dernier accusa réception le 29 mars 1938, en insistant encore sur l'urgence des transferts à opérer. Les négociations sur leur réalisation pratique furent terminées le 27 juin 1938 et M. le Haut-Commissaire royal à la Réforme administrative insistait pour que les propositions de transfert puissent être soumises au Comité du budget le 1er juillet 1938, mais *in extremis* et en fin de débat parlementaire, le Ministre du Travail fit remarquer qu'une loi était nécessaire pour transférer le Fonds spécial des estropiés légalement attaché à son Département. Cet incident détourna momentanément l'attention en attendant que les deux Ministres signent le projet de loi nécessaire. Ce dernier fut adopté

commissaris voor Bestuurshervorming op het volgende, in verband met de kaders van Volksgezondheid :

« Het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg zou den *Dienst der gebrekkelijken*, den *Geneeskundigen dienst van den arbeid*, de *Mutualiteiten* en de *Verzekering tegen ziekte en invaliditeit* moeten afstaan; het Ministerie van Justitie zou moeten overdragen : den *Dienst voor zwakzinnigen*, den *Raad der scholen voor maatschappelijk dienstbetoon*, alsmede den dienst die zich bezighoudt met de *blinden*, de *doofstommen* ende *abnormale kinderen*. »

Op 17 December 1937 maakte de Eerste-Minister zijn goedkeuring van de oorspronkelijke kaders van het nieuwe departement van Volksgezondheid afhankelijk van de voorwaarde dat de titularis van dit departement (de heer A. Wauters), bij hoogdringendheid onderhandelingen zou aanknopen met de betrokken ministers, met het oog op de noodige overdrachten.

De Ministers van Arbeid en van Volksgezondheid van dien tijd verklaarden zich akkoord met de overdracht der diensten behorende tot het Departement van eerstgenoemde, bij collectieven brief gericht tot den Eerste-Minister. Deze laatste meldde ontvangst op 29 Maart 1938 en legde eens te meer nadruk op de hoogdringendheid der te verwezenlijken overdrachten. De onderhandelingen aangaande de praktische uitvoering liepen ten einde op 27 Juni 1938 en de Koninklijke Hoogcommissaris voor de Bestuurshervorming drong aan opdat de voorstellen tot overdracht op 1 Juli 1938 zouden kunnen worden voorgelegd aan het Begrootingscomité, maar *in extremis* en bij het slot van het parlementair debat deed de Minister van Arbeid opmerken dat er een wet nodig was voor de overdracht van het Bijzonder Fonds der Gebrekkelijken, dat wettelijk gehecht was aan zijn Departement. Dit incident leidde tijdelijk de

par le Conseil des Ministres et le projet fut déposé sur le bureau de la Chambre le 27 octobre 1938.

La dissolution des Chambres en 1939 le rendit caduc. Puis vint la guerre.

Arrêtons-nous un instant à l'Office des Estropiés et Mutilés.

Ce service est rattaché au Ministère du Travail et de la Prévoyance Sociale.

Outre ce que nous disons ci-dessus, de plusieurs côtés, la question a déjà été posée à l'effet de savoir si ce service ne trouverait pas mieux sa place au Département de la Santé Publique.

L'historique assez bref de la question en fait ressortir l'importance. Elle mérite un examen sérieux.

Les bénéficiaires du Fonds des Estropiés et Mutilés peuvent être classés en trois catégories, à savoir :

1re catégorie : estropiés-élèves ou apprentis, soit les estropiés suivant effectivement des cours d'éducation ou de rééducation professionnelle;

2e catégorie : les estropiés travailleurs, les estropiés éducatibles ou rééducatibles qui ne fréquentent pas les instituts ou écoles ou qui ne travaillent pas;

3e catégorie : tous les inaptes physiques, les non-éducatibles ou non-rééducatibles.

A notre avis, une solution favorable pourrait être trouvée en ce sens que les estropiés et mutilés de la 3e catégorie seraient à charge de la Santé Publique, tandis que ceux des 1re et 2e catégories resteraient au Travail et Prévoyance Sociale.

aandacht af, in afwachting dat de twee ministers het noodige wetsontwerp zouden ondertekenen. Dit laatste werd door den Ministerraad goedgekeurd en het ontwerp werd bij de Kamer ter tafel gelegd op 27 October 1938.

Het verviel tengevolge van de ontbinding der Kamers in 1939. Daarop kwam de oorlog.

Laten wij een oogenblik stilstaan bij den Dienst der Gebrekkelijken en Verminkten.

Deze Dienst is gehecht aan het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg.

Buiten hetgeen hierboven werd gezegd, werd reeds van verschillende zijden de vraag gesteld te weten of deze Dienst niet beter op zijn plaats zou zijn bij het Departement van Volksgezondheid.

Het vrij bondig overzicht van het vraagstuk doet er de belangrijkheid van uitschijnen. Het verdient een ernstig onderzoek.

De genietters van het Fonds der Gebrekkelijken en Verminkten kunnen worden gerangschikt in drie categorieën, nl. :

1re categorie : verminkten-leerlingen of leerjongens, t. w. de gebrekkelijken die werkelijk de leergangen voor beroepsopleiding of heropleiding volgen;

2^e categorie : de gebrekkelijke arbeiders, de gebrekkelijken vatbaar voor opleiding of heropleiding die niet de lessen van de instellingen of scholen volgen of die niet arbeiden;

3^e categorie : al de lichamelijk ongeschikten, degenen die niet vatbaar zijn voor opleiding of heropleiding.

Naar onze meening, zou er een gunstige oplossing kunnen worden gevonden in dezen zin dat de gebrekkelijken en verminkten van de 3e categorie zouden ten laste zijn van Volksgezondheid, terwijl die van de 1re en van de 2e categorie verder zouden afhangen van Arbeid en Sociale Voorzorg.

La justification de ce qui précède se trouve dans le fait que, pour les premiers, c'est une politique de prévoyance sociale qui est nécessaire (éducation, rééducation, apprentissage, placement, etc.), tandis que, pour les autres (les non-éducables et non-rééducables), c'est une politique d'assistance sociale qu'il convient de réaliser.

Il serait donc souhaitable qu'un accord puisse intervenir entre les deux Départements intéressés, afin qu'un projet de loi soit soumis au Parlement qui, en dernière analyse, doit prendre une décision en pleine souveraineté.

Ajoutons, avant de clore ce chapitre, qu'un projet de loi vient d'être déposé à la Chambre des Représentants portant création d'un Fonds de reclassement professionnel et social des invalides.

Ceci ne fait que renforcer notre thèse qui consiste à laisser une partie des bénéficiaires de l'allocation d'estropié et mutilé au Ministère du Travail et de la Prévoyance Sociale.

Invalides, aveugles, sourds-muets.

Le devoir de dépister le plus tôt possible, de traiter, d'assister, de rééduquer et de placer au travail les victimes d'infirmités physiques (aveugles, sourds, sourds-muets, estropiés, paralytiques, tuberculeux, diabétiques, cardiaques, rhumatisants, etc.), repose d'abord sur des considérations humanitaires et sociales. Cette tâche est avant tout d'ordre médical, l'incapacité physique étant, par cause d'état pathologique, à la base du traitement à prescrire. Mais le problème revêt aussi un aspect économique important.

De rechtvaardiging van hetgeen voorafgaat is te vinden in het feit dat voor de eersten een politiek van sociale voorzorg noodig is (opleiding, herop-leiding, leerlingenschap, plaatsoing, enz.), terwijl voor de anderen (zij die niet vatbaar zijn voor opleiding of herop-leiding), een politiek van sociale hulp dient verwezenlijkt.

Het ware derhalve wenschelijk dat er tusschen de twee betrokken departementen een akkoord zou tot stand komen opdat er een wetsontwerp zou worden voorgelegd aan het Parlement dat in laatsten aanleg, in volle onafhankelijkheid een beslissing moet treffen.

Laten wij er bijvoegen, vooraleer dit hoofdstuk te besluiten, dat er pas bij de Kamer der Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp werd ingediend houdende oprichting van een Fonds voor herklasseering, op gebied van beroep en op sociaal gebied, van de invaliden.

Dit zet onze thesis nog meer kracht bij, die er in bestaat een gedeelte der genietters van de toelage voor gebrekkelijken en verminkten ten laste van het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg te laten.

Invaliden, blinden, doofstommen.

De plicht om de slachtoffers van lichamelijke gebreken (blinden, dooven, doofstommen, gebrekkelijken, lammen, teringlijders, lijders aan suikerziekte, hartziekte, lijders aan reumatiek, enz.) zoo spoedig mogelijk op te sporen, te behandelen, bij te staan, herop te leiden en aan den arbeid te plaatsen, berust in de eerste plaats op menschlievende en sociale overwegingen. Deze taak is dus vooral van geneeskundigen aard, daar de lichamelijke onbekwaamheid wegens den pathologischen toestand ten grondslag ligt aan de voor te schrijven behandeling. Maar het vraagstuk heeft eveneens een belangrijke economische zijde.

La lourde charge qu'impose à l'Etat et aux Commissions d'assistance l'entretien de ces malheureux pourrait être considérablement allégée par un ensemble de mesures réalisant la coordination du dépistage, des soins et de la rééducation précoces.

Pour établir et pour conduire à cet égard une politique d'ensemble, la première mesure doit être d'en charger un département compétent par son personnel et son outillage, et non de la laisser dispersée entre quatre Ministères différents, ce qui est le cas aujourd'hui.

Le Ministère de l'Instruction Publique inspecte et subsidie les écoles de rééducation.

Le Ministère de la Justice a sous sa juridiction les établissements pour aveugles, sourds-muets et enfants anormaux.

Le Ministère du Travail a la gestion du Fonds et de l'Office des Estropiés.

Du Ministère de la Santé Publique dépendent certains services qui peuvent dépister les infirmes (consultations de nourrissons, dispensaires anti-tuberculeux, inspection médicale scolaire, Service de santé administratif, Office médico-légal), leur donner des soins (hôpitaux et services médicaux de l'Assistance publique), les secourir (Fonds communs et Commissions d'assistance), établir leur pourcentage d'invalidité (Office médico-légal, Service de santé administratif).

Le problème des infirmes est en réalité un problème :

a) de prévention, par l'hygiène et les soins médicaux;

De zware last die aan den Staat en aan de Commissiën van openbaren onderstand wordt opgelegd door het onderhoud van deze ongelukkigen, zou merkkelijk kunnen verlicht worden door een stel maatregelen waardoor de samenordering van de vroegtijdige opsporing, verpleging en heropleiding wordt verwezenlijkt.

Om in dit opzicht een samenhangende politiek op te maken en te voeren, moet de eerste maatregel erin bestaan daarmede een departement te belasten dat bevoegd is door zijn personeel en door zijn uitrusting, en niet de zaak te laten versnipperen tusschen vier verschillende ministeries, hetgeen thans het geval is.

Het Ministerie van Openbaar Onderwijs oefent toezicht uit over en verleent toelagen aan de heropleidingscholen.

Het Ministerie van Justitie heeft onder zijn bevoegdheid de instellingen voor blinden, doofstommen en abnormale kinderen.

Het Ministerie van Arbeid heeft het beheer over het Fonds en den Dienst voor Gebrekkelijken.

Van het Ministerie van Volksgezondheid hangen af sommige diensten, die de zieken kunnen opsporen (raadplegingen voor zuigelingen, dispensaria tegen tering, geneeskundig schooltoezicht, administratieve gezondheidsdienst), die hun zorgen kunnen verleen (hospitaalen en geneeskundige diensten van den openbaren onderstand), die hen kunnen helpen (Gemeenschappelijke Fondsen en Commissiën van Onderstand), die hun invaliditeitsprocent kunnen vaststellen (gerechtelijk-geneeskundige dienst, administratieve gezondheidsdienst).

Het vraagstuk der gebrekkelijken is in feite een vraagstuk :

a) van voorkoming door hygiëne en geneeskundige zorgen;

b) de dépistage, par les examens préventifs;

c) de soins surtout orthopédiques;

d) d'assistance;

e) de rééducation et de reclassement.

Sauf pour ce dernier aspect, le problème des infirmes relève donc de la médecine sociale, de la médecine curative, de la médecine préventive et de l'assistance, c'est-à-dire des principales attributions confiées au Département de la Santé Publique.

Ajoutons que celui-ci dispose dans les quatre universités du pays ainsi qu'ailleurs, de Centres outillés en vue d'apprécier la capacité professionnelle des candidats aux fonctions publiques et des agents en activité (Service de Santé administratif), ainsi qu'en vue d'examiner tous les invalides civils ou militaires (Office médico-légal). Ces Centres sont mieux à même qu'aucune autre institution, d'assurer le dépistage, le diagnostic et l'évaluation des déficients physiques ou mentaux.

On voit donc que si, nécessairement, le Département de l'Instruction Publique doit continuer à surveiller les écoles d'infirmes à son point de vue propre, si le Département du Travail doit prêter ses bons offices au reclassement des invalides, c'est au Ministère qui a dans ses attributions la santé et l'assistance que relève avant tout le problème des estropiés. Il ne sera jamais résolu d'une façon satisfaisante dans la dispersion actuelle des attributions ministérielles.

b) van opsporing door preventieve onderzoeken;

c) van verpleging vooral van orthopedischen aard;

d) van onderstand;

e) van heropleiding en herklassering.

Behalve voor dit laatste punt, valt het vraagstuk der gebrekkelijken derhalve onder de bevoegdheid van de sociale geneeskunde, van de cureerende geneeskunde, van de preventieve geneeskunde en van den onderstand, d.w.z. de bijzonderste bevoegdheden toevertrouwd aan het Departement van Volksgezondheid.

Voegen wij er bij dat dit Departement in de vier universiteiten van het land en ook elders beschikt over centra die uitgerust zijn voor het beoordeelen van de beroepsbekwaamheid der candidaten voor de openbare betrekkingen en van het personeel in actieven dienst (Administratieve Gezondheidsdienst), alsmede voor het onderzoek van al de burgerlijke of militaire invaliden (Gerechtelijk-geneeskundige Dienst). Deze centra zijn beter dan eenige andere instelling bevoegd om het opsporen, de diagnose en de schatting der lichamelijk of geestelijk ongeschikten te verzekeren.

Men ziet dus dat, zoo het Departement van Openbaar Onderwijs noodzakelijk moet voortgaan met het toezicht over de scholen voor gebrekkelijken op eigen gebied, zoo het Departement van Arbeid zijn medewerking moet verleenen voor de herklassering der invaliden, het vraagstuk der gebrekkelijken in de eerste plaats afhangt van het Ministerie dat de Volksgezondheid en den Openbaren Onderstand in zijn bevoegdheid heeft. Het vraagstuk zal nooit op bevredigende wijze worden opgelost met de huidige versnippering der ministerieele bevoegdheden.

Service médical du travail.

La concentration coordinatrice des activités sanitaires et médicales de l'Etat au sein du Ministère de la Santé Publique devrait être complétée par le rattachement à l'Administration de l'Hygiène (1re Direction Générale), de l'Inspection médicale du Travail.

Rien ne justifie la séparation des services qui ont la responsabilité de la protection sanitaire de la population, selon que cette population se trouve dans les locaux de travail ou hors de ceux-ci.

Les causes d'insalubrité peuvent fort bien se trouver à l'intérieur des locaux, alors que leurs effets se font sentir à l'extérieur. Le manque d'unité des services peut avoir des conséquences tragiques et la catastrophe d'Engis en est la preuve; des émanations nocives émises par une entreprise industrielle, avaient provoqué, grâce à un concours de circonstances climatiques exceptionnel, des accidents mortels parmi la population des environs. Les inspecteurs d'hygiène du Ministère de la Santé Publique ignoraient les causes industrielles et les inspecteurs du Ministère du Travail ignoraient les conséquences produites sur la population.

Il fallut une longue enquête pour que les causes puissent être décelées.

Il suffit d'ailleurs d'énumérer les attributions du Service médical du Travail pour se convaincre de la nécessité de le rattacher au Ministère de la Santé Publique.

Le Service médical du Travail formant la 3e section de la Direction générale pour la Protection du Travail au Ministère du Travail et de la Prévoyance Sociale, a dans ses attributions :

Geneeskundige Arbeidsdienst.

De concentratie en ordening van de sanitaire en geneeskundige werkzaamheden van den Staat in het Ministerie van Volksgezondheid zouden moeten aangevuld worden door de verbinding van de Geneeskundige Inspectie van den Arbeid aan het Bestuur van Volksgezondheid (1^e Algemeene Directie).

Er is geen enkele reden voor de scheiding van de diensten, die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van de volksgezondheid, al naar de bevolking zich binnen de werklokalen of daarbuiten bevindt.

Het is zeer goed mogelijk, dat de oorzaken van ongezondheid binnen de lokalen te zoeken zijn, terwijl de uitwerking er van zich buiten doet gevoelen. Het gebrek aan eenheid van de diensten kan noodlottige gevolgen hebben, de ramp van Engis is daar het beste bewijs voor; schadelijke uitwasemingen van een nijverheidsonderneming hadden mede, door een samenloop van buitengewone klimaatsomstandigheden, geleid tot ongevallen met doodelijken afloop onder de bevolking van de omstreken. De gezondheid-inspecteurs van het Ministerie van Volksgezondheid kenden de industriele oorzaken niet en de inspecteurs van het Ministerie van Arbeid kenden de gevolgen daarvan voor de bevolking niet.

Er was een lang onderzoek nodig om de oorzaken te ontdekken.

Het volstaat trouwens de bevoegdheden van den Geneeskundigen Arbeidsdienst op te sommen, om zich te overtuigen van de noodzakelijkheid, dezen aan het Ministerie van Volksgezondheid te verbinden.

De Geneeskundige Arbeidsdienst vormt de derde sectie van de Algemeene Directie voor de Bescherming van den Arbeid bij het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg en heeft de volgende bevoegdheden :

1° Etude de la physiologie et de la pathologie du travail;

2° Surveiller et contrôler l'organisation par les chefs d'entreprises de la tutelle sanitaire des travailleurs; collaborer à la bonne orientation professionnelle des apprentis;

3° Procéder, au moins une fois par an à la visite médicale des personnes occupées dans les entreprises pouvant provoquer des maladies professionnelles, et tenir à jour un carnet de santé individuel portant le résultat de l'examen;

4° Collaborer à toutes les œuvres de prévoyance sociale ;

5° Propager dans le monde du travail les notions les plus utiles de prophylaxie professionnelle et l'emploi des moyens d'assainissement rationnel;

6° Donner son avis sur les questions de classement et d'assimilation d'établissements dangereux, insalubres et incommodes, pour autant que la santé ou la salubrité soient en cause;

7° Surveiller les dispositions réglementaires d'ordre médical.

Toutes ces attributions, à l'exception de celle énumérée sub. n° 4, constituent des tâches essentiellement scientifiques et médicales.

A ce titre, le service de l'Inspection médicale doit être rattaché au Ministère de la Santé Publique.

En outre, en ce qui concerne plus spécialement les points 2 et 3, la coordination des différentes phases de la tutelle sanitaire requiert tout aussi impérieusement une réorganisation administrative en ce sens.

En effet, les examens médicaux périodiques auxquels sont soumis les petits enfants (Œuvre Nationale de l'Enfance, contrôlée par le Ministère de la Santé Publique), les jeunes travailleurs et apprentis (tutelle sanitaire des travailleurs dont il est plus spécialement question ici), devraient

1° Bestudeering van de physiologie en pathologie van den arbeid;

2° Toezicht en contrôle op de organisatie van de sanitaire voogdij over de arbeiders door de bedrijfsleiders; medewerking tot een goede beroepsoriëntering van de leerjongens;

3° Ten minste eens in het jaar een geneeskundig onderzoek doen van de personen, die werkzaam zijn in bedrijven welke beroepsziekten kunnen wekken, en een individueel gezondheidsboekje met de uitslagen van het onderzoek bijhouden;

4° Medewerken aan alle werken van sociale voorzorg;

5° Onder de arbeiders de nuttigste begrippen over beroepsprophylaxie en het gebruik van de middelen tot rationeel gezondmaking verbreiden;

6° Van advies dienen omtrent kwesties van indeeling en gelijkstelling van gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven, voor zoover de gezondheid daarbij op het spel staat;

7° Toezien op de reglementaire bepalingen van geneeskundigen aard.

Al deze bevoegdheden, behalve die onder nummer 4, vormen uiteraard wetenschappelijke en geneeskundige taken.

Uit dien hoofde moet de Dienst van de Geneeskundige Inspectie verbonden worden aan het Ministerie van Volksgezondheid.

Bovendien eischt de ordening van de verschillende fazen van de sanitaire voogdij, in 't bijzonder ten aanzien van de punten 2 en 3, even dwingend een administratieve herinrichting in dien zin.

Immers, de geregelde geneeskundige onderzoeken, waaraan de kleine kinderen (Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, onder contrôle van het Ministerie van Volksgezondheid), de jonge arbeiders en de leerjongens (sanitaire voogdij over de arbeiders, waarover hier speciaal sprake is), onderworpen

tous ressortir à la compétence du Ministère de la Santé Publique, non seulement pour des raisons de compétence et de spécialisation, mais encore et surtout pour permettre la coordination de ces examens et pour rendre possible l'utilisation du matériel statistique relatif à cette partie essentielle de la médecine préventive et dont le dépouillement doit tout de même servir en dernière analyse à l'établissement de la politique sanitaire du Ministre de la Santé Publique.

Encore un exemple pour rendre cette argumentation plus concrète :

Comment utiliser les résultats de ces phases successives de la tutelle sanitaire si certains médecins chargés de l'inspection scolaire n'examinent que les affections les plus apparentes comme les hernies, les déviations de la colonne vertébrale, la carie dentaire, si certains médecins chargés de la tutelle sanitaire des travailleurs examinent certains aspects physiologiques comme la tension sanguine et d'autres pas, ce qui peut susciter des conclusions faussées sur la fréquence réelle de ces affections (dans une entreprise, 80 % des travailleurs apparaîtront comme souffrant d'hypotension et dans une autre tout semblera normal sous ce rapport).

Comment faire du carnet sanitaire cet instrument efficace qui devrait retracer l'histoire sanitaire de son détenteur et éclairer le médecin traitant sur le passé médical du patient, si les différentes phases de la tutelle sanitaire ne sont pas réalisées uniformément, coordonnées par une même autorité médicale et si ces résultats ne sont pas consignés suivant des instructions uniformes dans ce document dont l'importance est capitale pour la santé de notre peuple ?

zijn, zouden tot de bevoegdheid van het Ministerie van Volksgezondheid moeten behoren, niet alleen om redenen van bevoegdheid en specialisatie, maar ook en vooral om de ordening van die onderzoekingen en het gebruik van statistisch materiaal mogelijk te maken in verband met dit voornaamste gedeelte van de preventieve geneeskunde, welke statistische gegevens ten slotte toch moeten dienen voor de vaststelling van de gezondheidspolitiek van het Ministerie van Volksgezondheid.

Nog een ander voorbeeld om deze bewijsvoering meer kracht bij te zetten:

Hoe kunnen de uitslagen van deze achtereenvolgende fazen in de sanitaire voogdij gebruikt worden, indien sommige geneesheeren, belast met het schooltoezicht, alleen de meest zichtbare aandoeningen, zooals breuken, afwijkingen van de wervelkolom, tandbederf, onderzoeken, indien sommige geneesheeren, belast met de sanitaire voogdij over de arbeiders, sommige physiologische aspecten zooals den bloeddruk wel en andere niet onderzoeken, wat kan leiden tot verkeerde gevolgtrekkingen over de werkelijke frequentie van die aandoeningen (in een onderneming zullen 80 % van de arbeiders aan overspanning schijnen te lijden, in een andere onderneming zal alles in dat opzicht normaal voorkomen).

Hoe kan men van het gezondheidsboekje het doeltreffende werktuig maken dat de geschiedenis der gezondheid van den houder zou moeten weergeven en den behandelenden geneesheer voorlichten over het geneeskundig verleden van den patiënt, indien de verschillende fazen van de gezondheidsvoogdij niet eenvormig worden verwezenlijkt en samengeschiedeld door eenzelfde geneeskundige overheid, en indien haar uitslagen niet volgens eenvormige onderrichtingen worden geboekt, op dit document van kapitaal belang voor de gezondheid van ons volk ?

Pour toutes ces raisons, il est essentiel que le Service médical du Travail, formant la 3e section de la Direction générale pour la Protection du Travail du Ministère du Travail et de la Prévoyance Sociale, établisse des contacts étroits avec la 1re Direction générale du Ministère de la Santé Publique. Il serait peut-être possible, à l'avenir, d'envisager le transfert de ces services au Département de la Santé Publique.

Aliénés. — Conseil des écoles de service social. — Enfants anormaux.

I. *Aliénés.* :

L'organisation actuelle garde au traitement de l'aliénation mentale un vague caractère répressif au point que l'hospitalisation de ces malades s'énonce encore « collocation » dans des « asiles ».

Elle ne laisse pas une place suffisante aux développements et aux réformes que susciterait immanquablement une organisation nouvelle de service confiée aux mains d'un département plus près du corps médical et ainsi davantage préoccupé de donner une impulsion plus grande à une action ayant pour objectif principal le traitement et la rééducation des malades mentaux.

La réglementation actuelle, inspirée par l'idée dominante de protéger la société, le patrimoine familial et la liberté de l'aliéné, tend à négliger l'aspect thérapeutique du problème et les catégories de malades atteints de troubles passagers ou peu graves. Si on accordait au contraire au problème du « traitement » toute l'importance qu'il mérite, on favoriserait grandement, pour une catégorie de malades susceptibles d'une guérison

Om al deze redenen is het van hoofdzakelijk belang dat de Geneeskundige Arbeidsdienst, vormende de 3e sectie van de Algemeene Directie voor de Bescherming van den Arbeid bij het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, nauw contact tot stand bringe met de 1re Algemeene Directie van het Ministerie van Volksgezondheid. Het ware misschien mogelijk in de toekomst de overdracht van dezen dienst naar het Departement van Volksgezondheid te overwegen.

Zwakzinnigen. — Raad der scholen voor maatschappelijk dienstbetoon. — Abnormale kinderen.

I. *Zwakzinnigen* :

De huidige inrichting behoudt aan de behandeling der zwakzinnigheid een vaag repressief karakter, derwijze dat de verpleging van deze zieken nog genoemd wordt « plaatsing in gestichten ».

Zij laat geen voldoende plaats open voor de uitbreidingen en de hervormingen waartoe onvermijdelijk aanleiding zou geven een nieuwe inrichting van dienst toevertrouwd aan een departement, dat dichter bij het geneeskundig korps staat en dat aldus er meer om bekommerd is een groo-teren impuls te geven aan een werking, die de behandeling en de heropleiding van de zwakzinnigen tot voornaamste doeleinde heeft.

De huidige reglementeering ingegeven door de overheerschende gedachte, de samenleving, het patrimonium van het gezin en de vrijheid van den zwakzinnige te beschermen, strekt er toe de therapeutische zijde van het vraagstuk te verwaarloozen alsmede de categorieën zieken aangetaast door voorbijgaande of weinig ernstige storingen. Zou men daarentegen aan het vraagstuk van de behandeling al het belang hechten dat het

constituant une récupération sociale, la création d'établissements publics analogues aux hôpitaux, ainsi que l'ouverture de cliniques psychiatriques et de centres de rééducation.

Les aliénés aussi sont des assistés et des malades et ressortissant donc au Ministère de la Santé Publique, mais leur régime se complique de la nécessité de les protéger, de protéger leur patrimoine familial, de protéger la société, enfin, de garantir la liberté individuelle en prévenant les séquestrations arbitraires.

On peut discuter le point de savoir laquelle de ces considérations doit l'emporter.

Mais un projet de revision de la loi sur le régime des aliénés est à l'étude au Ministère de la Justice depuis de nombreuses années.

La Commission qui a examiné ce projet devait terminer ses travaux au cours de l'année 1938, mais, à l'heure actuelle, c'est toujours la loi de 1850-1873 qui constitue le Code des aliénés.

2. Conseil des écoles de service social :

Ce Conseil a été rattaché au Ministère de la Justice pour deux raisons :

a) Il a été créé par M. Emile Vandervelde, alors Ministre de la Justice;

b) Le service social s'occupe en première ligne d'assistance, et l'assistance à cette époque dépendait du Ministère de la Justice.

Il est donc logique que le Conseil passe maintenant au Ministère de la Santé Publique.

verdiënt, dan zou men voor een categorie zieken, die vatbaar zijn voor een genezing welke een maatschappelijke recuperatie beteekent, de oprichting van openbare instellingen in den aard van de hospitalen, alsmede de opening van klinieken voor psychiatrie en van centra voor heropleiding groote lijks bevorderen.

De zwakzinnigen ook zijn gesteunden en zieken, en vallen derhalve onder de bevoegdheid van het Ministerie van Volksgezondheid, maar hun regime wordt ingewikkelder door de noodzakelijkheid ze te beschermen, het patrimonium van het gezin te vrijwaren, de maatschappij te beschermen en ten slotte de persoonlijke vrijheid te waarborgen door de willekeurige opsluitingen te voorkomen.

Men kan twisten over de vraag te weten welke van deze beschouwingen de bovenhand moet hebben.

Maar een ontwerp tot herziening van de wet over het regime der zwakzinnigen ligt sedert talrijke jaren ter studie bij het Ministerie van Justitie.

De Commissie die dit ontwerp heeft onderzocht, moest haar werkzaamheden beëindigen in den loop van het jaar 1938, maar op dit oogenblik is het nog steeds de wet van 1850-1873 die het Wetboek der zwakzinnigen uitmaakt.

2. Raad der scholen voor maatschappelijk dienstbetoon :

Deze Raad werd gehecht aan het Ministerie van Justitie wegens twee redenen :

a) hij werd opgericht door den h. Emile Vandervelde, toenmalig Minister van Justitie;

b) de dienst voor maatschappelijk dienstbetoon houdt zich in de eerste plaats bezig met onderstand, en de onderstand hing te dien tijde af van het Ministerie van Justitie.

Het is dus logisch dat de Raad thans overgaat naar het Ministerie van Volksgezondheid.

Sans doute, certaines auxiliaires sociales protègent aussi les enfants en danger moral (Ministère de la Justice), mais d'autres sont occupés dans l'industrie, les syndicats, les mutualités (Ministère du Travail), d'autres encore dans les bibliothèques (Ministère de l'Instruction Publique); il en est qui vont au Congo (Ministère des Colonies). De tous ces départements, il faut en choisir un. Or, l'élément primordial du service social est l'assistance. D'ailleurs, les relations étroites qui existent entre la tâche de l'infirmière-visiteuse et celle de l'auxiliaire sociale rendent désirable que le Conseil Supérieur des Ecoles d'infirmières et le Conseil des Ecoles de Service social dépendent de la même administration : ce ne peut donc être que le Ministère de la Santé Publique.

3. *Enfants anormaux :*

Les enfants anormaux et déficients physiques et mentaux (épileptiques, estropiés, infirmes, aveugles, sourds-muets, etc.) dépendent actuellement de quatre départements : Justice, Travail, Santé et Instruction Publique.

Cette situation est évidemment préjudiciable; elle entrave l'effort qui est nécessaire pour généraliser le dépistage des anomalies et leur traitement rationnel. Le résultat en est la lourde charge qu'imposent aux budgets publics les anormaux devenus inéducables en raison de leur âge et de l'ancienneté de leurs infirmités.

Déjà, le Ministère du Travail a consenti à se désister en faveur du Ministère de la Santé Publique. Si le Ministère de la Justice voulait bien en faire autant, le Département de la Santé Publique aurait la charge complète de ces enfants, sous réserve de

Gewis, sommige sociale helpsters beschermen ook de kinderen die in zedelijk gevaar verkeerden (Ministerie van Justitie), maar andere zijn te werk gesteld in de nijverheid, de syndicaten, de mutualiteiten (Ministerie van Arbeid), andere nog in de bibliotheken (Ministerie van Openbaar Onderwijs); er zijn er die naar Congo gaan (Ministerie van Koloniën). Van al deze departementen, moet er een worden gekozen. Welnu, het overwegend bestanddeel van den dienst voor maatschappelijk dienstbetoon is de onderstand. Trouwens, de nauwe betrekkingen tusschen de taak van de verpleegster-bezoekster en deze van de sociale helpster maken het wenschelijk dat de Hooge Raad der scholen voor verpleegsters en de Raad der Scholen voor maatschappelijk dienstbetoon afhangen van hetzelfde bestuur: dit kan alleen zijn het Ministerie van Volksgezondheid.

3. *Abnormale kinderen :*

De abnormale kinderen, de lichaams- en geesteszwakken (lijders aan vallende ziekte, gebrekkelijken, gebrekkigen, blinden, doofstommen, enz.) hangen thans af van vier departementen : Justitie, Arbeid, Volksgezondheid en Openbaar Onderwijs.

De toestand is klaarblijkend na-deelig ; hij belemmert de inspanning die noodig is om het opsporen en de rationeele behandeling der abnormalen te veralgemeenen. De uitslag daarvan is de zware last die aan de openbare begrotingen wordt opgelegd door de abnormalen, die niet vatbaar zijn voor heropleiding wegens hun leeftijd en het langdurig bestaan van hun gebrekkelijkheid.

Reeds heeft het Ministerie van Arbeid er in toe gestemd afstand te doen ten bate van het Ministerie van Volksgezondheid. Indien het Ministerie van Justitie hetzelfde wou doen, zou het Departement van Volksgezondheid den volledige last van deze kinderen dra-

l'intervention du Ministère de l'Instruction Publique en ce qui concerne l'enseignement.

Ce transfert se justifie par les considérations suivantes :

a) ces enfants sont des assistés; le Fonds commun provincial, qui dépend du Ministère de la Santé Publique, paie leur entretien;

b) ces enfants sont des malades; leur dépistage et leur répartition relèvent du médecin; des soins médicaux leur sont nécessaires souvent pendant une longue période.

A ce double titre d'assistés et de malades, ils relèvent du Ministère de la Santé Publique.

Le Ministère de la Justice ne possède d'ailleurs pour cet objet qu'un personnel peu nombreux; le Département de la Santé Publique sera heureux de se l'attacher.

Votre Commission a pris acte des réformes préconisées dans le présent rapport et a formulé, des réserves étant donné la complexité des questions posées.

* * *

La question relative à l'Ordre des Médecins a été posée devant la Commission.

Celle-ci fut unanime pour dire que la loi portant création de l'Ordre des Médecins n'était pas en cause et que personne ne songeait à faire machine en arrière.

A une question posée en présence de l'honorable Ministre, celui-ci a déclaré que les élections pour la désignation des membres du Conseil aurait lieu à brève échéance.

* * *

gen, onder voorbehoud van de tusschenkomst van het Ministerie van Openbaar Onderwijs voor wat het onderwijs betreft.

Deze overdracht wordt gewettigd door de volgende beschouwingen :

a) deze kinderen zijn ondersteunden; het Provinciaal Gemeenschappelijk Fonds dat afhangt van het Ministerie van Volksgezondheid, betaalt hun onderhoud;

b) deze kinderen zijn zieken; hun opsporing en hun indeeling hangen af van den geneesheer; geneeskundige zorgen zijn vaak noodig gedurende een lang tijdperk.

In dit dubbel opzicht van ondersteunden en van zieken, hangen zij dus af van het Ministerie van Volksgezondheid. Trouwens, het Ministerie van Justitie bezit daarvoor slechts een weinig talrijk personeel; het Departement van Volksgezondheid zal zich gelukkig achten zich met dezen dienst te belasten.

Uw Commissie heeft akte genomen van de in dit verslag voorgestelde hervormingen en heeft voorbehoud gemaakt ten aanzien van den ingewikkelden aard der gestelde vraagstukken.

* * *

Het vraagstuk van de Orde der geneesheeren werd gesteld voor de Commissie.

Deze was eensgezind om te verklaren dat de wet houdende oprichting van de Orde der geneesheeren niet in het gedrang komt en dat niemand er aan denkt achteruit te gaan.

Op een vraag gesteld in aanwezigheid van den Minister, heeft deze verklaard dat de verkiezing voor de aanduiding der leden van den Raad eerlang zou plaats hebben.

* * *

L'INSPECTION MÉDICALE SCOLAIRE.

Une fois de plus, signalons les pauvres résultats obtenus à ce jour au point de vue de l'inspection médicale scolaire.

L'application de l'arrêté royal de 1921 n'a pas donné, loin s'en faut, les résultats espérés malgré les efforts louables de certaines administrations communales, et surtout les dépenses occasionnées par l'ensemble des communes.

Une chose est certaine. L'expérience a été suffisamment concluante. Il est nécessaire d'apporter très rapidement des réformes profondes à l'inspection médicale scolaire.

En persévérant dans la voie actuelle, l'inspection médicale scolaire n'est qu'une parodie dangereuse, un gaspillage de temps et d'argent, sans profit aucun pour l'enfant.

Les arguments permettant d'étayer cette thèse abondent.

Au surplus, l'on peut constater de la part des médecins eux-mêmes un découragement profond au point que, dans certaines grosses communes, l'on ne parvient plus à trouver un praticien qui veuille se livrer au simulacre qu'est l'inspection médicale scolaire.

Nous rendons cependant hommage aux administrations communales qui ont pris des initiatives dans le but d'améliorer la situation actuelle.

Mais un tel effort est loin d'être à la portée de la plupart de nos administrations.

Il s'ensuit que, dans la majorité des cas, l'inspection médicale scolaire est pour ainsi dire stérile en résultats.

C'est la raison pour laquelle votre Commission estime qu'il y a lieu de réformer celle-ci très rapidement.

GENEESKUNDIG SCHOOLTOEZICHT.

Nogmaals wijzen wij op de armzalige uitslagen, die op het gebied van het geneeskundig schooltoezicht tot dusver bereikt zijn.

De toepassing van het koninklijk besluit van 1921, heeft de verwachte resultaten op verre na niet opgeleverd, in weerswil van de loffelijke krachtsinspanningen van zekere gemeentebesturen, en vooral van de uitgaven van alle gemeenten samen.

Een zaak staat vast. De ervaring heeft het genoeg geleerd : er moeten ten spoedigste diepe hervormingen van het geneeskundig schooltoezicht plaats vinden.

Zoo het voortgaat op den huidige weg, is het medisch schooltoezicht slechts een gevaarlijke parodie, een tijd- en geldverspilling, zonder het geringste voordeel voor het kind.

Argumenten om deze stelling te staven zijn er in overvloed.

Daarenboven, kan men bij de geneesheeren zelf een zoodanige moedeloosheid vaststellen, dat men in zekere groote gemeenten geen dokter meer vindt, die zich wil leenen tot die bedrieglijke vertooning welke het medisch schooltoezicht is.

Wij brengen nochtans hulde aan de gemeentebesturen die blijk hebben gegeven van initiatief ten einde den huidige toestand te verbeteren.

Doch een dergelijke inspanning ligt niet binnen het bereik van het meerendeel onzer gemeentebesturen.

Hieruit volgt dat, in de meeste gevallen, het medisch schooltoezicht om zoo te zeggen niet het minste resultaat oplevert.

Om deze reden, oordeelt uw Commissie dat er aanleiding toe bestaat zeer spoedig de medische schoolinspectie te hervormen.

La jeunesse en profitera largement.
Le pays également.

Ne l'oublions jamais : « La jeunesse, c'est l'avenir ».

Que rien ne soit négligé pour doter la Belgique d'une jeunesse saine et vigoureuse.

* * *

Nous ne pouvons pas terminer ce rapport, que nous eussions voulu plus bref, sans remercier publiquement M. le Ministre de la Santé Publique et de la Famille pour l'aide précieuse qu'il a bien voulu nous apporter, en mettant à notre disposition tous les services de son Département.

Nous avons trouvé auprès de chacun tous les concours que nous avons bien voulu réclamer; ce qui a simplifié grandement la tâche de votre rapporteur.

La Commission par 8 voix contre 8 n'adopte pas les budgets pour les exercices 1945 et 1946.

Le présent rapport a été adopté à l'unanimité des voix moins deux abstentions.

Le Rapporteur,
A. MOULIN.

La Présidente,
Mlle BAERS.

De jeugd zal er ruim nut uit trekken.
Het land eveneens.

Laten wij het niet vergeten : « De jeugd is de toekomst ».

Dat niets worde verwaarloosd om België te voorzien van een gezonde en krachtige jeugd.

* * *

Wij kunnen dit verslag, dat wij korter hadden willen maken, niet besluiten zonder in het openbaar den Minister van Volksgezondheid en van het Gezin te bedanken voor de kostbare hulp, die hij ons heeft gelieven te verstrekken door al de diensten van zijn Departement te onzer beschikking te stellen.

Wij hebben bij iedereen al de medewerking gevonden waarom wij hebben verzocht, hetgeen de taak van uw verslaggever grootelijks heeft vereenvoudigd.

Met 8 tegen 8 stemmen heeft de Commissie de begrotingen voor de dienstjaren 1945 en 1946 niet aangenomen.

Dit verslag werd, op 2 onthoudingen na, eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,
A. MOULIN.

De Voorzitter,
Mej. BAERS.

Rapport de la Commission de la Santé Publique et de la Famille chargée d'examiner les projets de loi contenant les Budgets du Ministère de la Santé Publique pour les exercices 1945 et 1946.

ANNEXES

[Nº 25.]

Verslag uit naam van de Commissie van Volksgezondheid en Gezin belast met het onderzoek van de wetsontwerpen houdende de begrotingen van het Ministerie van Volksgezondheid voor de dienstjaren 1945 en 1946.

BIJLAGEN

Ministère de l'Intérieur
et de la Santé publique

ANNEXE I

Inspection Générale
des Travaux d'Hygiène

I. — ESTIMATION DES TRAVAUX NOUVEAUX DONT LES
I. — *RAMING DER NIEUWE WERKEN WAARVAN DE ONTWER*

Liste arrêtée à la date du 1er août 1944.

PROVINCE — PROVINCIE	Egouts — <i>Riolen</i>	Distrib. d'eau — <i>Waterleidingen</i>	Etabliss. hosp. — <i>Hospitaalricht.</i>	Cimetières — <i>Kerkhoven</i>
Anvers — <i>Antwerpen</i>	7,187,000	1,250,000	7,100,000	—
Brabant — <i>Brabant</i>	105,127,000 (1)	5,518,000	261,000	—
Flandre Occidentale — <i>West-Vlaand.</i> .	13,070,000	4,103,000	11,780,000	—
Flandre Orientale — <i>Oost-Vlaanderen</i> .	3,203,000	38,298,000	4,746,000	—
Hainaut — <i>Henegouwen</i>	22,357,000	12,569,000	634,000	—
Liège — <i>Luik</i>	178,458,000 (2)	27,493,700	22,261,000	—
Limbourg — <i>Limburg</i>	—	40,000	100,000	—
Luxembourg — <i>Luxemburg</i>	4,855,000	9,155,000	11,000	—
Namur — <i>Namen</i>	3,811,000	17,231,000	—	—
TOTAUX — <i>TOTALEN</i>	338,068,000	115,657,700	46,893,000	—

(1) Y compris 48,000,000 de francs pour les travaux d'établissement du prolongement du collecteur de la Senne.

Y compris 45,000,000 de francs pour les travaux d'établissement du prolongement du collecteur de la Woluwe.

(2) Y compris 168,000,000 de francs pour les travaux de démergement.

BIJLAGE I.

Ministerie van Binnenlandsche
Zaken en VolksgezondheidAlgemeene Inspectie
der Gezondheidswerken**PROJETS ONT ÉTÉ APPROUVÉS AVANT LE 10 MAI 1940.
PEN VOOR 10 MEI 1940 WERDEN GOEDGEKEURD.**

Lijst afgesloten op 1 Augustus 1944.

Maisons V. Ménag. <i>Huisj. O. V. dagen</i>	Plaines de jeux <i>Speelpleinen</i>	Aub. de Jeunesse <i>Jeugdherbergen</i>	Bassins de natat. <i>Zwemkommen</i>	TOTAL <i>TOTAAL</i>
—	5,031,000	—	230,000	20,798,000
—	—	—	—	110,906,000(1)
—	—	825,000	2,400,000	32,178,000
80,000	—	—	2,256,000	48,583,000
—	1,401,000	—	—	36,961,000
—	4,300,000	—	1,270,000	233,782,700 (2)
—	679,000	—	475,000	1,294,000
—	—	—	—	14,021,000
—	2,481,000	—	—	23,523,000
80,000	13,892,000	825,000	6,631,000	522,046,700

(1) Inbegrepen 48,000,000 frank voor de werken van verlenging van de Zenne-moerriool.

Inbegrepen 45,000,000 frank voor de werken van verlenging van de Woluwe-moerriool.

(2) Inbegrepen 168,000,000 frank voor de indijkingswerken.

Ministère de l'Intérieur
et de la Santé publique

Inspection Générale
des Travaux d'Hygiène

II. — ESTIMATION DES TRAVAUX NOUVEAUX DONT LES
II. — RAMING DER NIEUWE WERKEN WAARVAN DE ONT

Liste arrêtée à la date du 1er août 1944.

PROVINCE — PROVINCIE	Egouts — Riolen	Distrib. d'eau — Waterleidingen	Etabliss. hosp. — Hospitaalrich.	Cimetières — Kerkhoven
Anvers — <i>Antwerpen</i>	18,591,000	—	19,586,000	—
Brabant — <i>Brabant</i>	225,000	4,525,000	1,550,000	362,000
Flandre Occidentale — <i>West-Vlaand.</i> .	4,418,000	90,000	6,366,000	—
Flandre Orientale — <i>Oost-Vlaanderen</i> .	2,201,000	6,400,000	8,971,000	56,000
Hainaut — <i>Henegouwen</i>	9,370,000	—	76,000	871,000
Liège — <i>Luik</i>	13,711,000	5,447,000	1,247,000	—
Limbourg — <i>Limburg</i>	19,000	10,000	557,000	—
Luxembourg — <i>Luxemburg</i>	9,910,000	1,124,000	147,000	—
Namur — <i>Namen</i>	600,000	410,000	5,000	—
TOTAUX — <i>TOTALEN</i>	58,775,000	18,006,000	38,505,000	1,289,000

Ministerie van Binnenlandsche
Zaken en Volksgezondheid

Algemeene Inspectie
der Gezondheidswerken

PROJETS ONT ÉTÉ APPROUVÉS APRÈS LE 10 MAI 1940.
WERPEN NA 10 MEI 1940 WERDEN GOEDGEKEURD.

Lijst afgesloten op 1 Augustus 1944.

Maisons V. ménag. — <i>Huisj. O. V. dagen</i>	Plaines de jeux — <i>Speelpleinen</i>	Aub. de Jeunesse — <i>Jeugdherbergen</i>	Bassins de natat. — <i>Zwembakken</i>	TOTAL — <i>TOTAAL</i>
—	—	—	—	38,177,000
—	220,000	—	—	6,882,000
—	—	—	—	10,604,000
—	—	—	—	17,628,000
—	—	—	—	10,317,000
—	—	—	—	20,405,000
—	—	—	—	586,000
—	—	—	—	11,181,000
—	—	—	—	1,015,000
—	220,000	—	—	116,795,000
=====	=====	=====	=====	=====

III. — Promesses de subsides consenties en principe pour l'exécution de travaux sociaux et d'hygiène.

III. — Beloften van toelagen in principe toegekend voor het uitvoeren van sociale en gezondheidswerken.

DISTRIBUTIONS D'EAU. — WATERVOORZIENING.

ESNEUX :

Etablissement d'une distribution d'eau au hameau de Ham. — *Aanleg van een waterleiding in het gehucht Ham* fr. 518,000

PLAINEVAUX :

Raccordement de la distribution d'eau du hameau de Martin au réseau de Strivay. — *Aansluiting van de waterleiding van het gehucht Martin op het net van Strivay*. 20,000

RAMET-YVOZ :

Installations devant servir à la correction des eaux agressives du captage de Ramet-Yvoz. — *Installaties ter verbetering van het opdringend water bij de waterwinning te Ramet-Yvoz* 83,000

SAINTE CECILE :

Extension réseau distribution d'eau. — *Uitbreiding van het waterleidingsnet*. . . . 470,000

SOMMETHOMME :

Etablissement d'une distribution d'eau. — *Aanleg van een waterleiding* 752,000

THEUX :

Etablissement d'une distribution d'eau au quartier de la Bouquette. — *Aanleg van een waterleiding in de wijk la Bouquette* 300,000

TAVIGNY :

Etablissement d'une distribution d'eau dans la section de Vissole. — *Aanleg van een waterleiding in het vak Vissole* 650,000

STEENOKKERZEEL :

Electro-mechanische uitrusting van het pompstation der drinkwaterbedeeling. — *Equipement électro-mécanique de la station de pompage de la distribution d'eau*. 400,000

STERREBEEK :

Aanleggen van een beperkt waterbedeelingsnet in het Centrum te Sterrebeek. — *Etablissement d'un réseau limité de distribution d'eau dans le Centre de Sterrebeek*. 1,100,000

VIRGINAL :

Construction de deux châteaux d'eau et d'un pavillon de pompage. — *Bouw van twee watertorens en van een pompstation*. 2,500,000

TERTRE :

Construction d'un château d'eau et installation d'une station de pompage. — *Bouw van een watertoren en installatie van een pompstation* 1,465,000

LOUVEIGNÉ :

Nouvelle galerie de captage au lieu dit « Brusson ». — *Nieuwe waterwinningsgang op de wijk « Brusson »* 750,000

PEPINSTER :

Etablissement d'une distribution d'eau pour divers hameaux et nouveaux quartiers. — *Aanleg van een waterleiding voor verscheidene gehuchten en nieuwe wijken.* 1,050,000

ARBRE-FONTAINE :

Extension de la distribution d'eau alimentant la commune. — *Uitbreiding van de waterleiding, die de gemeente voorziet.* 450,000

WELLIN :

Amélioration de la distribution d'eau alimentant la commune. — *Verbetering van de waterleiding die de gemeente voorziet* 1,800,000

VESQUEVILLE :

Renouvellement et extension de la distribution d'eau. — *Vernieuwing en uitbreiding van de waterleiding.* 2,000,000

HOEGAARDEN :

Uitvoeren van proefpompingen op den boorput. — *Exécution d'essais de pompage dans le puits de sondage* 57,000

KORTENBERG :

Aanleggen van een waterbedeelingsnet. — *Etablissement d'un réseau de distribution d'eau* 5,000,000

VIRGINAL-SAMME :

Construction de deux châteaux d'eau et du bâtiment de la station de pompage. — *Bouw van twee watertorens en van het pompstation* 2,500,000

CHARLEROI :

Construction de deux châteaux d'eau. — *Bouw van twee watertorens* 11,580,000

ESNEUX :

Etablissement d'une distribution d'eau aux sections de la Salte et Amostrenne. — *Aanleggen van een waterleiding in de vakken Salte en Amostrenne.* 1,235,000

LIÈGE :

Installation groupe moto-pompe de réserve à la station de pompage des eaux établie au quartier de la Boverie. — *Installatie van een reserve motorpomp op het pompstation in de wijk la Boverie* 185,000

SEILLES :

Etablissement d'un réservoir coupe-pression au réseau de la distribution — *Aanleg van een reservoir tot vermindering van de drukking op de waterleiding.* 132,000

CORNIMONT :

Etablissement d'une distribution d'eau. — *Aanleg van een waterleiding.* 608,000

DURNAL :

Etablissement d'une distribution d'eau. — *Aanleg van een waterleiding*. 3,250,000

HEER-SUR-MEUSE :

Captage de distribution d'eau. — *Waterwinning* 60,000

NAFRAITURE :

Extension de la distribution d'eau. — *Uitbreiding van de waterleiding* 300,000

BLANKENBERGE :

Aanleggen van een waterleiding onder een gedeelte van den zeedijk. — *Etablis-
men d'une distribution d'eau sous une partie de la digue* 185,000

OISQUERCQ :

Etablissement d'un réseau de distribution d'eau. — *Aanleg van een waterleiding* 3,021,000

ITTRE :

Etablissement d'un réseau de distribution d'eau dans certains quartiers. — *Aanleg
van een waterleiding in sommige wijken* 1,000,000Total. — *Totaal* . . . fr. 43,421,000

=====

**Promesses de subsides consenties en principe pour l'exécution de
travaux sociaux et d'hygiène.****Beloften van toelagen in principe toegekend voor het uitvoeren van
sociale en gezondheidswerken.****TRAVAUX D'EGOUTS. — RIOLEERINGSWERKEN.**

LA HESTRE :

Etablissement d'un réseau d'égouts dans les bassins nord et ouest. — *Aanleggen
van een rioolnet in het noorder- en westerbekken* fr. 4,000,000

ESNEUX :

Egouts sous les rues Simonis, de la Paix et sous la route de Liège. — *Riolen onder
de straten « Simonis, de la Paix » en onder de baan op Luik* 360,000

THEUX :

Construction d'égouts à Theux-Centre (2e lot). — *Aanleggen van riolen te Theux-
Centrum (2e perceel)* 1,540,000
à Juslenville (1er lot). — *te Juslenville (1ste perceel)*. 1,090,000
à Juslenville (2e lot). — *te Juslenville (2e perceel)* 1,260,000WANDRE ET CHERATTE. — *WANDRE EN CHERATTE* :Etablissement du collecteur général des parties basses de ces localités. — *Aanleggen
van een algemeene moerriool van de lage gedeelten van deze gemeenten*. 15,000,000

VILLERS-DEVANT-ORVAL :

Réseau d'égouts. — *Rioolnet* 300,000

METTET :

Egouts sous le chemin de grande communication n° 94. — *Riolen onder den weg van groot verkeer n° 94.* 335,000

WASMES :

Egouts chemins n°s 48, 105, 46 et diverses rues. — *Riolen wegen n°s 48, 105, 46 en verschillende straten.* 400,000

MECHELEN. — MALINES :

Riolen onder de Polderstraat, de Winketkade, de Olivetenvest, enz. — *Egouts sous la Polderstraat, la Winketkade, la Olivetenvest, etc.* 11,959,000

GISTEL :

Rioleeringswerken. — *Travaux d'égouts* 386,000

BOIS-D'HAINE, FAYT-LEZ-MANAGE, LA LOUVIERE :

Egouts sous les rues du Canal, de la Station et voûtement du ruisseau « Le Thérian ». — *Riolen onder de straten « du Canal, de la Station » en overwelving van den waterloop « Le Thérian »* 1,462,000

CHARLEROI :

Remplacement d'un tronçon d'égouts sous la Place de la Gare de l'Ouest. — *Ver-vanging van een rioolvak onder de « Place de la Gare de l'Ouest »*. 40,000

ITTEVOORT :

Rioleeringswerken. — *Travaux d'égout* 30,000

CHAPELLE-LEZ-HERLAIMONT :

Egouts sous les rues Destrée, Brasseurs, Abreuvoir du Marais et du Vent de bise. — *Riolen onder de straten « Destrée, Brasseurs, Abreuvoir du Marais en du Vent de bise »* 1,700,000

COURCELLES :

Egout sous le chemin n° 39. — *Riolen onder den weg n° 39.* 1,300,000

DOUR :

Egouts sous les rues du Parc, de Boussu, etc. et voûtement d'une partie du ruisseau du Grand Sequise. — *Riolen onder de straten « du Parc, de Boussu », enz. en overwelving van een gedeelte van den waterloop genoemd « Grand Sequise »* 2,300,000

FRAMERIES :

Egouts sous les rues d'Eugies, Defuisseau. — *Riolen onder de straten « d'Eugies, Defuisseau », enz.* 3,000,000

MANAGE, BOIS D'HAINE, FAYT-LEZ-MANAGE :

Egouts sous le chemin de grande communication n° 42. — *Riolen onder den weg van groot verkeer n° 42.* 252,000

ANDERLECHT :

Etablissement du collecteur du Neerpedebeek, entre la chaussée de Mons et la rue Fr. Hals. — *Aanleggen van de moerriool van de Neerpedebeek, tusschen den steenweg op Bergen en de Fr. Halsstraat.* 15,000,000

BRUGGE. — BRUGES :

Riolen onder de Karel de Stoutelaan en verscheidene straten. — *Egouts sous la Karel de Stoutelaan et diverses rues* 702,000

GRIVEGNÉE :

Egouts rue Nic. Coumaux. — *Riolen straat « Nic. Coumaux »* 120,000

LA LOUVIERE :

Egouts sous la rue Albert Ier. — *Riolen onder de straat « Albert Ier »*. 750,000

Total. — *Totaal.* . . . fr. 63,286,000

=====

Promesses de subsides consenties en principe pour l'exécution de travaux sociaux et d'hygiène.

Beloften van toelagen in principe toegekend voor het uitvoeren van sociale en gezondheidswerken.

CIMETIERES. — KERKHOVEN.

FORCHIES-LA-MARCHE :

Agrandissement du cimetière (1re partie). — *Vergrooting van het kerkhof (1e deel)* fr. 100,000

ESNEUX. :

Agrandissement du cimetière du Centre. — *Vergrooting van het kerkhof van het Centrum* 418,000

HEURE-LE-ROMAIN :

Création d'un nouveau cimetière. — *Aanleg van een nieuw kerkhof* 386,000

TREMBLEUR :

Agrandissement du cimetière de Blégny. — *Vergrooting van het kerkhof van Blégny.* 71,000

PRESGAUX :

Agrandissement du cimetière. — *Vergrooting van het kerkhof* 160,000

ASSENEDE :

Vergrooting van het kerkhof. — *Agrandissement du cimetière* 205,000

BELLAIRE :

Agrandissement du cimetière. — *Vergrooting van het kerkhof* 150,000

BOIS BOURSU :	
Nouveau cimetière. — <i>Nieuw kerkhof.</i>	850,000
FRAIPONT :	
Agrandissement du cimetière. — <i>Vergrooting van het kerkhof.</i>	175,000
NEERWINDEN :	
Nieuw kerkhof. — <i>Nouveau cimetière.</i>	55,000
FLAWINNE :	
Agrandissement du cimetière. — <i>Vergrooting van het kerkhof.</i>	150,000
LIEDEKERKE :	
Aanleggen van een nieuw kerkhof. — <i>Création d'un nouveau cimetière.</i>	770,000
LEIGNON :	
Réfection et agrandissement du cimetière. — <i>Herstel en vergrooting van het kerkhof.</i>	216,000
MARENNE :	
Réparation des dégâts occasionnés par faits de guerre aux murs du cimetière de Verdenne. — <i>Herstel der schade veroorzaakt door oorlogsfeiten aan de muren van het kerkhof te Verdenne.</i>	25,000
GOE :	
Travaux à la morgue et aux murs du cimetière. — <i>Werken aan het doodenhuis en aan de muren van het kerkhof.</i>	150,000
Total. — <i>Totaal.</i> . fr.	3,881,000

**Promesses de subsides consenties en principe pour l'exécution de
travaux sociaux et d'hygiène.**

**Beloften van toelagen in principe toegekend voor het uitvoeren van
sociale en gezondheidswerken.**

ETABLISSEMENTS HOSPITALIERS, etc. HOSPITAALINRICHTINGEN, enz.

C.A.P. LIÈGE. — C.O.O. LUIK :

Transformation de la chambre froide de la boucherie des services généraux en frigo
électrique. — *Ombouw van de koelkamer van de slachterij der algemeene diensten
in electrischen frigo.* fr. 22,000

C.A.P. LIÈGE. — C.O.O. LUIK :

San. Sainte-Agathe : Construction d'un lavoir annexe au réfectoir particulier. —
*San. Sinte Agatha : Bouwen van een waschplaats gehecht aan de particuliere
eetzaal.* 25,000

C.A.P. LIÉGE. — C.O.O. LUIK :

Installation de deux ascenseurs au nouveau pavillon d'électro-radiologie et de radio-
thérapie à l'hôpital de Bavière. — *Installatie van twee liften in het nieuwe pavil-*
joen voor electro-radiologie en radio-therapie in het « hôpital de Bavière » . . . 150,000

C.O.O. MERKSEM. — C.A.P. MERKSEM :

Uitvoering van vergrootings- en verbouwingswerken aan het Gods- en Gasthuis. —
Exécution de travaux d'agrandissement et de transformation à l'hospice et à
l'hôpital 11,216,000

C.A.P. LIÉGE. — C.O.O. LUIK :

Installation électrique et gaz de chauffage au nouveau pavillon d'électro-radiologie
de l'hôpital de Bavière. — *Electrische installatie en verwarmingsgas in het nieuwe*
paviljoen voor electro-radiologie in het « hôpital de Bavière » 169,000

C.A.P. LIÉGE. — C.O.O. LUIK :

Chauffage central, distribution d'eau chaude et conditionnement d'air au nouveau
pavillon d'électro-radiologie de l'hôpital de Bavière. — *Centrale verwarming,*
voorziening van warm water en verluchting van het nieuwe paviljoen voor electro-
radiologie in het « hôpital de Bavière » 472,000

HEUVELHOF-KESSEL-LOO :

Bouwen van 15 huisjes voor oude gezinnen. — *Construction de 15 maisonnettes pour*
vieux ménages 2,000,000

Total. — *Totaal*. . fr. 14,054,000

=====

Toelagen toegekend door het Ministerie van Volksgezondheid voor het uitvoeren van sociale en gezondheidswerken.

DISTRIBUTIONS D'EAU. — WATERVOORZIENING.

Maître de l'ouvrage — <i>Opdrachtgevend bestuur</i>	Nature des travaux — <i>Aard der werken</i>	Montant promis ou alloué — <i>Belooft of verleend bedrag</i>	Taux sub. — <i>Perc. sub.</i>
BALATRE	Etablissement d'un réseau de distribution d'eau. — <i>Aanleggen van een waterbedeelingsnet.</i>	1,252,230	60 %
AISEMONT	Extension de la distribution d'eau. — <i>Uitbreiding der waterbedeeling.</i>	368,167	60 %
IZEL	Etablissement d'un réseau de distribution d'eau. — <i>Aanleggen van een waterbedeelingsnet.</i>	3,652,076	60 %
VILVOORDE	Construction d'un château d'eau. — <i>Bouwen van een watertoren.</i> Aanleggen van een nieuwe aanvoerleiding tusschen het pompstation van Haren (Drie-Fonteinen) en den watertoren. — <i>Etablissement d'une nouvelle conduite d'amenée entre la station de pompage de Haren (Trois-Fontaines) et le château d'eau.</i>	458,885 137,199	60 % 60 %
JUMET	Conduite de liaison entre les captages de Viesville I et II. — <i>Verbindingsleiding tusschen de waterwinningen van Viesville I en II.</i>	352,206	60 %
AUVELAIS	Extension de la distribution d'eau. — <i>Uitbreiding van de waterbedeeling.</i>	248,170	60 %
S. V. « P.I.D.P.A. », te Antwerpen	Voltooiën van het waterbedeelingsnet van Wijnegem. — <i>Achèvement du réseau de distribution d'eau de Wijnegem.</i>	227,974	60 %
S. C. « P.I.D.P.A. », à Anvers			
S. V. Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht, te Oostduinkerke	Aanleggen van een nieuwe leiding in de Leopold II- en de Vrijheidstraat, te Oostduinkerke. — <i>Etablissement d'une nouvelle conduite dans les rues Léopold II et Vrijheidstraat, à Oostduinkerke.</i>	94,684	60 %
S. C. « Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht », à Oostduinkerke.			
GERPINNES	Captage des sections d'Hymieé et de Fromieé. — <i>Waterwinning van de sectiën « d'Hymieé et de Fromieé ».</i> Captage de la section des Flaches. — <i>Waterwinning van de sectie « des Flaches ».</i>	466,269 221,147	60 % 60 %

IV. Subsidies alloués à l'intervention du Ministère de la Santé Publique pour l'exécution de travaux sociaux et d'hygiène.

IV. — Toelagen toegekend door het Ministerie van Volksgezondheid voor het uitvoeren van sociale en gezondheidswerken.

TRAVAUX D'EGOUTS. — RIOLEERINGSWERKEN.

Maître de l'ouvrage — <i>Opdrachtgevend bestuur</i>	Nature des travaux — <i>Aard der werken</i>	Montant promis ou alloué — <i>Beloofd of verleend bedrag</i>	Taux sub. — <i>Perc. sub.</i>
GOSSELIES	Egouts sous les rues des Fabriques et des Poissonniers. — <i>Riolen onder de straten « des Fabriques et des Poissonniers ».</i>	267,210	60 %
FAYT-LEZ-MANAGE. . .	Egouts du bassin nord-est (2 ^e tronçon). — <i>Riolen van het Noord-Oosterbekken (2e gedeelte).</i>	2,758,519	60 %
CHAPELLE-LEZ-HERLAIMONT	Egouts sous les rues de Trazegnies, d'Herlaimont, de Verviers et Chaussée Romaine. — <i>Riolen onder de straten « de Trazegnies, d'Herlaimont, de Verviers et Chaussée Romaine ».</i>	1,796,147	60 %
COURCELLES	Egouts sous les rues de Grande Communication, Ph. Monnoyer et du 28 Juin. — <i>Riolen onder de straten van Groot Verkeer, « Ph. Monnoyer en 28 Juin ».</i>	3,587,727	60 %
SOUVRET	Collecteur du ruisseau du Moulin. — <i>Afvoerleiding van « ruisseau du Moulin ».</i>	602,343	60 %
CARNIERES	Egouts sous les rues de la Station, d'Aisance, Mon Plaisir, Saint-Sang et Chaussée Brunehault. — <i>Riolen onder de straten « de la Station, d'Aisance, Mon Plaisir, Saint-Sang en Chaussée Brunehault ».</i>	1,055,572	60 %
FAYT-LEZ-MANAGE. . .	Egouts sous diverses rues (Bassin sud-ouest). — <i>Riolen onder verscheidene straten (Zuid-Westbekken).</i>	4,415,639	60 %
DOTTENIJS DOTTIGNIES	Riolen onder de Staatsbaan Spiere-Roubaix en de Pouletstraat. — <i>Egouts sous la route de l'Etat, Spiere-Roubaix et rue Poulet.</i>	143,452	60 %
FORCHIES-LA-MARCHE	Egouts sous les rues de Grande Communication, Royale et Justin Lombard. — <i>Riolen onder de straten van Groot Verkeer, « Royale en Justin Lombard ».</i>	3,150,265	60 %
KORTRIJK COURTRAI	Riolen in de Budastraat, de Reepkaai en de Gentkaai. — <i>Egouts « Budastraat, Reepkaai, Gentkaai ».</i>	199,230	60 %

Subsides alloués à l'intervention du Ministère de la Santé Publique
pour l'exécution de travaux sociaux et d'hygiène.

Toelagen toegekend door het Ministerie van Volksgezondheid voor het
uitvoeren van sociale en gezondheidswerken.

CIMETIERES. — KERKHOVEN.

Maître de l'ouvrage — <i>Opdrachtgevend bestuur</i>	Nature des travaux — <i>Aard der werken</i>	Montant promis ou alloué — <i>Beloofd of verleend bedrag</i>	Taux sub. — <i>Perc. sub.</i>
FOREST — VORST . . .	Nouveau cimetière. — <i>Nieuw kerkhof :</i> Lot I. — <i>Lot I.</i> Lot II. — <i>Lot II.</i>	136,398 191,252	30 % 30 %
CUESMES	Agrandissement du cimetière. — <i>Vergroo- ting van het kerkhof :</i> Lot I. — <i>Lot I.</i> Lot II. — <i>Lot II.</i>	226,555 59,260	30 % 30 %
LAMORTEAU	Nouveau cimetière. — <i>Nieuw kerkhof.</i>	210,482	30 %
VIRGINAL	Agrandissement du cimetière. — <i>Vergroo- ting van het kerkhof.</i>	149,210	30 %
SINT-NIKLAAS SAINT-NICOLAS.	Uitbreidingswerken van het kerkhof. — <i>Travaux d'extension du cimetière.</i>	453,804	30 %
THEUX	Agrandissement du cimetière de Mont. — <i>Vergrooting van het kerkhof van Mont :</i> Lot I. — <i>Lot I.</i> Lot II. — <i>Lot II.</i>	86,068 27,820	30 % 30 %

**Subsides alloués à l'intervention du Ministère de la Santé Publique
pour l'exécution de travaux sociaux et d'hygiène.**

**Toelagen toegekend door het Ministerie van Volksgezondheid voor het
uitvoeren van sociale en gezondheidswerken.**

**ETABLISSEMENTS HOSPITALIERS.
HOSPITAALINRICHTINGEN.**

Maître de l'ouvrage — <i>Opdrachtgevend bestuur</i>	Nature des travaux — <i>Aard der werken</i>	Montant promis ou alloué — <i>Beloofd of verleend bedrag</i>	Taux sub. — <i>Perc. sub.</i>
C.A.P. ANVERS . . . C.O.O. ANTWERPEN	Construction d'un bâtiment de chauffage à l'hôpital Stuyvenberg. — <i>Bouwen van een ketelhuis in het Stuyvenberggasthuis.</i>	5,580,168	60 %
C.A.P. HERSTAL . . .	Travaux de raccordement de l'Hospice des vieillards à la distribution d'eau. — <i>Aansluitingswerken van het Godshuis aan de waterbedeeling.</i>	83,595	60 %

Situation en 1938 de la population desservie par un réseau d'égout complet ou incomplet.

Toestand in 1938 van de bevolking beschikkende over een volledig of onvolledig rioolnet.

PROVINCES — PROVINCIEËN	RÉSEAU COMPLET — <i>Volledig rioolnet</i>		RÉSEAU INCOMPLET — <i>Onvolledig rioolnet</i>	
	Nombre de communes — <i>Aantal gemeenten</i>	Nombre d'habitants — <i>Aantal inwoners</i>	Nombre de communes — <i>Aantal gemeenten</i>	Nombre d'habitants — <i>Aantal inwoners</i>
Anvers — <i>Antwerpen</i>	9	542,436	64	490,334
Brabant — <i>Brabant</i>	37	1,136,412	51	226,292
Flandre Occident. — <i>West-Vlaand.</i> .	15	199,674	51	412,395
Flandre Orientale — <i>Oost-Vlaand.</i> .	10	79,330	96	730,882
Hainaut — <i>Hèneqouwen</i>	—	—	57	564,642
Liège — <i>Luik</i>	11	304,095	49	287,188
Limbourg — <i>Limburg</i>	—	—	6	87,935
Luxembourg — <i>Luxemburg</i>	—	—	20	61,654
Namur — <i>Namen</i>	6	49,933	24	82,579
TOTAUX — <i>TOTALEN</i> . .	88	2,311,880	418	2,943,901
	=====	=====	=====	=====

ANNEXE II.

Ci-après la décomposition des subsides prévus aux articles 20 litt. 1, 2, 3, 4 et 23 litt. 1.

ARTICLE 20-1. — *Subsides aux groupements d'éducation physique.*

BIJLAGE II.

Hier volgt de onderverdeeling van de toelagen voorzien bij de artikelen 20 litt. 1, 2, 3, 4 en 23 litt. 1.

ARTIKEL 20-1. — *Toelagen aan de groepeerings voor lichamelijke opvoeding.*

Koninklijke Nationale Bond der Belgische Wipschutters, Beveren-Waes	10,000
Belgisch Kanoverbond, Antwerpen	150,000
Arbeidersvereniging v. Watertoerisme en sport, Kontich	5,000
Gentsche Universitaire Sportbond, Gent	40,000
Universitas Catholica Lovaniensis, Leuven	40,000
Arbeiders Krachtsportverbond v. België, Vilvoorde	5,000
Koninklijke Belgische Zwem- en Reddingsbond, Gent	500,000
Belgische Korfbalbond, Antwerpen	75,000
Bond der Katholieke Turnkringen van België, Antwerpen	400,000
Belgische Liberale Turnbond, Borgerhout	20,000
Fédération royale belge des Sociétés d'aviron, Gand	500,000
Ligue royale belge d'athlétisme, Bruxelles	500,000
Ligue de l'amateurisme du jeu de petite balle au tamis, Ixelles	25,000
Fédération belge de basket-ball, Ixelles	300,000
Ligue belge de boxe française, Herstal	5,000
Royal Camping Club de Belgique, Bruxelles	10,000
Ligue belge d'éducation physique, Uccle	100,000
Fédération des cercles d'éducation physique de l'enseignement moyen et normal, Bruxelles	400,000
Association Sportive de l'Université de Bruxelles	40,000
Fédération royale belge des cercles d'escrime, Ixelles	75,000
Fédération belge de gymnastique, Bruxelles	400,000
Fédération sportive ouvrière, Boitsfort	125,000
Fédération socialiste de gymnastique de Belgique, Saint-Gilles	200,000
Association royale belge de hockey, Ixelles	75,000
Fédération royale belge de lawn-tennis, Woluwe-Saint-Lambert	75,000
Ligue royale belge de lutte, Liège	100,000
Fédération belge des poids et haltères, Liège	10,000
Fédération sportive des sourds-muets de Belgique, Liège	25,000
Ligue belge des sports d'Hiver, Bruxelles	20,000
Fédération belge de tennis de table, Liège	20,000
Fédération belge de yachting, Stockel	25,000
Les Boy-Scouts de Belgique, Bruxelles	100,000
Association des Girl-Guides de Belgique, Bruxelles	100,000
Fédération des Scouts catholiques, Uccle	100,000

Royal Cercle athlétique des étudiants de l'Université de Liège, Liège.	40,000
Fédération nationale du Tir à l'arc au berceau, Bruxelles . . .	10,000
Fédération belge de volley-Ball, Saint-Josse-ten-Noode . . .	20,000
Fédération des Faucons rouges et pionniers de Belgique, Uccle. .	25,000
Fédération des sections de sport et d'éducation physique de la Fédération nationale des jeunes gardes populaires, Bruxelles . . .	125,000
Cercle Sportif du Ministère de la Santé Publique, Bruxelles. . .	25,000

Note : La Cour admet la liquidation de ces subventions et rappelle qu'il doit être justifié de l'emploi de celles-ci.

ARTICLE 20-2. — *Subsides pour le fonctionnement et l'entretien des plaines de jeux et autres établissements d'éducation physique et de sports.*

Comité de patronage de la plaine de jeux Story, Zwijnaarde fr.	28,400
Administration communale Anvers, plaine de jeux Nachtegalenpark	36,000
Administrations communales :	
Etterbeek	10,500
Forest	5,100
Jette-Saint-Pierre	4,350
Schaerbeek	87,500
Charleroi	40,800
Tournai	13,400
Verviers	17,200
Anderlecht	94,000
Auderghem	23,100
Nivelles	30,400
Saint-Gilles	36,700
Saint-Josse-ten-Noode	17,800
Parc d'enfants Reine Astrid, Bruxelles	80,200
La Maison de Tous, Boitsfort	3,500
Administration communale de La Louvière	56,900
Administration communale de Marcinelle	3,800

Note — Les mandats de liquidation de ces subsides ont été envoyés par la Cour, et le Département a été prié de produire la justification de l'emploi de ces subventions, conformément aux prescriptions de l'arrêté royal du 12 juin 1937.

Nota : Het Hof neemt de uitkeering van deze toelagen aan en brengt in herinnering dat het gebruik er van moet verantwoord worden.

ARTIKEL 20-2. — *Toelagen voor de werking en het onderhoud van speelpleinen en van andere inrichtingen voor lichamelijke opvoeding en sport.*

Beschermcomité van het speelplein Story, Zwijnaarde fr.	28,400
Gemeentebestuur Antwerpen, speelterrein Nachtegalenpark	36,000
Gemeentebesturen van :	
Etterbeek	10,500
Vorst	5,100
Sint-Pieters-Jette	4,350
Schaarbeek	87,500
Charleroi	40,800
Doornik	13,400
Verviers	17,200
Anderlecht	94,000
Oudergem	23,100
Nijvel	30,400
Sint-Gillis	36,700
Sint-Joost-ten-Noode	17,800
Kinderpark Koningin Astrid, Brussel	80,200
Het Huis voor Allen, Boschvoorde	3,500
Gemeentebestuur La Louvière	56,900
Gemeentebestuur Marcinelle.	3,800

Nota. — De mandaten voor uitkeering dezer toelagen werden door het Hof gezonden en het Departement werd verzocht het bewijs van de besteding er van voor te leggen, overeenkomstig de voorschriften van het koninklijk besluit van 12 Juni 1937.

ARTICLE 20-3. — *Propagande en faveur de l'éducation physique et des sports.*

Journalistes sportifs, Bruxelles 5,000

ARTICLE 20-4. — *Subsides pour cours normaux d'éducation physique.*

Gouvernements provinciaux :

d'Anvers	34,893	52
du Brabant, Bruxelles.	40,871	50
du Brabant	80,049	95
du Hainaut	91,373	12
de Liège	187,360	40
du Luxembourg	15,866	—
de Namur	13,707	35

Note : La Cour, tout en admettant la liquidation de ces subsides, demande à connaître la réglementation visant leur octroi.

ARTICLE 23-1. — *Subsides pour la prophylaxie générale.*

Œuvre nationale belge de défense contre la tuberculose (en 13 tranches).	29,784,358
Comité des Journées médicales, Bruxelles	100,000
Ligue nationale contre le péril vénérien, Brux.	500,000
Ligue nationale belge d'hygiène mentale, Brux.	150,000
Ligue nationale contre la poliomyélite, Bruxelles.	1,000,000
Ligue nationale belge contre le cancer, Bruxelles.	100,000
Province de Brabant, Institut Pasteur	24,000
Institut J. Bordet, Centre Tumeurs de l'Université de Bruxelles.	515,800
Comité de patronage du Centre anticancéreux de de Liège.	389,600

ARTIKEL 20-3. — *Propaganda voor lichamelijke opvoeding en sport.*Sportieve Journalisten, Brussel
Fr. 5,000ARTIKEL 20-4 — *Toelagen voor normaalcursussen in lichamelijke opvoeding.*

Provinciebestuur Antwerpen fr.	34,893	52
Provinciebestuur Brabant Brussel	40,871	50
Provinciebesturen van :		
Brabant	80,049	95
Henegouwen	91,373	12
Luik	187,360	40
Luxemburg	15,866	—
Namen	13,707	35

Nota: Het Hof neemt de uitkeering dezer toelagen aan, doch wenscht de reglementeering van de verleening er van te kennen.

ARTIKEL 23-1. — *Toelagen voor algemeene prophylaxe.*

Belgisch Nationaal Werk tot bestrijding der tuberculose (13 schijven).	29,784,358
Comité der Geneeskundige Dagen, Brussel	100,000
Nationale Bond tegen het venerisch gevaar Brussel	500,000
Nationaal Belgisch Verbond voor Geesteshygiëne.	150,000
Nationale Bond tegen kinderverlamming, Brussel	1,000,000
Belgisch Nationaal Verbond voor Kankerbestrijding, Brussel	100,000
Provincie Brabant, Instituut Pasteur	24,000
Instituut J. Bordet, Centrum Gezwollen van de Universiteit van Brussel	515,800
Comité de Patronage du Centre anti-cancéreux de Liège.	389,600

Hospice du Calvaire, Bruxelles.	80,000	Hospice du Calvaire, Brussel	80,000
Centre anticancéreux, à Gand.	406,200	Centrum voor kankerbestrijding, Gent	406,200
Universiteit Leuven (Kanker)	548,400	Universiteit Leuven (Kanker)	548,400
Institut Dentaire «Georges Eastman», Bruxelles	20,000	Instituut Tandheelkunde « Georges Eastman », Brussel	20,000

ANNEXE III.

SECONDE PARTIE.

Réponses aux questions posées.

Il se conçoit très bien qu'un budget de l'importance de celui qui nous occupe a suscité et provoqué de nombreuses demandes de renseignements sur la façon dont les crédits seront utilisés.

La plupart des membres de votre Commission — et ceci est tout à fait à leur avantage — ont posé des questions qui ont été transmises à l'honorable Ministre de la Santé Publique et de la Famille, en lui demandant une réponse adéquate pour chacune d'elles.

Nous allons essayer de donner dans cette partie du rapport en condensant le plus possible, les réponses aux questions qui ont le plus intéressé les membres de votre Commission.

CHAPITRE PREMIER.

I. — ART. 2-I-B : Personnel d'autres Départements détaché à la Santé Publique :

En 1945 :

Un huissier et un commis de l'Administration des Postes.

4 téléphonistes.

86 agents du volant général de mobilisation, attachés à l'O.P.I. à Bruxelles et en province.

En 1946 :

La presque totalité des militaires de carrière ont rejoint leur Département d'origine. Restent seuls à la Santé Publique, un capitaine en premier médecin, un lieutenant d'administration, 2 sergents et 2 ouvriers militaires. 5 téléphonistes sont en fonctions,

BIJLAGE III.

TWEEDE DEEL.

Antwoorden op de gestelde vragen.

Het is zeer goed begrijpelijk dat een begroting van het belang van deze die ons bezighoudt, aanleiding heeft gegeven tot talrijke vragen om inlichtingen aangaande de wijze waarop de kredieten zullen aangewend worden.

De meeste leden van uw Commissie — en dit strekt hun volkomen tot eer — hebben vragen gesteld die werden overgemaakt aan den geachten Minister van Volksgezondheid en van het Gezin, met verzoek voor ieder van deze vragen een gepast antwoord te geven.

Wij zullen trachten in dit gedeelte van het verslag, mits ze zooveel mogelijk te condenseeren, de antwoorden te geven op de vragen waarin de leden uwer Commissie het meeste belang hebben gesteld.

EERSTE HOOFDSTUK.

I. — ART. 2-I-B : Personeel van andere Departementen, gedetacheerd bij Volksgezondheid :

In 1945 :

Een deurwachter en een klerk van het Bestuur der Posterijen.

4 telefonisten.

86 beambten van de algemeene lijst van het Rijksreservepersoneel, verbonden aan den D.I.P. te Brussel en in de provincie.

In 1946 :

Bijna alle beroepsmilitairen zijn naar hun oorspronkelijk departement teruggekeerd. Blijven nog op Volksgezondheid : een eerste kapitein-geneesheer, een bestuursluitenant, 2 sergeanten en 2 militaire werklieden. 5 telefonisten zijn in functie.

2. — ART. 2-2-B : Même question pour les services extérieurs.

Pour 1945, étaient prévus :

a) 20 traitements à la moyenne de 60,000 francs (augmentations et indemnités comprises) :

14 inspecteurs adjoints d'hygiène (Défense Nationale);

2 inspecteurs adjoints de pharmacie (Défense Nationale);

2 inspecteurs adjoints des denrées alimentaires (Défense Nationale);

1 inspecteur-médecin spécialiste (Défense Nationale);

1 chef de service bibliothécaire (Traitement de la Chambre des Représentants).

b) 8 traitements à la moyenne de 30,000 francs :

1 huissier (Chambre);

2 rédacteurs (Défense Nationale);

1 préparateur (Défense Nationale);

1 chimiste (Défense Nationale);

2 contrôleurs des Denrées (Défense Nationale);

1 garçon de laboratoire (Défense Nationale).

c) Indemnités diverses (naissance, funérailles, etc.) : 60,000 francs.

En 1946, il reste :

a) 9 traitements à 60,000 francs :

5 inspecteurs adjoints d'hygiène (Défense Nationale);

2 inspecteurs adjoints de pharmacie (Défense Nationale);

1 inspecteur adjoint des denrées (Défense Nationale);

1 chef de service-bibliothécaire (Chambre).

b) 4 traitements à 30,000 francs.

2. — ART. 2-2-B : Zelfde vraag voor de buitendiensten.

Voor 1945 waren voorzien :

a) 20 wedden van gemiddeld zestig duizend frank (verhoogingen en vergoedingen daarin begrepen) :

14 adjunct-gezondheidsinspecteurs (Landsverdediging);

2 adjunct-inspecteurs voor de pharmaceutische producten (Landsverdediging);

2 adjunct-inspecteurs voor de voedingswaren (Landsverdediging);

1 inspecteur-geneesheer specialist (Landsverdediging);

1 diensthoofd bibliothecaris (Wedde van de Kamer der Volksvertegenwoordigers).

b) 8 wedden van gemiddeld dertig duizend frank :

1 deurwachter (Kamer);

2 opstellers (Landsverdediging);

1 preparator (Landsverdediging);

1 scheikundige (Landsverdediging);

2 Warencontroleurs (Landsverdediging);

1 Laboratoriumjongen (Landsverdediging).

c) Verschillende vergoedingen (geboorte, begrafenis, enz.), 60,000 fr.

In 1946 blijven daarvan :

a) 9 wedden van 60,000 frank.

5 adjunct-gezondheidsinspecteurs (Landsverdediging);

2 adjunct-inspecteurs pharm. prod. (Landsverdediging);

1 adjunct-inspecteur voedingswaren (Landsverdediging);

1 diensthoofd bibliothecaris (Kamer)

b) 4 wedden van 30,000 frank elk.

3. — ART. 3-I-B : Organismes temporaires ressortissant au Département.

En 1945 :

Alimentation des malades fr.	740,900
Comptabilité des Secours Civils	2,429,100
Victimes Civiles de la Guerre	266,330
O.P.I. (Direction Centrale et Secrétariats Administratifs).	1,605,970
U.N.R.R.A.	50,300
	5,092,600

Ces services occupent : 1 directeur, 3 médecins-inspecteurs, 1 chef de bureau, 1 premier rédacteur, 5 vérificateurs comptables, 1 traducteur, 72 rédacteurs, 43 commis, 9 sténo-dactylographes, 38 dactylographes, 8 classeurs.

En 1946 :
Comptabilité des Secours Civils;
Victimes Civiles de la Guerre;
O.M.L. (Direction centrale) (remplaçant l'O.P.I.);
U.N.R.R.A.

Ces services occupent, le président de l'O.M.L., le conseiller technique de l'O.M.L., 1 directeur, 5 inspecteurs principaux, 4 inspecteurs, 2 chefs de bureau, 2 secrétaires d'administration, 1 premier rédacteur, 1 traducteur, 54 rédacteurs, 2 assistantes sociales, 6 sténo-dactylographes, 6 dactylographes, 32 commis, 4 vérificateurs-comptables, 1 commis-traducteur.

4. — Art. 3-I-A : L'augmentation du personnel temporaire attaché à des services permanents s'explique par l'extension des cadres :

a) L'arrêté du Régent en date du 5 avril 1945 fixe le cadre de la 4e Direction Générale : Education physique, Sport et Œuvres de plein air;

3. — ART. 3-I-B : Tijdelijke organismen, behorende onder het Departement.

In 1945 :

Ziekenvoeding . . . fr.	740,900
Comptabiliteit Burgerlijke Steun	2,429,100
Burgerlijke Oorlogsslachtoffers	266,330
D.I.P. (Hoofddirectie en Bestuurssecretariaten)	1,605,970
U.N.R.R.A.	50,300
	5,092,600

Bij deze diensten zijn werkzaam : 1 directeur, 3 geneesheeren-inspecteurs, 1 bureelhoofd, 1 eerste opsteller, 5 rekenplichtige verificateurs, 1 vertaler, 72 opstellers, 43 klerken, 9 stenotypisten, 38 typisten, 8 klasseerders.

In 1946 :
Comptabiliteit Burgerlijke Steun;
Burgerlijke Oorlogsslachtoffers;
G.G.D. (Hoofddirectie) (vervangt D.I.P.);
U.N.R.R.A.

Bij deze diensten zijn werkzaam : de voorzitter van G.G.D., de technische adviseur van G. G. D., 1 directeur, 5 e. a. inspecteurs, 4 inspecteurs, 2 bureelhoofden, 2 bestuurssecretarissen, 1 eerste-opsteller, 1 vertaler, 54 opstellers, 2 maatschappelijke assistenten, 6 stenotypisten, 6 typisten, 32 klerken, 4 rekenplichtige verificateurs, 1 klerk-vertaler.

4. — ART. 3-I-A : De vermeerdering van het tijdelijk personeel bij de vaste diensten valt te verklaren door de uitbreiding der kaders :

a) Besluit van den Regent dd. 5 April 1945 stelt het kader van de 4e Algemeene Directie, Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtwerken vast;

b) L'arrêté du Régent du 16 avril 1945 fixe le cadre d'un Bureau de Contrôle des Envois d'outre-mer, cadre qui sera remplacé et étendu par arrêté du 21 décembre 1945;

c) Par arrêté du Régent en date du 2 juillet 1945, le cadre du Service de Santé Administratif a subi une extension temporaire en vue de l'application de l'arrêté-loi du 14 juin 1945 instituant l'examen médical des Belges déportés ou emprisonnés par l'ennemi;

d) Quant aux huissiers et garçons de bureau, tous ont été groupés, tant ceux des services permanents que ceux des services temporaires, comme étant sous la surveillance de l'Economat.

5. — ART. 3-2-B : Services Extérieurs. — Services temporaires.

En 1945 :

Les secrétariats administratifs de l'O.P.I. établis en province, étaient rattachés à l'Administration Centrale.

En 1946 :

Les Centres d'expertise de l'Office Médico-Légal, ainsi que les Commissions d'appel, ont été compris dans les services extérieurs. Ces services comportent : 8 rédacteurs, 8 commis, 23 sténo-dactylographes, 10 huissiers, pour lesquels une somme de un million 412,380 francs est prévue.

6. — ART. 6-1-a : Indemnités de cabinet.

Les indemnités de Cabinet sont prévues d'après les taux fixés par l'arrêté du Régent du 8 janvier 1945, et pour tous les agents de l'Administration, définitifs et temporaires, détachés au Cabinet.

b) Het Besluit van den Regent dd. 16 April 1945 stelt het kader vast van een controlebureau voor de Overzeesche Zendingen, welk kader bij besluit van 21 December 1945 vervangen en uitgebreid zal worden;

c) Bij besluit van den Regent dd. 2 Juli 1945 heeft het kader van den administratieven gezondheidsdienst een tijdelijke uitbreiding ondergaan met het oog op de toepassing van de besluitwet van 14 Juni 1945 tot instelling van het medisch onderzoek der door den vijand weggevoerde of gevangengezette Belgen;

d) Wat de deurwachters en kantoorjongens betreft, deze zijn alle gegroepeerd als onder het toezicht van het Economaat staande, zoowel bij de vaste als bij de tijdelijke diensten.

5. — ART. 3-2-B : Buitendiensten. — Tijdelijke Diensten.

In 1945 :

De bestuurssecretariaten van D.I.P. in de provincie waren verbonden aan het Hoofdbestuur.

In 1946 :

De keurcentra van den Gerechtelijk Geneeskundigen Dienst, alsmede de Commissies van hooger beroep, zijn begrepen in de buitendiensten. Deze diensten omvatten : 8 opstellers, 8 klerken, 23 stenotypisten, 10 deurwachters, voor wie een som van 1,412,380 frank voorzien is.

6. — ART. 6-1-a : Kabinetsvergoedingen.

De kabinetsvergoedingen zijn voorzien volgens de bedragen, vastgesteld in het besluit van den Regent van 8 Januari 1945, voor alle beambten van het bestuur, zoowel vaste als tijdelijke, aan het kabinet verbonden.

Chef de cabinet . . .	31,000 fr.	
Chef-adjoint ou Secré-		
taire	21,000 »	
1 attaché	14,000 »	
1 secrétaire-particul.	14,000 »	
7 agents de service . .	77,000 »	
1 téléphoniste	11,000 »	
1 aide-téléphoniste . .	6,000 »	
Marge	7,000 »	
		181,000 »

Ces chiffres ne sont que des prévisions car le personnel de Cabinet n'est pas composé des mêmes personnes au cours de toute l'année.

Le nombre d'infirmières-visiteuses en service pour compte direct ou indirect à l'O.N.E. est de 905, se répartissant comme suit :

644 full-time (prestations de travail complètes);

261 part-time (prestations de travail partielles).

A l'O.N. contre la Tuberculose il y a lieu de distinguer entre les dispensaires (prophylaxie) et l'Association (cures en sanatoria).

a) Dispensaires : 255 infirmières dont 242 full-time; 13 part-time;

b) Association : 55 infirmières civiles et 55 infirmières religieuses, soit ensemble 110.

Nous manquons de renseignements pour trois Sana, à savoir : Sanatorium Elisabeth à Syseele, Hylsdaele et Lemberg.

CHAPITRE II.

ART. 10-I.

QUESTION.

Achat, location et réparation de véhicules automoteurs, etc.

Avant la guerre, Monsieur le Ministre recevait 40,000 francs par an pour

Kabinetshoofd	31,000 fr.	
Adjunct-chef of secretaris	21,000 »	
1 geattacheerde . . .	14,000 »	
1 privé-secretaris . .	14,000 »	
7 beambten van dienst	77,000 »	
1 telefonist(e)	11,000 »	
1 hulptelefonist(e) . .	6,000 »	
Marge	7,000 »	
		181,000 »

Deze cijfers gelden slechts als voorzieningen, want het kabinetpersoneel bestaat het geheele jaar door niet uit dezelfde personen.

Het aantal verpleegsters-bezoeksters in dienst op rechtstreeksche of onrechtstreeksche rekening van het N.W.K.W. bedraagt 905, onderverdeeld als volgt:

644 full-time (volledige arbeidstaak);

261 part-time (gedeeltelijke arbeidstaak).

Bij het N.W. voor Bestrijding der Tuberculose, dient onderscheid gemaakt tusschen de dispensaria (voorbehoeding) en het Verbond (Dienst der kuren in Sanatoria).

a) Dispensaria : 255 verpleegsters van wie 242 full-time; 13 part-time.

b) Verbond : 55 burgerlijke verpleegsters en 55 kloosterzusters, zegge een totaal van 110.

De inlichtingen voor drie Sanatoria's, te weten : Elisabeth te Syseele, Hylsdaele en Lemberg, ontbreken.

HOOFDSTUK II.

ART. 10-I.

VRAAG.

Aankoop, huur en herstelling van autorijtuigen, enz.

Vóór den oorlog, ontving de Minister 40,000 frank per jaar voor gebruik,

usage, consommation, chauffeur, etc. de sa voiture.

Actuellement, il est prévu 200,000 fr. pour ce poste et il y a 5 chauffeurs payés sur l'article 3-1 a) des indemnités du personnel temporaire de l'Administration parmi lequel est compris vraisemblablement le chauffeur du Ministre.

Monsieur le Ministre pourrait-il justifier la différence?

RÉPONSE.

Cette somme est nécessaire à l'achat de deux voitures :

1° une qui remplacera une ancienne voiture réquisitionnée pour M. le Ministre. Le Département économisera de la sorte 40,880 francs par an de location sans compter l'entretien coûteux de cette voiture;

2° la seconde, qui est destinée au service de M. le Chef de Cabinet, remplacera une vieille voiture de la Récupération qui, avec ses pannes nombreuses et ses frais de réparations élevés, a déjà coûté plus cher que l'achat d'une nouvelle.

Cette dépense de 200,000 francs qui paraît élevée sera, en fait, récupérée entièrement par les économies réalisées dans la suite.

Le reliquat de cette somme doit servir à l'entretien, aux réparations des voitures, à l'achat de lubrifiants et des pneus qui, vu leur mauvaise fabrication, doivent être renouvelés constamment.

QUESTION.

Nombre de voitures mises à la disposition des services?

a) 1° avant la guerre;

2° actuellement;

b) Comment se justifie la somme de 1 million de francs pour frais des auto-

verbruik, autovoerder, enz. van zijn rijtuig. Thans wordt er voor dezen post 200,000 frank voorzien en er zijn vijf autobestuurders betaald op artikel 3-1 a) der vergoedingen van het tijdelijk personeel van het bestuur, waaronder vermoedelijk is begrepen de autobestuurder van den Minister.

Zou de Minister het verschil niet kunnen wettigen?

ANTWOORD.

Deze som is noodig voor den aankoop van twee rijtuigen :

1° een ter vervanging van een oude auto opgeëischt voor den Minister. Het Departement zal aldus 40,880 frank per jaar uitsparen aan huur, ongerekend het kostelijk onderhoud van dit rijtuig;

2° de tweede is bestemd voor den dienst van het Kabinetshoofd en zal een oud rijtuig van de recuperatie vervangen, dat tengevolge van zijn talrijke defecten en hooge herstelkosten reeds meer heeft gekost dan de aankoop van een nieuw rijtuig.

Deze uitgave van 200,000 frank die hoog schijnt, zal, in feite, volledig worden ingewonnen door de bezuinigingen die in het vervolg zullen verwezenlijkt worden.

Het overschot van deze som moet dienen voor het onderhoud en het herstel van de rijtuigen, den aankoop van smeerolie en van banden die, gezien hun slechte fabricage, voortdurend moeten vernieuwd worden.

VRAAG.

Aantal rijtuigen ter beschikking van de diensten gesteld :

a) 1° vóór den oorlog;

2° thans.

b) hoe wordt de som van 1 miljoen frank gewettigd voor onkosten aan de

mobiles mises à la disposition de l'Administration?

c) Quel usage est-il fait de ces voitures, ainsi que des cinq chauffeurs représentant 71,350 francs?

d) Quels sont les agents qui emploient ces voitures?

RÉPONSE.

a) 1° avant la guerre : 23 + 2 motocyclettes;

2° actuellement : 25.

b) Vous n'ignorez pas que, par suite du manque de pièces de rechange, de la pénurie de matières premières, les prix des réparations ont décuplé et que, vu l'état actuel de certaines routes du pays, les voitures de nos inspecteurs ont encore beaucoup à souffrir, de même que leurs pneus « ersatz » qui n'ont aucune résistance et dont la consommation est effrayante car ils doivent être renouvelés fréquemment.

Le Département a élaboré un projet de réorganisation du service où est prévu l'achat de trois nouvelles voitures supplémentaires destinées au remplacement de sept autres dont le rendement était insuffisant et l'entretien trop coûteux. Les frais d'acquisition seront donc compensés par les économies de temps et de frais de réparations.

c et d) L'usage de ces voitures serait le suivant :

La première, avec un chauffeur, serait au service de M. le Ministre;

La deuxième, avec un chauffeur, serait au service de M. le Chef de Cabinet;

La troisième, avec un chauffeur, serait au service du Secrétaire général;

La quatrième, avec un chauffeur, serait au service des 1re et 4e directions Générales;

autorijtuigen ter beschikking van het bestuur gesteld?

c) Welk gebruik wordt er gemaakt van deze rijtuigen, alsmede van de vijf autobestuurders die een bedrag van 71 350 frank vertegenwoordigen?

d) welke leden van het personeel gebruiken deze rijtuigen?

ANTWOORD.

a) 1° Vóór den oorlog : 23 + 2 motorrijtuigen;

2° thans : 25.

b) Het is U niet onbekend dat, tengevolge van het gebrek aan wisselstukken en aan grondstoffen, de prijzen van de herstellingen vertienvoudigd zijn en dat, gezien den huidige toestand van sommige wegen van het land, de rijtuigen van onze inspecteurs nog veel te lijden hebben, alsook de ersatzbanden die geen weerstand bieden en waarvan het verbruik reusachtig is, omdat zij voortdurend moeten vernieuwd worden.

Het Departement heeft een ontwerp van herinrichting van den dienst uitgewerkt, waarin de aankoop van drie nieuwe bijkomende rijtuigen wordt voorzien, die bestemd zijn voor de vervanging van zeven andere, waarvan de rendearing ontoereikend was en het onderhoud al te kostelijk. De kosten van aankoop zullen derhalve vergoed worden door de bezuiniging aan tijd en aan herstellkosten.

c en d) het gebruik van deze rijtuigen zou het volgende zijn :

Het eerste, met een autobestuurder, zou ten dienste staan van den Minister;

Het tweede, met een autobestuurder zou ten dienste staan van het Kabinetshoofd;

Het derde, met een autobestuurder, zou ten dienste staan van het algemeen secretariaat;

Het vierde, met een autobestuurder, zou ten dienste staan van de 1re en de 4e Algemeene Directie;

La cinquième, avec un chauffeur, serait au service des 2e et 3e Directions Générales, dont les agents sont des médecins-inspecteurs d'hygiène, de l'Office Médico-légal, des ingénieurs des travaux d'hygiène, des contrôleurs des denrées alimentaires, des inspecteurs de l'éducation physique et des sports, dont l'activité est tout à fait indispensable et de première importance pour l'intérêt général.

CHAPITRE III.

Subsides et subventions.

QUESTION.

Quelle est la réglementation qui intervient pour l'octroi de tous ces subsides?

RÉPONSE.

ART. 17. — Ainsi que le dit le libellé de l'article, il s'agit d'un subside *légal*. Le Département, la province de Brabant et les communes de l'agglomération bruxelloise, supportent, à raison d'un tiers respectivement, les frais de fonctionnement de l'Office d'Identification de l'agglomération bruxelloise. Le Département accorde, en outre, une subvention particulière de 20,000 fr. au même Office, celui-ci jouant le rôle d'Office *Central* d'Identification.

ART. 18. — Il s'agit ici d'un subside conventionnel, liquidé en raison d'une obligation d'ordre international, souscrite en 1907 par la Belgique.

ART. 19. — Subsides facultatifs.

Le crédit de 35,000 francs est réservé exclusivement à la liquidation d'un subside à la Société Royale de Philanthropie de Bruxelles (Hospice des Aveugles) laquelle réserve par conven-

Het vijfde, met een autobestuurder, zou ten dienste staan van de 2e en de 3e Algemeene Directie, waarvan de ambtenaren geneesheeren-inspecteurs van gezondheid van den gerechtelijk medischen dienst, ingenieurs van de hygiënische werken, controleurs van de voedingswaren, inspecteurs van de lichamelijke opvoeding en sport zijn, wier bedrijvigheid volstrekt onontbeerlijk en van het hoogste belang voor het algemeen welzijn is.

HOOFDSTUK III.

Subsidiën en toelagen.

VRAAG.

Welke reglementeering wordt er gevolgd voor de toekenning van al die subsidiën?

ANTWOORD.

ART. 17. — Zooals de redactie van het artikel het aangeeft, geldt het een *wettelijke* toelage. Het Departement, de provincie Brabant en de gemeenten van de Brusselsche agglomeratie dragen, elk voor één derde, de werkingskosten van den Identificatiedienst der Brusselsche agglomeratie. Het Departement verleent bovendien een bijzondere toelage van 20,000 frank aan genoemden Dienst, daar deze de rol van *Centralen* Identificatiedienst vervult.

ART. 18. — Het gaat hier om bij overeenkomst vastgestelde subsidiën, betaald uit oorzaak van een verplichting van internationalen aard, in 1907 door België aangegaan.

ART. 19. — Facultatieve subsidiën.

Het krediet van 35,000 frank is uitsluitend voorbehouden voor de uitbetaling van een subsidie aan de « Société Royale de Philanthropie de Bruxelles » (Blindengesticht), welke,

tion, sept lits à la collation du Département.

ART. 20. — Subventions. — Encouragements.

Les subsides prévus aux différents literas de cet article sont liquidés à l'intervention de la 4e Direction Générale du Département, celle de l'Éducation Physique et des Sports.

Ils sont attribués selon certaines règles consignées dans une « réglementation » qui a reçu l'accord du Comité du Budget. Cette réglementation sera revue dans le courant de l'année 1946 et soumise à nouveau, pour approbation, au Comité du Budget.

ART. 21. — Prix académiques attribués suivant les règlements des deux compagnies.

QUESTION.

I. — *Inscription budgétaire n° 20-1.* —

Principes qui servent de base au calcul des subventions aux groupements d'éducation physique de toute nature :

RÉPONSE.

a) Pas de caractère commercial, pas de but lucratif;

b) Obligation d'organiser le contrôle médical des membres;

c) Enseignement de la gymnastique, base de toute éducation sportive saine;

d) Enseignement méthodique de la spécialité sportive pratiquée.

Partant de ces principes, le Département de la Santé Publique intervient dans :

a) les frais de rémunération des moniteurs et entraîneurs;

bij overeenkomst, 7 bedden ter beschikking houdt van het Departement.

ART. 20. — Subsidiën. Tegemoetkomingen.

De subsidiën voorzien onder de verschillende littera's van dit artikel worden uitbetaald door bemiddeling van de 4e Algemeene Directie van het Departement, die van Lichamelijke Opvoeding en Sport.

Zij worden toegekend volgens zekere regelen bepaald in een « reglementering », die door het Begrootingscomité werd goedgekeurd. Deze reglementering zal in den loop van 1946 herzien en, ter goedkeuring, opnieuw aan het Begrootingscomité voorgelegd worden.

ART. 21. — Academische prijzen toegekend volgens de reglementen van beide gezelschappen.

VRAAG.

I. — *Begrootingsinschrijving n° 20-1.*

Beginselen die aan de basis liggen van de berekening der subsidiën aan allerehande groepeerings voor lichamelijke opvoeding.

ANTWOORD.

a) Geen handelskarakter, geen winst-oogmerk;

b) Verplichting, de medische contrôle der leden in te richten;

c) Aanleeren van het turnen, grondslag van elke gezonde sportieve opvoeding;

d) Methodisch aanleeren van de beoefende sportspecialiteit.

Uitgaande van deze beginselen, komt het Departement van Volksgezondheid tusschenbeide in :

a) de kosten voor bezoldiging der voorturners en oefenmeesters;

b) les frais d'organisation du contrôle médical;

c) les frais d'entretien des locaux (eaux, chauffage, éclairage);

d) les frais d'administration et de propagande;

e) les frais d'acquisition et d'entretien du matériel.

Il est intéressant de noter que les subsides ne sont pas fonction du nombre de membres, car il est notoire que les petits groupements ont des frais proportionnellement plus élevés que les sociétés à effectifs considérables.

Il sied de remarquer que les crédits inscrits en faveur des sociétés sportives sont dérisoires quand on songe que la Belgique compte des groupements d'éducation physique et de sports dont le total dépasse largement 10,000.

II. — *Inscription budgétaire n° 20-2.*

Le mode d'intervention du Département en faveur des plaines de jeux est déterminé par l'arrêté royal du 12 juin 1937, modifié par celui du 5 décembre 1938.

L'augmentation résulte du coût de toutes choses et de la multiplication des établissements qui doivent être subsidiés.

III. — *Inscription budgétaire n° 20-3.*

L'augmentation prévue porte ce crédit au taux de celui qui était inscrit au budget de 1938. En fait, ce poste est donc diminué. Il faut le déplorer parce que cette diminution constituera une entrave à la propagande.

Il serait souhaitable qu'à l'avenir ce poste soit notablement augmenté en vue d'assurer notamment une partici-

b) de kosten voor inrichting van de medische contrôle;

c) de onderhoudskosten der lokalen (water, verlichting, verwarming);

d) de beheer- en propagandakosten;

e) de kosten voor aankoop en onderhoud van het materieel.

Het is belangwekkend aan te tekenen dat de subsidiën niet in verhouding staan tot het aantal leden, want het is algemeen bekend dat de kleine groeperingen proportioneel hogere kosten hebben dan de vereenigingen met aanzienlijk ledental.

Het is aangewezen op te merken dat de kredieten ingeschreven ten voordeele van de sportverenigingen belachelijk klein zijn, als men bedenkt dat België, in totaal, heel wat meer dan 10,000 groeperingen voor lichamelijke opvoeding en sport telt.

II. — *Begrotingsinschrijving n° 20-2.*

De wijze waarop het Departement tussenbeide komt ten voordeele van de speelpleinen, is bepaald bij het koninklijk besluit van 12 Juni 1937, gewijzigd bij dat van 5 December 1938.

De verhooging komt voort uit de kostprijs van alle zaken en uit de vermeerdering van het aantal inrichtingen die moeten gesubsidieerd worden.

III. — *Begrotingsinschrijving n° 20-3.*

De voorziene verhooging brengt dit krediet op het bedrag van datgene welk op de begroting voor 1938 was ingeschreven. Feitelijk heeft deze post dus een vermindering ondergaan. Zulks is te betreuren, omdat deze vermindering een hinder zal zijn voor de propaganda.

Het ware wenschelijk dat deze post in de toekomst aanzienlijk zou verhoogd worden, ten einde inzonderheid

pation digne de nos athlètes aux compétitions internationales se déroulant à l'étranger. Il importe, d'autre part, pour le bon renom de notre pays, que nous soyons en mesure de recevoir décemment les athlètes étrangers participant aux compétitions internationales organisées en Belgique.

Nous ne pouvons rien négliger pour augmenter notre prestige aux yeux de l'étranger.

IV. — *Inscription budgétaire n° 20-4.*

Le subside doit permettre au Département d'intervenir en faveur des provinces qui ont institué des cours normaux d'éducation physique pour parer à la carence de l'Etat dans ce domaine.

Le Département se doit de compléter progressivement les réalisations provinciales. D'autre part, il se propose de créer des cours décentralisés facilement accessibles aux éléments des régions déshéritées au point de vue des moyens de communication.

QUESTION.

Inscription budgétaire n° 22.

a) Quel est le pourcentage des futures mères fréquentant les consultations prénatales ?

RÉPONSE.

L'O.N.E. n'est pas en mesure de fournir de chiffres précis. Pour 1944, on peut très grossièrement évaluer à 20 % le nombre de futures mères qui ont fréquenté les consultations prénatales. A noter toutefois, qu'un nom-

onze athlètes en état de se présenter sur une manière digne de participer aux compétitions internationales en Belgique. Il est, d'autre part, pour le bon renom de notre pays, que nous soyons en mesure de recevoir décemment les athlètes étrangers participant aux compétitions internationales organisées en Belgique.

Wij mogen niets verwaarlozen dat ons aanzien in de oogen van het buitenland kan verhoogen.

IV. — *Begrootingsinschrijving n° 20-4.*

Het subsidie moet het Departement in de mogelijkheid stellen tusschenbeide te komen ten voordeele van de provincies die normaal cursussen in lichamelijke opvoeding hebben ingericht, daar waar de Staat op dit terrein in gebreke blijft.

Het Departement heeft als plicht geleidelijk aan te vullen hetgeen door de provincies werd verwezenlijkt. Aan den anderen kant neemt het Departement zich voor, gedecentraliseerde cursussen in het leven te roepen, die gemakkelijk bereikbaar zouden zijn door de elementen uit gewesten waar gemakkelijke verkeersmiddelen ontbreken.

VRAAG.

Begrootingsinschrijving n° 22.

a) Welk is het procent toekomstige moeders die de raadplegingen voor zwangere vrouwen bezoeken ?

ANTWOORD.

Het N.W.K. is niet bij machte nauwkeurige cijfers op te geven. Voor 1944 kan men grosso modo op 20 % ramen het aantal toekomstige moeders die de raadplegingen voor zwangere vrouwen hebben bezocht. Er valt

bre restreint de communes est pourvu de pareilles consultations, en raison de la difficulté de trouver sur place le personnel médical qualifié.

QUESTION.

b) Quel est le pourcentage des enfants en bas âge fréquentant les consultations de nourrissons ?

RÉPONSE.

L'O.N.E. n'a pas encore établi de statistiques pour 1945. Pour 1944, elle ne peut fournir que les chiffres globaux de fréquentation des consultations de nourrissons, soit 2,690,928 présentations. A noter que théoriquement les enfants de 0 à 1 an sont présentés tous les 8 jours, ceux de 1 an à 2 ans tous les 15 jours, ceux de 2 à 3 ans tous les mois.

QUESTION.

c) Il semble que l'Œuvre des pouponnières soit encore rudimentaire ?

RÉPONSE.

Organisation de l'Œuvre des pouponnières (1944) :
62 crèches, dont 45 crèches de jour et 17 pouponnières.

Enfants inscrits : 2,678 (pour le 4e trimestre 1944).

Journées de présence de jour : 271,126

Journées de présence de jour et de nuit : 225,015.

QUESTION.

d) Quelle est la quote-part des 97,672,000 francs qui va en réalité à l'Administration de l'O.N.E. ?

evenwel op te merken dat een beperkt aantal gemeenten over dusdanige consultaties beschikt wegens de moeilijkheid ter plaatse het bevoegde geneeskundig personeel te vinden.

VRAAG.

b) Welk is het procent kleine kinderen die naar de zuigelingenconsultaties komen ?

ANTWOORD.

Het N.W.K. heeft nog geen statistiek voor 1945 opgemaakt. Voor 1944 kan het enkel de globale cijfers van bijwoning der raadplegingen voor zuigelingen opgeven, zegge 2,690,928 raadplegingen. Op te merken valt dat theoretisch de kinderen van 0 tot 1 jaar om de 8 dagen worden aangeboden, die van 1 tot 2 jaar om de 15 dagen en die van 2 tot 3 jaar om de maand.

VRAAG.

c) Het schijnt dat het Werk der Kindertehuizen nog rudimentair zou zijn ?

ANTWOORD.

Inrichting van het Werk der Kindertehuizen (1944) :

62 zuigelingenbewaarplaatsen, waarvan 45 dagbewaarplaatsen en 17 kindertehuizen.

Ingeschreven kinderen : 2,678 (voor het vierde kwartaal 1944).

Dagen aanwezigheid overdag : 271,126.

Dagen aanwezigheid bij dag en bij nacht : 225,015.

VRAAG.

d) Welk is het aandeel van de 97,672,000 frank dat in werkelijkheid gaat naar het beheer van het N.W.K. ?

RÉPONSE.

1° 8,210,800 francs (cf. art. 22, dépenses de personnel);

2° 6,230,000 fr. sur 21,005,000 fr. prévus sous la rubrique « Colonies d'enfants débiles », soit 14,440,800 fr. au total pour le personnel de l'administration.

QUESTION.

Inscription budgétaire n° 30.

Ce poste nous paraît insignifiant à côté de l'Œuvre d'amélioration qui devrait être entreprise dans de nombreux établissements hospitaliers de province. Je suppose que la création de nouveaux hôpitaux bénéficie de subsides importants (Budget des Travaux Publics) ?

En l'occurrence il serait utile que M. le Ministre nous fasse connaître sa politique hospitalière.

Si la politique de concentration se justifie dans les agglomérations importantes, elle ne convient pas cependant pour les régions éloignées des grands centres urbains; ces régions doivent pouvoir disposer d'établissements hospitaliers suffisamment outillés pour pouvoir y traiter la plupart des cas.

RÉPONSE.

Ce crédit ne comprend que des interventions pour des aménagements et des améliorations de minime importance et qui peuvent être considérées comme des dépenses d'entretien.

La création de nouveaux établissements hospitaliers et les agrandissements importants d'établissements existants sont subsidiés au moyen d'un crédit qui figure au budget extraordinaire.

La politique d'intercommunalisation des Institutions hospitalières tend à

ANTWOORD.

1° 8,210,800 frank (zie art. 22, uitgaven voor personeel);

2° 6,230,000 fr. op de 21,005,000 fr. voorzien onder de rubriek « Kolonies voor zwakke kinderen », zijnde in totaal voor het personeel van het beheer : 14,440,800 frank.

VRAAG.

Begrotingsinschrijving n^r 30.

Deze post lijkt ons onbeduidend naast het werk van verbetering dat zou dienen ondernomen in talrijke verplegingsinrichtingen in de provincie. Ik veronderstel dat de oprichting van nieuwe hospitalen het voordeel geniet van belangrijke toelagen. (Begroting van Openbare Werken.) In onderhavig geval, ware het nuttig dat de Minister ons zijn politiek inzake verpleging zou uiteenzetten.

Zoo de politiek van concentratie gewettigd is in de groote agglomeraties, past zij evenwel niet voor de streken die ver afgelegen zijn van de groote stadscentra; deze streken moeten kunnen beschikken over verplegingsinrichtingen, die voldoende zijn uitgerust om er de meeste gevallen te kunnen behandelen.

ANTWOORD.

Dit krediet omvat alleen tusschenkomsten voor inrichting en verbetering van gering belang en die kunnen beschouwd worden als onderhouds-uitgaven.

De inrichting van nieuwe verplegingsinrichtingen en de belangrijke uitbreidingen van bestaande inrichtingen worden gesubsidieerd door middel van een krediet, dat wordt uitgetrokken op de buitengewone begroting.

De politiek van intercommunalisatie der verplegingsinrichtingen streeft

une meilleure utilisation et à une répartition judicieuse des établissements. Cette rationalisation est indispensable, tant dans l'intérêt des hospitalisés que dans l'intérêt du trésor. Au début évidemment ce sont les grandes agglomérations, les régions industrielles à population dense qui feront l'objet de cette rationalisation par la création d'Intercommunales. Mais au fur et à mesure que cette expérience se développera, on en arrivera nécessairement à la division de la Belgique en un certain nombre de régions intercommunalisées au point de vue hospitalier.

Il n'est plus possible de nos jours d'organiser sur le plan exclusivement local, des hôpitaux pourvus de tout l'outillage moderne et du personnel suffisant tant au point de vue de la formation professionnelle et scientifique que du nombre.

QUESTION.

Inscription budgétaire n° 33.

Ce crédit me paraît exagéré pour un Cercle d'Etude n'intéressant, je le suppose, que le personnel du Département. Je désire des explications sur l'utilisation de ce poste et les activités de ce Cercle.

RÉPONSE.

« Le crédit de 150,000 francs porté à l'article 33 du projet de budget de la Santé Publique pour l'exercice 1946 ne vise pas simplement le fonctionnement d'un Cercle d'études, mais aussi, comme le spécifie d'ailleurs le libellé de l'article, « les frais généraux du réfectoire-cantine du Département. »

Le mess de la Santé Publique, ouvert à tous les fonctionnaires des

naar een betere benutting en een oordeelkundige verdeling der inrichtingen. Deze rationalisatie is onontbeerlijk, zoowel in het belang van de verpleegden als in het belang van de Schatkist. In den beginne zijn het natuurlijk de groote agglomeraties, de nijverheidsstreken met dichte bevolking die het voorwerp van deze rationalisatie zullen zijn, door de oprichting van intercommunales. Maar naarmate deze proefneming uitbreiding zal nemen, zal men noodzakelijk komen tot de indeeling van België in een zeker aantal geïntercommunaliseerde streken in opzicht van verpleging.

Het is heden ten dage niet meer mogelijk uitsluitend op het lokaal plan hospitalen in te richten, die voorzien zijn van heel de moderne uitrusting en van voldoende personeel, zoowel in opzicht van de beroeps- en wetenschappelijke opleiding als in opzicht van het aantal.

VRAAG.

Begrootingsinschrijving n° 33.

Dit krediet lijkt mij overdreven voor een studiekring die, naar ik onderstel, alleen van belang is voor het personeel van het departement. Ik verlang uitleg over de aanwending van dezen post en over de werking van dezen kring.

ANTWOORD.

Het krediet van 150,000 frank uitgetrokken onder artikel 33 van de begrooting van Volksgezondheid voor het dienstjaar 1946 slaat niet alleen op de werking van een studiekring, maar omvat ook, zooals trouwens in het opstel van het artikel wordt aangegeven, « de algemeene kosten van de eetzaal-cantine van het Departement ».

De mess van Volksgezondheid, open voor al de ambtenaren van de departe-

Départements, prépare et sert journellement, le midi, de 160 à 170 repas chauds à l'entière satisfaction des consommateurs. Cette organisation permet aux agents habitant hors ville de prendre un repas sain dans des conditions parfaites et de se trouver en temps normal à leur travail. Les aliments sont consommés aux frais des agents mais le Département prend à sa charge certains débours généraux intéressant l'entretien des locaux, ainsi que le salaire du personnel (cuisine, nettoyage). Il réalise en fait une économie appréciable en récupération de travail tout en effectuant une œuvre sociale intéressante.

Quant au Cercle d'études, il fonctionnera, sitôt terminée la période normale des congés d'été. Il comportera trois sections, chacune d'elles s'adressent plus particulièrement à une catégorie déterminée d'agents, mais toutes ayant pour raison finale d'étendre et de compléter les connaissances du personnel administratif du Département.

Il émargera au crédit prérappelé, pour une somme estimée de 25.000 à 30.000 francs.

QUESTION.

Inscription budgétaire n° 36.

Frais de réimpression de la « Pharmacopée » (charge temporaire).

RÉPONSE.

Le prix de la « Pharmacopée » est calculé de façon à couvrir les frais de papier et d'impression ainsi que les frais de fonctionnement de la Commission de la « Pharmacopée ».

menten, prépare et sert elken dag 's middags op van 160 tot 170 warme eetmalen tot volledige voldoening van de verbruikers. Deze inrichting laat aan de agenten, die buiten de stad wonen, toe een gezond eetmaal te gebruiken in volmaakte voorwaarden en zich op normalen tijd op hun werk te bevinden. Het voedsel wordt verbruikt op kosten van de personeelsleden, maar het departement neemt sommige algemeene uitgaven in verband met het onderhoud der lokalen alsook het loon van het dienstpersoneel (keuken en schoonmaak) te zijnen laste. Het verwezenlijkt in feite een aanzienlijke bezuiniging aan arbeidsrecuperatie en verzekert tevens een belangwekkend sociaal werk.

Wat den Studiekring betreft, deze zal in werking treden onmiddellijk na het normaal tijdperk van het zomer-verlof. Hij zal drie afdeelingen omvatten waarvan elke afdeeling meer in het bijzonder bestemd is voor een bepaalde categorie agenten, maar die alle tot einddoel hebben de kennissen van het administratief personeel van het departement uit te breiden en aan te vullen.

De Studiekring zal op boven-bedoeld krediet in aanmerking komen voor een som die wordt geraamd op 25.000 tot 30.000 frank.

VRAAG.

Begrotingsinschrijving n° 36.

Kosten van herdruk der « Pharmacopée » (tijdelijke last).

ANTWOORD.

De prijs van de « Pharmacopée » wordt derwijze berekend dat al de kosten van papier en drukwerk, alsmede de uitgaven voor werking der Commissie van de « Pharmacopée » worden gedekt.

QUESTION.

Inscription budgétaire n° 39.

Je désirerais des précisions au sujet de l'aide financière aux Commissions d'Assistance Publique qui « auraient repris des attributions de l'Œuvre Nationale de Secours ».

RÉPONSE.

L'arrêté du Régent qui a mis en liquidation le Secours d'Hiver stipule que l'action de l'organisme supprimé devra être poursuivie aussi longtemps que la nécessité s'en fera sentir.

Lorsque la liquidation des comités locaux du Secours d'Hiver a été accomplie, il s'est avéré que dans certains centres les besoins auxquels ils répondaient devaient encore être satisfaits. C'est pour cela que le Département subsidie les Commissions d'Assistance Publique qui ont continué à assurer la distribution de soupe et de repas, ainsi que certaines distributions de charbon aux indigents. Le subside est payé sur le vu des états de dépense fournis par les C.A.P. intéressées. Une inspection fonctionne à cet égard et s'assure de la réalité et de l'utilité des dépenses faites.

QUESTION.

Inscription budgétaire nos 41, 44 et 45.

RÉPONSE.

ART. 41. — Cet article concerne l'examen systématique des personnes qui ont été déportées ou emprisonnées par l'ennemi.

Cet examen institué par arrêté-loi du 14 juin 1945, a pour but d'établir dans le plus bref délai possible un premier constat de l'état de santé des

VRAAG.

Begrotingsinschrijving n° 39.

Ik verlang nadere inlichtingen omtrent de financieele hulp aan de Commissiën van Openbaren Onderstand, « die bevoegdheden van het Nationaal Hulpcomité mochten overgenomen hebben ».

ANTWOORD.

Het besluit van den Regent, waarbij Winterhulp in likwidatie werd geplaatst, bepaalt dat de werking van de afgeschafte instelling zal dienen voortgezet zoolang zich de noodwendigheid hiervan doet gevoelen.

Toen de likwidatie der plaatselijke comité's van Winterhulp werd doorgevoerd, is gebleken dat in sommige centra, in de behoeften waaraan zij beantwoorden nog moest voorzien worden. Derhalve verleent het Departement toelagen aan de Commissiën van Openbaren Onderstand, die voort de bedeeing van soep en eetmalen, alsmede sommige bedelingen van steenkool, aan de behoeftigen hebben verzekerd. De toelage wordt betaald op voorlegging van de staten van uitgaven, verstrekt door de betrokken C.O.O. Een inspectie fungeert in dit verband en verzekert zich van de werkelijkheid en van het nut der gedane uitgaven.

VRAAG.

Begrotingsinschrijvingen nrs 41, 44 en 45.

ANTWOORD.

ART. 41. — Dit artikel betreft het stelselmatig onderzoek der personen die werden gedeporteerd of gevangen-gezet door den vijand.

Bedoeld onderzoek, ingesteld bij besluit van 14 Juni 1945, heeft ten doel zoo spoedig mogelijk een eerste vaststelling te doen van den lichamelijken

personnes envisagées, notamment pour éclairer ultérieurement la Commission des pensions qui aurait éventuellement à se prononcer sur leurs droits à réparation.

ART. 44. — Cet article vise les soins donnés aux victimes civiles de la guerre en instance de pension d'invalidité pour autant que les intéressés soient reconnus invalides présumés de la guerre. Il s'agit de l'application de l'arrêté du 22 janvier 1945 et 12 février 1946. Le service compétent procède, s'il y a lieu, à une expertise médicale avant d'accorder aux intéressés le bénéfice des dits arrêtés.

ART. 45. — Il s'agit d'expertises approfondies pratiquées à l'intervention de l'Office Médico-Légal, en vue de l'octroi éventuel d'une pension d'invalidité.

QUESTIONS DIVERSES

Une commission ministérielle est chargée d'étudier la question du cumul et une décision serait prête qui sonnerait le glas de la plupart des dépôts des médecins ruraux.

C'est une vieille question qui a déjà été débattue avant la guerre. J'espère qu'on pourra me donner des précisions sur la question. En tous cas, il y a quatre points à envisager avant d'en arriver à cette suppression :

1° Question de justice vis-à-vis de la situation acquise des médecins ruraux qui tiennent officine;

2° Par quoi ces dépôts seraient-ils remplacés;

3° La situation des médecins ruraux deviendrait intenable;

4° Question d'ordre psychologique : à la campagne, c'est le médicament qui

toestand der betrokken personen, onder meer om later de Pensioencommissie voor te lichten, die eventueel mocht hebben uitspraak te doen over hun rechten op herstel.

ART. 44. — Dit artikel slaat op de zorgen verleend aan de burgerlijke slachtoffers van den oorlog, die een invaliditeitspensioen hebben aangevraagd, in zoover de betrokkenen als vermoedelijke oorlogsinvaliden worden erkend. Het betreft de toepassing van het besluit van 22 Januari 1945 en 12 Februari 1946. De bevoegde dienst gaat desnoods over tot een geneeskundige expertise vooraleer aan de belanghebbenden het voordeel van bedoelde besluiten te verleen.

ART. 45. — Het geldt grondige expertises, gedaan door tusschenkomst van den gerechtelijk geneeskundigen dienst, met het oog op het eventueel toekennen van een invaliditeitspensioen.

VRAGEN VAN VERSCHILLENDE AARD

Een ministerieele commissie is belast met het bestudeeren van de cumulatiewkwestie en er zou een beslissing gereed gekomen zijn, die met de meeste artsenuvoorraden van landelijke geneesheeren gedaan maakt.

Dat is een oude kwestie, die reeds vóór den oorlog besproken werd. Ik hoop dat ik nadere gegevens over de kwestie zal kunnen krijgen. In ieder geval, er zijn vier punten in overweging te nemen vóór dat die afschaffing tot stand komt :

1° Een kwestie van rechtvaardigheid ten aanzien van den verworven toestand der landelijke geneesheeren, die apotheek houden;

2° Wat zou er in de plaats van deze apotheken komen;

3° De toestand van de landelijke geneesheeren zal onhoudbaar worden;

4° Een kwestie van psychologischen aard : te lande is het zoowel het genees-

compte tout autant que l'avis du médecin; il y aurait un danger de voir fleurir les cabinets de consultations pharmaceutiques; inutile d'insister sur les dangers que comportent ces genres de consultations.

RÉPONSE.

Une commission restreinte comprenant des fonctionnaires ainsi que des délégués de la Fédération médicale belge et de la Nationale Pharmaceutique, s'est réunie à l'initiative du Département de la Santé publique en vue d'examiner la question du cumul médico-pharmaceutique. Epineuse question qui se pose avec de plus en plus d'acuité au fur et à mesure que s'accroît le nombre des pharmaciens et que disparaît ainsi la justification de l'empiètement que l'ancienne législation de 1818 consacre au profit des médecins.

Il faut savoir que la faculté accordée aux médecins du plat pays de délivrer des médicaments à leurs malades, n'a jamais eu, dans l'esprit du législateur de 1818 qu'un caractère tout-à-fait exceptionnel et qu'elle a été inspirée par le seul souci d'assurer la sauvegarde des intérêts des malades.

Ce caractère exceptionnel résulte à l'évidence de la loi du 12 mars 1818 comme de la loi sur l'enseignement supérieur.

La loi sur l'enseignement supérieur prévoit le grade légal de docteur en médecine, chirurgie et accouchements et celui de pharmacien; elle organise un enseignement totalement différent pour l'obtention de ces grades et ceux-ci sont formellement exigés pour exercer les dites professions.

Quant à la loi de 1818, elle a autorisé le cumul uniquement au plat pays et le droit du médecin est limité à la faculté de délivrer des médicaments à « ses » malades. La même loi proscri-

midel dat telt, als het advies van den geneesheer; het gevaar zou ontstaan, dat pharmaceutische spreekkabinetten zouden opbloeien; het is nutteloos den nadruk te leggen op de gevaren, welke aan die soort van raadplegingen verbonden zijn.

ANTWOORD.

Een beperkte commissie van ambtenaren en van afgevaardigden van het Belgisch Geneesheerenverbond en van den Nationalen Apothekersbond is op initiatief van het Departement van Volksgezondheid bijeengekomen om de kwestie van de medisch-pharmaceutische cumulatie te onderzoeken. Een moeilijke kwestie, die steeds meer in scherpte wint naarmate het aantal apothekers toeneemt en de grond voor een gelijktijdige uitoefening, die de oude wetgeving van 1818 ten gunste van de geneesheeren had bekrachtigd, verdwijnt.

Men moet weten dat de bevoegdheid van de geneesheeren ten plattelande, om geneesmiddelen aan hun zieken te verstrekken, in den geest van den wetgever van 1818, slechts een uitzonderingskarakter droeg en dat hij zich alleen heeft laten leiden door de zorg om de belangen van de zieken te vrijwaren.

Dat uitzonderlijke karakter blijkt ten duidelijkste uit de wet van 12 Maart 1818, alsmede uit de wet op het hooger onderwijs.

De wet op het hooger onderwijs voorziet den wettelijken graad van doctor in de geneeskunde, heelkunde en verloskunde en dien van apotheker; zij richt een geheel verschillend onderwijs in voor het verkrijgen van die graden, welke formeel vereischt worden om de gezegde beroepen uit te oefenen.

Wat de wet van 1818 betreft, die heeft cumulatie alleen toegelaten op het platte land, en het recht van den geneesheer is beperkt tot de bevoegdheid om geneesmiddelen aan « zijn »

d'autre part, toute convention directe ou indirecte entre médecin et pharmacien, convention qui conduirait inévitablement à l'exploitation des malades. En consacrant pareille interdiction, cette loi n'a donc pu consentir qu'à titre exceptionnel qu'une même personne prescrive et délivre le médicament.

Le cumul n'est et ne peut être qu'un empiètement limité sur le domaine de la pharmacie, mais un empiètement justifié seulement par la sauvegarde de l'intérêt du malade.

Telle était, en 1818, la portée de la disposition qui le consacre. Mais combien la situation a évolué depuis lors! L'accroissement pléthorique du nombre des pharmaciens, l'importance grandissante de nombreuses communes du plat pays qui sont aujourd'hui largement desservies par des praticiens établis sur leur territoire, les facilités des communications ont modifié complètement la situation que reflète la loi de 1818.

Celle-ci n'a pas été modifiée, malgré cette évolution. Il en résulte ainsi que le cumul a, dans bien des cas, cessé d'apparaître comme une mesure exceptionnelle dictée par le souci de l'intérêt du malade et qu'il devient de plus en plus un privilège désuet qui, souvent, perd toute justification.

Les réunions de la commission restreinte à la quelle il est fait allusion plus haut, ont permis d'examiner le problème sous ses divers aspects et de se rendre compte des divergences de vues qui séparent médecins et pharmaciens. Elles ont permis aussi de dégager certains points sur lesquels les deux parties se rallieraient facilement à un accord. Mais, contrairement aux informations qui vous ont été données, la Commission n'a pas encore déposé ses conclusions.

zieken te verstrekken. Dezelfde wet verbiedt voorts iedere directe of indirecte overeenkomst tusschen een geneesheer en een apotheker, welke overeenkomst onvermijdelijk zou leiden tot uitbuiting van den patiënt. Door een dergelijk verbod te bekrachtigen heeft deze wet dus alleen per uitzondering kunnen toestaan, dat eenzelfde persoon een geneesmiddel voorschrijft en aflevert.

Cumulatie is en kan slechts zijn een beperkte betreding van het gebied van den apotheker, maar die alleen haar grond vindt in de vrijwaring van het belang van den zieke.

Dat was in 1818 de strekking van de bepaling, die de cumulatie bekrachtigt. Maar wat is de toestand sedertdien veranderd! De snelle toeneming van het aantal apothekers, de gestadige groei van talrijke plattelandsgemeenten, die thans op hun grondgebied genoeg artsen ter beschikking hebben, het gemak van de verkeersmiddelen, hebben den toestand, die weerspiegeld is in de wet van 1818, geheel gewijzigd.

De wet is, in weerwil van die evolutie, echter niet gewijzigd. Het gevolg is, dat de cumulatie veelal opgehouden heeft, als een uitzonderingsmaatregel in het belang van den zieke voor te komen, en dat het meer en meer een verouderd voorrecht wordt, dat vaak geheel onverantwoord is.

De vergaderingen van de beperkte commissie, waarvan boven gewaagd wordt, hebben de mogelijkheid gegeven om de verschillende aspecten van het vraagstuk te onderzoeken en zich rekenschap te geven van de meeningsverschillen tusschen geneesheeren en apothekers. Zij hebben ook de gelegenheid gegeven om sommige punten naar voren te brengen, waaromtrent de twee partijen gemakkelijk tot een overeenkomst zouden geraken. Maar in strijd met de inlichtingen, die u gegeven werden, heeft de commissie haar besluiten nog niet ingediend.

Quoi qu'il en soit, les divers points que vous soulevez ne manqueront pas de retenir toute mon attention.

Il va de soi que dans le règlement de ce problème, il faudra tenir compte, dans une large et juste mesure, des situations acquises. De même, les dépôts ne devront être supprimés que là où existe une pharmacie. Par contre, l'ouverture de nouveaux dépôts ne se concevrait pas là où un pharmacien est déjà établi et, à ma connaissance, le Corps médical n'émet pas semblable prétention.

Cette question est de celles dont il est possible d'espérer une solution satisfaisante si les parties, tout en défendant leurs intérêts professionnels respectifs se placent avant tout, comme il convient, sur le terrain de l'intérêt des malades. C'est ainsi que je ne puis partager sans réserve cette affirmation que, sous l'angle psychologique, le médicament compte, à la campagne, autant que l'avis du médecin. Cette affirmation aboutirait du reste à compromettre l'existence même de la pharmacie. Il faut, d'autre part, reconnaître que les dépôts sont, de loin, moins bien achalandés qu'une officine de pharmacie, de sorte que le médecin peut mettre à la disposition de ses malades un bien plus grand nombre de médicaments lorsqu'il prescrit que lorsqu'il délivre lui-même. Il est évident qu'il existe des pharmaciens qui délivrent des médicaments de leur autorité, mais c'est là une exception aussi rare sans doute que le fait pour un médecin tenant dépôt de fournir à d'autres qu'à ses malades.

QUESTION.

Combien y a-t-il de médecins tenant officine en Belgique? Leur répartition locale et l'indication, là où il y a lieu, du nombre de pharmacies installées dans la localité?

Hoe het ook zij, de verschillende punten die U naar voren brengt, zullen geheel mijn aandacht hebben.

Het spreekt vanzelf dat er bij de regeling van dat vraagstuk in een ruime en billijke mate rekening moet gehouden worden met verworven toestanden. Aldus moeten depots alleen daar worden afgeschaft, waar een apotheek bestaat. Daarentegen is het ondenkbaar dat nieuwe depots zouden geopend worden, waar reeds een apotheek gevestigd is, wat het geneesheerencorps, zoover ik weet, ook niet verlangt.

Dit is een kwestie, waarvoor een bevredigende oplossing kan verwacht worden, indien de partijen, zonder hun wederzijdsche beroepsbelangen te verwaarloozen, toch voor alles, zooals het behoort, de belangen van de zieken op het oog hebben. Aldus kan ik mij niet zonder voorbehoud aansluiten bij de bevestiging, dat, in een psychologisch opzicht, het geneesmiddel op het platteland van evenveel belang is als het advies van den arts. Die bevestiging zou trouwens leiden tot een bedreiging van het bestaan der apotheken. Er moet ten andere worden toegegeven dat de depots op verre na niet zoo veel klanten hebben als een apotheek, zoodat de arts een veel grooter aantal geneesmiddelen ter beschikking van den zieke kan stellen, wanneer hij die voorschrijft dan wanneer hij ze zelf aflevert. Het is duidelijk dat er apothekers zijn, die op eigen gezag geneesmiddelen leveren, maar dat gebeurt zoo zelden als het feit, dat een arts die er een apotheek op nahoudt aan anderen dan zijn zieken geneesmiddelen verstrekt.

VRAAG.

Hoeveel artsen zijn er in België, die tevens apotheek houden? Hoe zijn ze over de gemeenten verdeeld en welk is, in voorkomend geval, het aantal apotheken in die gemeenten?

RÉPONSE.

Le tableau ci-après répond à la question :

ANTWOORD.

De volgende tabel antwoordt op die vraag :

	Médecins tenant dépôt de médicaments <i>Artsen met artsenij- depot</i>	Pharmaciens installés dans les mêmes communes <i>Apothekers in dezelfde gemeenten gevestigd</i>	Nombre de dépôts dans communes avec 2 pharmaciens <i>Aantal depot in gemeenten met 2 apotheken</i>	Nombre de dépôts dans communes avec 1 pharmacien <i>Aantal depots in gemeenten met 1 apotheek</i>	Communes avec 1 seul dépôt et 1 seul pharmacien <i>Gemeenten met 1 depot en 1 apotheek</i>
Anvers - <i>Antwerpen</i> . . .	244	151	108	179	1
Brabant - <i>Brabant</i> . . .	207	133	34	101	7
Flandre occident. - <i>West-Vl.</i> .	282	125	84	201	5
Flandre orientale - <i>Oost-Vl.</i> .	339	100	88	202	2
Hainaut - <i>Henegouwen</i> . .	101	41	18	45	5
Liège - <i>Luik</i>	20	15	7	14	1
Limbourg - <i>Limburg</i> . . .	92	34	15	46	4
Luxembourg - <i>Luxemburg</i> .	50	19	11	22	—
Namur - <i>Namen</i>	67	12	—	17	2
Le pays - <i>Het land</i>	1402	630	365	827	27

(Tableau dressé d'après les listes de 1944)
(Tabel opgesteld volgens de lijsten van 1944.)

QUESTION.

Il y a des services de tarification des ordonnances mutualistes. Ils sont dépendances, tantôt de l'Association des Pharmaciens, tantôt d'une grande organisation mutualiste. Il est connu que depuis des années les tarificateurs sont ordinairement assez souvent sous la direction d'un pharmacien, des aides en pharmacie. On sait que ces tarificateurs sont vraiment qualifiés. Il y a maintenant des pharmaciens qui prétendent que les tarifications doivent être faites uniquement par des phar-

VRAAG.

Er bestaan diensten voor tarificeering van de voorschriften der aangesloten bij de mutualiteiten. Sommige hangen af van den Apothekersbond, andere van een groote mutualiteitsorganisatie. Het is bekend dat, sinds jaren, de tariefberekenaars vrij dikwijls apothekersbedienden zijn onder de leiding van een apotheker. Men weet dat die tariefberekenaars werkelijk terzake bevoegd zijn. Er zijn nu apothekers die beweren dat de tarificeeringen uitsluitend door apothekers dienen

maciens et ce, sous le prétexte du secret professionnel. Or, cela signifie une dépense considérablement accrue dont prétendront naturellement se faire couvrir les pharmaciens, par l'assurance-maladie-invalidité et par les mutualités libres. C'est-à-dire, qu'on incorporera dans le tarif pharmaceutique des frais généraux beaucoup plus importants que par le passé. Il est connu que les aides qualifiés qui font de la tarification n'ont jamais été critiqués pour manquement au secret professionnel. Il est connu aussi que ces hommes considèrent d'ailleurs qu'ils doivent le secret professionnel. Le Ministre estime-t-il que seuls des pharmaciens peuvent travailler dans des services de tarification des ordonnances mutualistes?

RÉPONSE.

Les prétentions des pharmaciens en matière de tarification sont exagérées.

Le Département n'a jamais poursuivi l'application littérale des dispositions de l'arrêté de 1885, relatives à la communication des ordonnances. La pratique actuelle n'a, jusqu'ici, donné lieu à aucune objection. Elle s'appuie en réalité sur l'acquiescement tacite qui est donné par le malade affilié, acquiescement auquel les sociétés mutuellistes peuvent sans difficulté conférer un caractère formel, soit en insérant dans leurs statuts une clause spéciale, soit en portant une simple mention sur le formulaire de l'ordonnance.

QUESTION.

Traitement intégral (c'est-à-dire tout ce qui est payé comme traitement de base, augmentations, primes, etc.) :

a) pour un médecin-inspecteur du Département;

opgemaakt, en zulks onder voorwendsel van het beroepsgeheim. Welnu, dit beteekent een aanzienlijke vermeerdering der uitgaven, waarvoor de apothekers natuurlijk zullen eischen schade-loosgesteld te worden door de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, en door de vrije mutualiteiten. Dit zal er toe leiden dat er in het apothekerstarief algemeene kosten zullen ingeschakeld worden die veel hooger zijn dan vroeger. Het is bekend dat de bevoegde helpers, die zich bezighouden met tarificeering, nooit de kritiek hebben opgelopen dat zij het beroepsgeheim zouden geschonden hebben. Het is eveneens bekend dat deze menschen trouwens van meening zijn dat zij tot het beroepsgeheim gehouden zijn. Meent de Minister dat enkel apothekers kunnen dienst doen in de diensten voor tarificeering van de voorschriften der aangeslotenen bij de mutualiteiten?

ANTWOORD.

De eischen der apothekers in zake tarificeering zijn overdreven.

Het Departement heeft nooit de letterlijke toepassing der bepalingen van het besluit van 1885 betreffende de mededeeling der voorschriften nagestreefd. Tot op heden werd geen enkel bezwaar gemaakt tegen de huidige handelwijze. Zij steunt inderdaad op de stilzwijgende toestemming die door den aangesloten zieke gegeven wordt, aan welke toestemming de mutualiteitsverenigingen zonder moeilijkheid een formeel karakter kunnen toekennen, hetzij door in hun statuten een speciale bepaling in te lasschen, hetzij door een eenvoudige melding aan te brengen op het formulier van het voorschrift.

VRAAG.

Integrale wedde (dit wil zeggen al wat betaald wordt als basiswedde, verhoogingen, premies, enz.) :

a) voor een geneesheer-inspecteur van het Departement;

b) pour un pharmacien-inspecteur du Département.

RÉPONSE.

a) Carrière du médecin-inspecteur :
26,500 francs;

27,750 après 1 an de service;
29,000 après 2 ans de service;
32,500 après 4 ans de service;
36,000 après 6 ans de service;
39,500 après 8 ans de service;
43,000 après 10 ans de service;
46,500 après 12 ans de service;
50,000 après 14 ans de service;
53,500 après 16 ans de service;
57,000 après 18 ans de service.

b) Carrière du pharmacien-inspecteur : 24,000 francs;

25,250 après 1 an de service;
26,500 après 2 ans de service;
27,750 après 3 ans de service;
29,000 après 4 ans de service;
32,500 après 6 ans de service;
36,000 après 8 ans de service;
39,500 après 10 ans de service;
43,000 après 12 ans de service;
46,500 après 14 ans de service;
50,000 après 16 ans de service;
53,500 après 18 ans de service;
57,000 après 20 ans de service.

Le médecin ou pharmacien peut devenir inspecteur principal et suivre la carrière suivante :

	fr. 43,000
Deux ans après	46,500
deux ans après	50,000
deux ans après	53,500
deux ans après	57,000
trois ans après	61,000
trois ans après	65,000

A ce traitement de base ne s'ajoutent que des remboursements de débours et pas de primes ou indemnités rémunératrices du travail.

b) voor een apotheker-inspecteur van het Departement.

ANTWOORD.

a) Loopbaan van geneesheer-inspecteur : 26,500 frank;

27,750 na 1 jaar dienst;
29,000 na 2 jaar dienst;
32,500 na 4 jaar dienst;
36,000 na 6 jaar dienst;
39,500 na 8 jaar dienst;
43,000 na 10 jaar dienst;
46,500 na 12 jaar dienst;
50,000 na 14 jaar dienst;
53,000 na 16 jaar dienst;
57,000 na 18 jaar dienst.

b) Loopbaan van apotheker-inspecteur : 24,000 frank.;

25,250 na 1 jaar dienst;
26,500 na 2 jaar dienst;
27,750 na 3 jaar dienst;
29,000 na 4 jaar dienst;
32,500 na 6 jaar dienst;
36,000 na 8 jaar dienst;
39,500 na 10 jaar dienst;
43,000 na 12 jaar dienst;
46,500 na 14 jaar dienst;
50,000 na 16 jaar dienst;
53,500 na 18 jaar dienst;
57,000 na 20 jaar dienst.

De geneesheer of apotheker kan e.a. inspecteur worden, de loopbaan is dan als volgt :

	fr. 43,000
Twee jaar later	46,500
twee jaar later	50,000
twee jaar later	53,500
twee jaar later	57,000
drie jaar later	61,000
drie jaar later	65,000

Bij deze basiswedden komen enkel terugbetalingen van onkosten en geen premies of bezoldigende vergoedingen voor het werk.

QUESTION.

BARÈME DES TRAITEMENTS
POUR INFIRMIÈRES.

RÉPONSE.

- a) *Services du Ministère de la Santé Publique.*

Infirmières secrétaires : de 12,600 fr. à 22,500 francs. (Cf. article 2, littera 2, du budget de 1946.)

- b) *Œuvre Nationale Belge de Défense contre la Tuberculose (O.N.B.D.C.T.).*

Même barème que celui des infirmières attachées au Département.

N.B. — Les infirmières-visiteuses sont payées à 100 p. c. de ce barème;

Les infirmières hospitalières sont payées à 90 p. c.;

Les auxiliaires sociales sont payées à 75 p. c.;

Les autres diplômés et non diplômés à 66 p. c.

- c) *Œuvre Nationale de l'Enfance (O.N.E.).*

Même barème que celui des infirmières attachées au Département.

Remarque. — Les infirmières de l'O.N.B.D.C.T. et de l'O.N.E. ont joui au cours de l'année 1945, des mêmes indemnités que celles accordées aux agents de l'Etat.

VRAAG.

BAREMA DER WEDDEN VOOR
VERPLEEGSTERS.

ANTWOORD.

- a) *Diensten van het Ministerie van Volksgezondheid.*

Verpleegsters - secretaressen : van 12,600 frank tot 22,500 frank (cfr. artikel 2, littera 2, van de begroting voor 1946).

- b) *Belgisch Nationaal Werk tot Bestrijding van de Tuberculose (B.N.W.B.T.).*

Zelfde barema als voor de verpleegsters verbonden aan het Departement.

N.B. — De verpleegsters-bezoeksters worden betaald aan 100 t. h. van dit barema;

De gasthuisverpleegsters worden betaald aan 90 t. h.;

De maatschappelijke assistenten worden betaald aan 75 t. h.;

De anderen, gediplomeerd of niet, worden betaald aan 66 t. h.

- c) *Nationaal Werk voor Kinderwelzijn (N.W.K.).*

Zelfde barema als voor de verpleegsters verbonden aan het Departement.

Bemerking. — De verpleegsters van het B.N.W.B.T. en van het N.W.K. hebben, in 1945, dezelfde vergoedingen genoten als diegene welke aan het Staatspersoneel werden toegekend.